

ISLAMI VIIS TUGISAMMAST

ALGAJATELE JA KESKTASEMELE

Esimene väljaanne

Kätlin Hommik-Mrabte

Esimene väljaanne

Autoriõigus Kätlin Hommik-Mrabte, 2010

See raamat on autoriõigusega kaitstud. Raamatu osi või tervet raamatut on lubatud kasutada hariduslikel eesmärkidel tingimusel, et kasutatud informatsiooni ei ole mingil viisil tsiteeritud väljaspool konteksti ega kasutatud kasu teenimise eesmärgil ning et teksti allikas on märgitud.

Autor: **Kätlin Hommik-Mrabte**

Kujundaja: **Airi Hunt**

Tõlkekatkeid: **Nele Siplane**

Keeletoimetajad: **Tiina Kanarbik, Helis Kuivjõgi**

Sisulised toimetajad: **Ildar Muhhamedšin** (Eesti Islami Koguduse mufti), **Iman Mahmutova** (islami õigusteaduste magister)

Abitoimetaja: **Tiina Teearu**

Eesti Islami Kogudus:

Telefon: 55947689

Faks: 6015220

Address: Keevise 9, 11415 Tallinn

Meiliaadress: imam@islam.pri.ee

ISBN 978-9949-18-152-0

SISUKORD

EESSÕNA	6
USUTUNNISTUS – ŠĀHĀĀDA	9
PALVE – SALAAT	12
<u>1. Mis on salaat?</u>	13
<u>2. Mida annab palve?</u>	14
<u>3. Kuidas palvetada?</u>	15
I palveasend – seismine ja <i>ruku</i>	15
II palveasend – <i>sužuud</i>	17
III palveasend – I <i>tāšāāhud</i>	18
IV palveasend – II <i>tāšāāhud</i>	19
Palvekorrad	20
<u>4. Palveajad</u>	20
<u>5. Palvekutse</u>	21
<i>Ādhān</i> – esimene palvekutse	21
<i>Iqaama</i> – teine palvekutse	22
<u>6. Rituaalne puhastumine</u>	23
<i>Wudu</i> – väike puhastumine	25
<i>Tajammum</i> – rituaalne puhastumine puhta pinnasega	31
<i>Masah</i> – märgade kätega üle sokkide tõmbamine	33
<i>Ghusl</i> – suur puhastumine	34
Naiste veritsemisest	37
<u>7. Palve erinevad osad ja nende tähtsus</u>	40
<u>8. Näpunäiteid palve edukaks sooritamiseks</u>	44
Palve parandamine	46
Kas palvetan valjul häälel või mõttes?	48
<i>Wudu</i> ehk väike puhastumine	48
<i>Sunna</i> ja <i>nāāfilā</i> palved	50
Imaam	53
Lühendatud palve	54
Palvete üksteise järel lugemine	55
<u>9. Kuidas teha oma palvele „vigade parandust“?</u>	56
<i>Sužuud ās-sāhu</i>	57
Veel näpunäiteid	59
<u>10. Aidi palve</u>	60
ALMUS – ZAKAAT	66
<u>1. Mis on zakaat?</u>	67
<u>2. Almus ja heategevus</u>	67
<u>3. Zakaat ja rikkuse jaotamine</u>	68

<u>4. Kuidas jagada zakaati?</u>	70
<u>5. Kohustuslik almus</u>	71
<u>6. Zakaati on kahte liiki</u>	71
<i>Zakaat ul-määli</i> makstakse	72
<i>Zakaat ul-määli</i> maksmisest	73
Näpunäiteid <i>zakaat ul-fitri</i> maksmiseks	75
PAAST – SAUM	77
<u>1. Mis on saum?</u>	78
<u>2. Kuidas ramadaanist sai kohustus</u>	78
<u>3. Paastu erinevad väärtused</u>	81
<u>4. Ramadaan – terve kuu jagu enesekontrolli</u>	84
Miks on ramadaanikuu eriline?	84
Mida kujutab endast ramadaanikuu paast?	85
Mida peaks ramadaanikuul tegema?	86
Miks just ramadaanikuu?	87
<u>5. Miks on paastumine määratud kuukalendriga?</u>	88
<u>6. Mis katkestab või tühistab paastu?</u>	89
Paastu enneaegsed katkestajad	89
<u>7. Vabastus paastumisest</u>	93
<u>8. Vabatahtlik paastumine</u>	94
<i>Ašura</i> päeva paast	96
<u>9. Näpunäiteid ramadaanikuuks</u>	98
Paastu alustamine	99
Paastu katkestamine	99
<i>Tarawih</i>	100
<i>Leilat ul-qadr</i>	101
Almus	101
Naistele	101
<i>Aid ul-fitri</i>	102
Peale ramadaani – <i>šawali</i> 6 päeva	103
PALVERÄNNAK – HADŽ	104
<u>1. Mis on hadž?</u>	105
Hadž pole turism	105
<u>2. Ettevalmistused palverännakuks</u>	107
<i>Ihraam</i> ehk rituaalne puhtus	109
<i>Miqaat</i> ehk <i>ihraami</i> piir	109
<i>Talbija</i>	110
Riietus	110
<u>3. <i>Ihraami</i> keelud</u>	111
<u>4. Palverännaku kohad</u>	113

Kaaba – Püha Koda	113
Safa ja Marwa	114
Minaa	115
Arafat	116
<u>5. Palverännaku teod</u>	117
Milline palverännaku tüüp valida?	118
Omra rituaalid	118
Hadži rituaalid	121
Ohverdamine	124
<i>Dhu l-hižža</i> 10 esimest päeva	126
<u>6. Palverännaku tegude päritolu</u>	128
Aadam ja Eeva	128
Aabraham ja tema poeg Ismael	129
<u>7. Aid ul-adha – ohverdamispäha</u>	131
JOONISED	136
KASUTATUD KIRJANDUS	152
KASULIK KIRJANDUS	153
KASULIKUD LINGID	156

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

EESSÕNA

Eesti keeles ei ole ilmunud palju raamatuid islami kohta ja need, mida meie raamatupoodide riulitelt leida võib, ei ole tavaliselt moslemite endi kirjutatud. Seega ei ole neist võimalik islami seisukohast adekvaatset informatsiooni leida ning veelgi vähem on moslemitel oma usu kohta midagi praktilist õppida. „Islami viis tugisammast“ püüab olukorda pisut leevendada ning pakub nii algajatele kui veidi edasijõudnumatele võimaluse omandada konkreetseid ning praktilisi teadmisi islami viie tugisamba kohta.

Idee selle raamatu kirjutamiseks tuli aastaid varem, seoses eesti keelt kõnelevate moslemite tarvis tõlgitud ja kokku pandud tekstikogumike ühendamiseks üheks õpikuks, kust iga islami alustala kohta oleks võimalik vajalikku esmast informatsiooni leida. Nii jõudsidki algsed tekstikogumikud „Mida peaks teadma palvest?“, „Mida peaks teadma almusest ja paastust?“ ja „Mida peaks teadma palverännakust?“ ühiste kaante vahele.

Selle raamatu kasulikkus ja otstarbekus aga ei seisne ainult kogu info ühiste kaante vahele kogumises, vaid ka selles, et seda on mitmeti parandanud ja täiendanud Eesti Islami Koguduse mufti Ildar Muhhamedšin ja islami õigusteaduste magister Iman Mahmutova. Seega on raamatus sisalduv info mitmekordselt kontrollitud ja lugeja leiab siit kindlasti palju sellist, mida ta varem islami viie tugisamba kohta ei teadnud.

Ibn Omar (رضي الله عنهما) on edastanud, et tema isa, Omar ibn Al-Khattab (رضي الله عنه) jutustas talle: „Ühel päeval istusime me Jumala Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) juures, kui meie ette ilmus süsimustade juustega erevalgetes riietes mees. Tema välimuses ei olnud märki reisimisest, kuid ükski meist ei tundnud teda. Ta istus Jumala Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) juurde maha, pani käed põlvedele ja ütles: „Muhammed, räägi mulle, mis on islam?“ Jumala Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) vastas: „Islam on see, kui tunnistad, et ei ole teist jumalust peale Jumala ja Muhammed on Jumala Sõnumitooja, kui palvetad, annad almust, paastud ramadaanikuul ja käid võimaluse korral palverännakul Jumala Kojas.“ Küsija vastas: „Õige!“ ning me imestasime selle üle, et ta nii küsis ja vastuse õigeks tunnistas. Mees küsis taas: „Räägi mulle, mis on imaan (usk)?“ Ta (Muhammed (صلى الله عليه وسلم)) vastas: „Kui usud Jumalasse, Tema inglitesse, Tema Raamatutesse, Tema sõnumitoojatesse, Viimsesse Kohtupäeva ja kui usud saatusesse, nii heasse kui halba selles.“ Küsija vastas: „Õige!“ ning uuris edasi: „Räägi mulle, mis on ihsaan (head teod)?“ Ta (Muhammed (صلى الله عليه وسلم)) vastas: „Kui teenid Jumalat nii, nagu näeksid Teda, sest kuigi sina Teda ei näe, näeb Tema sind.“ Mees ütles: „Räägi mulle Tunnist (maailma lõpust).“ Ta (Muhammed (صلى الله عليه وسلم)) vastas: „Vastaja ei tea sellest rohkem kui küsija ise.“ Mees küsis: „Aga mis on selle märkideks?“ Ta (Muhammed (صلى الله عليه وسلم)) vastas: „Orjatar toob ilmale oma isanda ja vaesed paljasjalgsed karjused võistlevad omavahel suurejooneliste hoonete ehitamises.“ Seejärel küsija lahkus, kuid mina (Omar Al-Khattab) jäin veel mõneks ajaks Sõnumitoojaga (صلى الله عليه وسلم). Ta küsis minult: „Omar, kas sa tead, kes see küsija oli?“ Vastasin: „Jumal ja Tema Sõnumitooja teavad

paremini. “ Ta ütles: „See oli (ingel) Gabriel. Ta tuli teie juurde, et teid teie usus õpetada.““ (Sahih Muslim, 1/hadith 2)

See *hadith* võtab kokku peamise islamis. Millesse usub moslem? Moslem usub Jumalasse, Tema inglitesse, Tema Raamatutesse, Tema sõnumitoojatesse, Viimsesse Kohtupäeva ning saatusesse. See on islami aluseks.

Milles aga see usk väljendub, mis seda usku üleval hoiavad? Usu hoidmiseks ja selle praktiseerimiseks on islamis viis tugisammast: iga moslem lausub mitmeid kordi oma igapäevastes palvetes, et ei ole teist jumalust peale Jumala ja et Muhammed (صلى الله عليه وسلم) on Tema sõnumitooja, iga moslem palvetab vähemalt viis korda päevas, annab vähemalt korra aastas almust, paastub aastas vähemalt kuu ning võimalusel käib vähemalt kord palverännakul Mekas.

Käesolev raamat on kasulikuks lugemismaterjaliks kõigile, keda huvitab, mida moslem peaks islami viie tugisamba kohta täpsemalt teadma.

USUTUNNISTUS – ŠÄHÄÄDA

Ei ole jumalust peale Jumala ja Muhammed (صلى الله عليه وسلم) on Tema sõnumitooja.

Usutunnistust, mida iga moslem oma südames hoiab, nimetatakse araabia keeles *šahädaks*.

Esimene osa usutunnistusest, „*lää iläaha illa llaah*”, tähendab otsetõlkes: „ei ole ühtki jumalust peale Jumala“. *Ilääh* (jumalus) võib tähistada kõike, mis siin ilmas ahvatlev tundub – rikkus, võim jne, ebajumalatest rääkimata. Sellele järgneb *illa llaah* – „välja arvatud Jumal”, kõige loodu allikas. Teisisõnu – miski muu peale Ainujumala ei ole kummardamist väärt.

Koraanis on kirjas: „**Ütle (oo Muhammed): Ta on Üks ja Ainus Jumal, Iseseisev ja Igavene Jumal. Ta ei ole eostanud ega eostatud ja Talle ei ole kedagi (ega midagi) võrdset.**“ (112:1–4)

Teine osa usutunnistusest araabia keeles kõlab nii: *muḥammädar rasuul ullaah* – „Muhammed (صلى الله عليه وسلم) on Jumala sõnumitooja“. See väljendab tõdemust, et Jumala sõnum on meieni tulnud inimese kaudu,

nagu me isegi pärineme inimesest. Õige usklik kummardab seega vaid Jumalat ennast ning ei jumalikusta neid, kelle kaudu Looja oma sõnumi meile saadab.

Islami usutunnistuse lausumine puhtast südamest ja vabast tahtest ning selle tõsine uskumine teebki inimesest moslemi. Usutunnistus annab teada ka järgmist:

1) Jumal on oma olekus ja loomuses Üks, mis viitab sellele, et mitte millelgi ega kellelgi pole Jumala omadusi, keegi ei ole Temaga võrdne ega Temast kõrgemal.

2) Jumal on oma tegudes ja töös Üks, keegi ei suuda järgi teha Jumala loodut.

3) Jumal on kõige loodu allikas – universumi ja kõige selle, mis on universumis.

4) Jumalal ei ole vormi ega suurust, mis oleks meile mõistetav. Ta ei istu inimese sarnasena pilve piiril ega valitse maailma puu või põõsa seest. Mis tahes kujul me Jumalast mõtleme, Ta ei vasta sellele.

5) Jumal on Andja ja Alalhoidja, tema annab meile kõik eluks vajaliku. Tema ei vaja meid, kuid meie vajame Teda.

6) Jumal on Igavene, alati olemas. Kõik hääbub ja sureb, välja arvatud Jumal.

7) Me palvetame vaid Jumala ja mitte kellegi teise poole.

8) Prohvet Muhammedi (صلى الله عليه وسلم) sõnum esindab kõigi prohvetite sõnumit. Seega on ta kogu maailmale saadetud prohvet ja islam on universaalne religioon.

Meie 50 aasta jooksul Nõukogude Liidu ametlikust ateismipoliitikast mõjutatud ühiskonnas on inimesed Jumala suhtes väga skeptilised. Juba sõna „Jumal“ peletab väga paljud eemale, kuna sellega seostuvad esmajoones kõiksugused karikatuurid pika valge kleidi ja halli habemega pilve peal istuvast ja maailma jälgivast vanakesest või siis altarimaalid, millel on kujutatud sama vanakest või tema „poega“. Ateistlikus ühiskonnas või perekonnas sündinud inimesel on aga väga raske Jumalat taolisel lihtsal inimkujul mõista. Seetõttu ongi islamis äärmiselt oluline, et moslemid mõistaksid – Jumal ei ole selline kui meie, Ta ei asu samas dimensioonis ega toimi samamoodi nagu meie, Tema olemus on meie jaoks mõistetamatu ja ta on vaba kõigist neist vajadustest, millega ta meid on loonud (söömine, joomine, seksuaaliha ja seega ka laste saamine).

Seepärast, kui kedagi segab Jumalasse uskumises sõna „Jumal“, võiks ta proovida mõelda Jumalast kui lihtsalt Loovast Jõust, Kellel pole meiega sarnast välimust, soove-ihasid ega mõttemaailma ning Kes on nii võimas, et on teinud kogu selle maailma, kuhu ka meie kuulume.

Usk Ainujumalasse on moslemi elu nurgakivi ja selle tunnistaja alistub täielikult Jumala tahtele. *Muslim* tähendabki „läbi Jumala tahtele allumise rahu saavutaja“, kuna selle sõna tüves on S-L-M, millega väljendatakse erinevaid rahuga seotud sõnu (näiteks *as-salaamu alikum* – rahu olgu teiega). Moslem kuuletub Jumalale ja järgib Jumala tahet, kuna ta teab, et Jumal teab ja näeb kõike, ning seetõttu ei patusta ta ka õhtuhämaruses.

Islami esimene tugisammas on kõigi teiste alus, moslemi usu kõige olulisem osa. Islami viit tugisammast võiks kujutada lauana – usutunnistus on lauaplaat, mis seisab püsti neljal jalal, neljal ülejäanud tugisambal.

PALVE – SALAAT

„Tõuske palveks ning andke almust. Mida iganes head te endast ette saadate, selle leiate te Jumala juures. Tõesti, Jumal näeb kõike, mida te teete.“ (2:110)

1. MIS ON SALAAT?

Palve ehk *salaat* on moslemi tähtsaim kohustus, mis aitab tal vähemalt viis korda päevas mõtiskleda selle üle, kas ta on siin elus piisavalt head teinud, kas ta on õigel teel või eksinud.

Prohvet Muhammed (صلى الله عليه وسلم) on palve kohta öelnud: „*Inimese ja uskmatuse vahel on vaid palve hülgamine.*“ Selle *hadithi* seletuseks ütles imaam Nawawi: „Palve on nagu tõke *kufri* (uskmatuse) ja islami vahel, seega need, kes ei palveta, astuvad *kufrisse* (neist saavad uskmatud).“ (Sahih Muslim)

Prohvet (صلى الله عليه وسلم) on palve otstarbe seletamiseks öelnud: „*Kui teie ukse ees oleks jõgi ning te kümbleksite selles viis korda päevas, kas oleks siis võimalik teil märgata kübetki mustust?*“ Ta kaaslased vastasid: „Mitte kübekestki mustust ei jääks alles.“ Prohvet (صلى الله عليه وسلم) ütles: „*Sama kehtib ka viie palve kohta, mille abil juurib Jumal välja kõik halvad teod.*“ (Sahih Al-Bukhari ja Sahih Muslim)

Araabia keeles on palve **salaat** ja kujutab endast viit palvekorda päevas – **koidikul** (koos esimeste kiirtega), **keskpäeval**, **pärastlõunal**, **päikeseloojangul** ja **öö saabumisel**.

Palve on uskliku ja Jumala vaheline otsene side. Islam ei tunnista inimese ja Jumala vahelist eestkostet, seega on vaimulik (imaam) palve eestvedaja ja mitte vahendaja rollis. Palvetatakse Meka ja sealse pühamu Kaaba suunas. Ei kummardata mitte pühamu küljes olevat kivi, vaid suund on selleks, et kõigil maailma moslemitel oleks täpselt üks siht.

Rangeks nõudeks palvetamisel on täielik kehaline puhtus. Selleks sooritatakse enne palvust näo, suu, nina, kõrvade, juuste, käte ja jalgade

rituaalne pesemine (vaata täpsemalt „Rituaalne puhastumine”), samuti peavad puhtad olema riided ja ka palvetamise koht. Tavaliselt kasutatakse palvetamisel väikest vaipa. Koht iseenesest ei ole oluline, kuid *umma* ehk kogukonna tugevdamiseks on läbi aegade ehitatud ka mošeesid ehk islami pühakodasid, kus kokku tulles oma usku tugevdada ja õlg õla kõrval palvetada.

2. MIDA ANNAB PALVE?

- Palve tugevdab inimese usku Jumala olemasolusse;
- tühistab klassikuuluvuse, nahavärvi ja rahvuse erinevused kummardajate vahel, sest Jumala ees seisavad kõik võrdses reas;
- aitab inimesel mõista oma loomulikke ja instinktiivseid tundeid, jõudmaks oma eksistentsi põhjuseni;
- puhastab südant ja arendab meelt, uurib teadvust ja toetab hinge;
- aitab üles leida inimeses peituvad head omadused ja surub alla kurja;
- on rahulikkuse, julguse, lootuse ja enesekindluse allikaks;
- aitab kasvatada enesedistsipliini.

Koraanis seisab: „**Loe ette seda, mis on saadetud Raamatuna (Koraan) sulle juhiks ning palveta regulaarselt, sest palvetamine hoiab eemale pattudest ja uskmatusest. Ja Jumala meenutamine on kahtlemata parim. Ja Jumal teab kõiki sinu tegusid.**” (29:45)

3. KUIDAS PALVETADA?¹

Prohvet Muhammed (صلى الله عليه وسلم) on öelnud: „*Palvetage nii, nagu olete mind näinud palvetamas.*“ (Sahih Al-Bukhari) Seega püüame võimalikult täpselt järgida seda, mis meil Prohveti (صلى الله عليه وسلم) palvest teada on.

Seisa palvevaibal, olles teinud rituaalse puhastuse (*wudu*) ja palveks valmis, mõeldes sellele palvekorrale, mida hakkad sooritama (*fažr, dohr, asr, maghrib* või *iša*).²

I palveasend– seismine ja RUKU (poolkummardus)

1) Tõsta käelabad kõrvade kõrgusele nii, et põidlad jäävad kõrvalestade kõrvale ja ütle³:

allaahu akbar – Jumal on Suurim⁴

2) Too käed rinnale kokku, nii et parem käsi on vasaku peal,⁵ ja lausu kõigepealt *dua al-istiftāh* (alguse suplikatsioon) (vabatahtlik):

<i>sub ḥāänak allahumma wa-bi-ḥämдикä</i>	Au olgu Sul, oo Jumal, ja kõik ülistus olgu Sul
<i>wa-tabaarak äsmukä</i>	ja õnnistatud on Su nimi,
<i>wa-tä'äälä žäddukä</i>	ja kõrge on Su majesteetlikkus
<i>wa-lää iläähä gäirukä</i>⁶	ja ei ole jumalust peale Sinu.

¹ Erinevad palvepositsioonid – joonis 1 raamatu lõpus

² joonis 2

³ Palves lausutava häälduse kontrollimiseks vt

<http://www.islam.pri.ee/salaattxt.php>

⁴ joonis 3

⁵ joonised 4 ja 5

⁶ Tundmatute tähtede nagu ğ, ŧ, ṭ, ḥ jm hääldamiseks vaata

http://www.islam.pri.ee/koraan/index_translit.html; suurade häälduse kuulmiseks

Seejärel ütle (vabatahtlik):

auḍu billäahi mina-ššaiḥani ražim – Otsin Jumala kaitset neetud saatana eest.

ja lausu *Fatiha*, Koraani esimene peatükk:

<i>bismilläahi rraḥmäni rraḥim</i>	Jumala, kõige Armulisema, Halastavama nimel,
<i>älḥäimdu lilläahi rabbil 'äälämiin</i>	ülistus olgu Jumalale, maailmade Isandale,
<i>ar-raḥmäni rraḥim</i>	kõige Armulisemale, Halastavamale,
<i>määliki jaumi ddiin</i>	Viimsepäeva Kuningale.
<i>iääkä nä'budu wa iääkä nästä'iin</i>	Sind me kummardame ja Sind kutsume appi.
<i>ihdinäü š-širaat al-mustaqim</i>	Näita meile õiget teed,
<i>širaat älläḡina än'ümta 'aleihim</i>	nende teed, keda Sa oled õnnistanud,
<i>ḡairi l-maḡḍuubi 'aleihim</i>	mitte nende teed, kes on Sind vihastanud,
<i>wa laa ḡaaaaalliin</i>	ega nende teed, kes on läinud valesti.
<i>äämiin</i>	Aamen

3) Peale seda lausu üks suura (peatükk) Koraanist, näiteks **suura Al-Ikhlās** (112):

auḍu billahi mina-ššaiḥani ražim

<i>qul hu allaahu äḥäd</i>	Ütle: Ta on Üks ja Ainus Jumal,
<i>allaahu šamad</i>	Iseseisev ja Igavene Jumal.
<i>läm jälid wa läm juuläd</i>	Ta ei ole eostanud ega eostatud
<i>wa läm jakul-lä-hu kufuwan äḥäd</i>	ja Talle ei ole kedagi võrdset.

vaata <http://www.islam.pri.ee/koraan/index.html>; muude palveosade häälde kuulamiseks vaata <http://www.islam.pri.ee/salaatxt.php>.

4) Tõsta käelabad kõrvade kõrgusele. nii et pöidlad jäävad kõrvalestade kõrvale, ja ütle:

allaahu akbar – Jumal on Suurim⁷

5) Kummarda ette ja pane käed põlvedele (jalad sirged). Lausu 3 korda:

subḥāna rabbi ʾal-aẓīim – Au olgu minu Isandale, kõige Vägevamale⁸

6) Sellest asendist tõustes lausu:

sāmi allaahu limān ḥamidāh – Jumal kuulab seda, kes Teda ülistab

7) Juba sirgelt seistes lausu:

rabbānā wa lakā ḥamd – Meie Isand, ülistus olgu Sulle⁹

II palveasend– SUŽUUD (täiskummardus)

1) Tõsta käelabad kõrvade kõrgusele, nii et pöidlad jäävad kõrvalestade kõrvale, ja ütle:

allaahu akbar – Jumal on Suurim

2) Lasku põlvili maha nii, et otsaesine, nina, põlved ja varbad puudutavad maad, käed on paralleelselt pea kõrval, ja lausu kolm korda:

subḥāna rabbi ʾal-ʾilāh – Au olgu minu Isandale, Kõrgeimale¹⁰

(kui soovid midagi Jumalalt paluda, siis see positsioon viib sind Jumalale kõige lähemale)

3) Tõuse põlviliistesse, samal ajal lausudes:

⁷ joonis 3

⁸ joonis 6

⁹ joonis 7

¹⁰ joonis 8

allaahu akbar – Jumal on Suurim

4) Kui istud juba põlvedel, selg sirge, lausu:

rabbi ġfirlü – Mu Isand, andesta mulle¹¹

5) Lasku taas täiskummardusse, samal ajal lausudes:

allaahu akbar – Jumal on Suurim

6) Täiskummarduses – otsaesine, nina, põlved ja varbad puudutamas maad, käed paralleelselt pea kõrval – lausu kolm korda:

subĥääna rabbi ä-l-ä 'lää – Au olgu minu Isandale, Kõrgeimale¹²

7) Tõuse taas põlvedele istuli. Peale kahe- või kolmerakalise palve esimeset *rakat* ja neljarakalise palve esimest ja kolmandat *rakat* tõuse püsti. Kui tegid aga teise või viimase *raka*, jää istuma.

III palveasend – I täšäähud

Istu põlvedel ja lausu I täšäähud¹³:

<i>ättä ĥäätu lilläähi waššalawäätu wa ĥĥijibää</i>	Tervitused, palved ja kõik hea kuuluvad Jumalale.
<i>ässäläämu 'äleikä ajjuhä ännabij</i>	Oo Prohvet, sinuga olgu rahu,
<i>wara ĥmatullaahi wa barakäätuĥ</i>	Jumala halastus ja Ta õnnistus.
<i>ässäläämu 'äleinää wa 'älä 'ibüädill ššaali ĥin</i>	Olgu rahu meiega ja kuulekate Jumala sulastega.
<i>äšĥädu ällää iläähä illallaah,</i>	Ma tunnistan, et ei ole teist jumalust peale Jumala,
<i>(wä ĥlähu lää šäriikä läh)</i>	(Ta on üks, ilma partnerita)
<i>w-üšĥädu ännä muĥämmädun 'äbduhu wa</i>	ja ma tunnistan, et Muhammed on Tema sulane ja sõnumitooja.

¹¹ joonis 9

¹² joonis 8

¹³ joonis 10

<i>rasuuluh</i>	
-----------------	--

IV palveasemd – II täšäähud

1) Istu edasi põlvedel ja lausu II *täšäähud*:

<i>allahumma šalli 'älä muħämmäd</i>	Jumal, anna oma kaitse Muhammedile
<i>wa 'älä ääli muħämmäd</i>	ja Muhammedi perekonnale,
<i>kämää šalläitü 'älä ibrahüim</i>	nagu sa kaitsesid Aabrahami
<i>wa 'älä ääli ibrahüim</i>	ja Aabrahami perekonda.
<i>innäkä ħamiidum mäžiid</i>	Tõesti, Sa oled Ülistatuim, Auväärseim.
<i>allahumma bäärik 'älä muħämmäd</i>	Jumal, õnnista Muhammedi
<i>wa 'älä ääli muħämmäd</i>	ja Muhammedi perekonda,
<i>kämää bääräktü 'älä ibrahüim</i>	nagu sa õnnistasid Aabrahami
<i>wa 'älä ääli ibrahüim</i>	ja Aabrahami perekonda.
<i>innäkä ħamiidum mäžiid</i>	Tõesti, Sa oled Ülistatuim, Auväärseim.

2) Lõpeta palve, vaadates paremale ja lausudes:

ässäläämu 'äleikum wa raħmatullaah – Rahu ja Jumala õnnistus olgu teiega

ning vaata vasakule, lausudes:

ässäläämu 'äleikum wa raħmatullaah – Rahu ja Jumala õnnistus olgu teiega.¹⁴

Lohutuseks värsketele moslemitele

Need, kes on just islami omaks võtnud ning alles õpivad palvetama, võivad alguses palvetada paberilt või raamatust lugedes. Õppija saab

¹⁴ joonis 11

palvesse aegamööda uusi päheõpitud lauseid lisada, kuni kogu palve on selge.

Palvekorrad

1) **fažr** (koidikul): 2 *rakat* (*raka* – palveosa, kus on sees nii *ruku* kui *sužuud*) (palvepositsioonid järjekorras I, II, I, II, III, IV)

2) **dohr** (keskpäeval) – 4 *rakat* (I, II, I, II, III, I, II, I, II, III, IV)

3) **asr** (keskpäeva ja päikeseloojangu vahel) - 4 *rakat* (I, II, I, II, III, I, II, I, II, III, IV)

4) **maghrib** (päikeseloojangul) – 3 *rakat* (I, II, I, II, III, I, II, III, IV)

5) **iša** (ööpalvus) – 4 *rakat* (I, II, I, II, III, I, II, I, II, III, IV)

4. PALVEAJAD

Iga moslem palvetab vähemalt viis korda päevas. Palveajad ei ole mitte kindlal kellaajal, vaid päikese järgi kindlaks määratud.

Viis kohustuslikku palvet on:

1. ***fažr*** – koidikupalve

2. ***dohr*** – keskpäevapalve

3. ***asr*** – pärastlõunapalve

4. ***maghrib*** – päikeseloojangupalve

5. ***iša*** – öine palve

Inimesel, kes ei ole seda ekstra õppinud ning looduslikku kella ei tunne, on väga tülikas ise palveaegu arvestada. Islamimaades elavatel moslemitel probleemi ei ole, kuna igal palveajal kõlab mošee minaretist palvekutse. Seega teavad kõik, millal palvetada. Moslemitel, kes elavad väljaspool islamiriike, näiteks Euroopas, on selle võrra raskem. Nead kasutavad tavaliselt mošeede poolt välja antud palvetamisgraafikuid.

Kuid on ka muid võimalusi. Eestis on kõige lihtsam ja mugavam oma kodukoha palveaegu teada saada, külastades internetilehekülge www.islamicfinder.org. Seal on võimalik leida palveajad pea ükskõik millise maakera külakese jaoks.

5. PALVEKUTSE

ÄDHÄÄN – esimene palvekutse

Palvekutse, mis minaretist (mošee tornist) viis korda päevas kõlab, on järgmine:

<i>allaahu akbar</i> (4x)	Jumal on Suurim.
<i>äšhädu ällää ilääha illallaah</i> (2x)	Tunnistan, et ei ole teisi jumalusi Jumala kõrval.
<i>äšhädu ännä muhammadur rasuulullaah</i> (2x)	Tunnistan, et Muhammed on Jumala saadik
<i>hüjjä 'älä salaah</i> (2x)	Tulge palvusele.
<i>hüjjä 'älä lfälääh</i> (2x)	Tulge kordaminekute teele.
<i>allaahu akbar</i> (2x)	Jumal on Suurim.
<i>lää ilääha illallaah</i> (1x)	Ei ole teisi jumalusi Jumala kõrval.

Sunnaks on peale ädhääni lausuda järgmine *duaa*:

„*allahumma rabba häđhi d-dääwäti t-täämmä, wa salaah-il-qaa'imä, ääti muhämädän äl-wäsiilätä wa l-fadiilä, wa-b'ađhu l-maqaama l-mähmuudä llađi wa'adtäh.*“ ehk „Oo Jumal, selle täiusliku kutse ja

sooritatava palve Isand, võimalda Muhammedile eestkoste¹⁵, ülim au, ning tõsta ta üles hiilgaval kohal, mille oled talle lubanud.“

IOAAMA – teine palvekutse

Kui *ädhään* on selleks, et inimesi palveaja algusest teavitada ning mošeesse kutsuda, siis *iqaama* ülesanne on inimestele teada anda, et palve hakkab kohe peale. Selleks ajaks, kui *iqaama* kõlab, peaksid moslemid juba mošees palveks valmis olema. *Iqaama* annab neile märku, et on aeg end püsti ajada ning ridadesse sättida, et palve võiks alata.

Iqaamas kasutatud laused on peaaegu samad, mis *ädhään*iski. *Iqaamat* loetakse palju tavalisemal ja kiiremal kõnel kui *ädhääni*.

Iqaama kõlab järgnevalt:

<i>allaahu akbar</i> (2x)	Jumal on Suurim.
<i>äshädu ällää ilääha illallaah</i> (1x)	Tunnistan, et ei ole teisi jumalusi Jumala kõrval.
<i>äshädu ännä muhammadur rasuulullaah</i> (1x)	Tunnistan, et Muhammed on Jumala saadik.
<i>hääjü 'älä salaata</i> (1x)	Tulge palvusele.
<i>hääjü 'älä lfälääh</i> (1x)	Tulge kordaminekute teele.
<i>qad qaamati salaata</i> (2x)	Palve on juba alanud.
<i>allaahu akbar</i> (2x)	Jumal on Suurim.
<i>lää ilääha illallaah</i> (1x)	Ei ole teisi jumalusi Jumala kõrval.

¹⁵ Muhammed (صلى الله عليه وسلم) on öelnud, et Jumal on talle andnud õiguse oma *umma* (kogukonna) liikmete eest Viimsel Kohtupäeval kosta.

6. RITUAALNE PUHASTUMINE ehk *tahaara*

„*Puhtus on pool usust.*” (hadith sahih)

„*Vaid õige usklik jälgib pidevalt, et ta ablutsioonid oleksid täiuslikud.*”
(hadith qudsi)

„*Puhastumine on uskliku relv, seega ei tohi seda teha ükskõik kuidas!*”
(hadith)

Ingel Gabriel näitas isiklikult Prohvet Muhammedile (صلى الله عليه وسلم), kuidas end palveks pesta.

Ükski palve ei ole kehtiva puhastuseta vastuvõetav.

Puhastumine jaotatakse islamis kaheks:

1. Moraalne puhastumine: a) uskmatusest, b) *bidast* ehk uuendustest, c) pattudest, d) muudest halbadest omadustest (näiteks kadedus, viha jm) puhastumine.

2. Füüsiline puhastumine: a) *nāžāsist* ehk mustusest vabanemine, b) loomulike vajaduste jääkidest puhastumine.

Mustust ehk *nāžāsi* võib olla kolmes kohas: kehal, riietusel või asupaigas. Seda võib olla kolme liiki: suur (näiteks koera sülg), keskmine (okse, mäda, uriin, tupevoolus) või väike (näiteks lapse uriin). *Nāžāsiks* ei peeta noorema kui 2-aastase poisilapse uriini, haavast jooksvat verd, verd haava sidemel, tapetud looma eritisi *halal* lihal, spermat (lasta kuivada ja eemaldada), veekogu, milles on korjus (näiteks vett basseinis, kus on surnud hiir), tänavamustust.

Kuidas nāžäsist vabaneda?

Kui mustus on kuiv, tuleb see lihtsalt eemaldada; kui aga märg, siis pesta nii, et vesi tilguks maha. Tuleb jälgida, et kõik maha tuleks (kuid kui veidi jääb, näiteks verd, ei ole see probleem). Kui keegi on näiteks palvekohta urineerinud, tuleb lihtsalt sinna vett peale valada. Kui uriin puutub kokku kehaga, tuleb see lihtsalt maha pesta.

On viis asja, mida moslemid peaksid puhtuses järgima: ümberlõikamine (meestel), habemekarvade eemaldamine, vuntside trimmimine (meestel), kaenlaaluste karvade väljakitkumine, küünte lõikamine. Neid nimetatakse *sunna al-fitra* ja neid peaks tegema maksimaalselt iga 40 päeva järel (v a ümberlõikamine), küüsi on *sunna* lõigata kord nädalas.¹⁶

Rituaalne puhastumine ehk *tahaara* jaguneb kaheks:

1. ***al-wudu*** (*väike puhastus*) kujutab endast puhta veega (ilma seebita) teatud kehaosade pesemist; tuleb teostada enne palvet, kuna Jumal ei võta palvet ilma selleta vastu. Seda tuleb teha juhul, kui on magatud, kaotatud teadvus, käidud WCs, väljutatud kõhugaase, katsutud suguorganeid või söödud kaameliliha.
2. ***al-ghusl*** (*suur puhastus*) kujutab endast veega pesemist pealaest jalatallani, kõikide kehakumeruste vahelt, alustades paremast poolest; lubatud on kasutada seepi ja šampooni. Suure puhastuse traditsiooni, nagu ka ümberlõikamise juured viivad välja prohvet Aabrahamini (عليه السلام¹⁷). Seda tuleb teha juhul, kui on oldud

¹⁶ Sahih Al-Bukhari 5889, Sahih Muslim 597

¹⁷ *aleihi sälääm* – rahu olgu temaga

seksuaalvahekorras, kui on toimunud ejakulatsioon, kui on lõppenud kuupuhastus, kui on lõppenud sünnitusjärgne veritsus, ka surnule enne matmist või kui inimene hakkab moslemiks (soovitav).

Kaks inimest, kes end puhastavad küll täpselt ühtmoodi, kuid üks teeb seda kindlas teadmises iga oma liigutuse õigsusest ning teine vaid pimesi matkides, ei saa selle eest sama tasu. Esimene, kes on õppinud tundma Prohveti (صلى الله عليه وسلم) *sunnat* ja teostab oma puhastumist sellele vastavalt, võib saada ühe kuni lõputult *hasanasid*. Teine võib saada mitte midagi või hullemal juhul võib Jumal tema puhastumise kehtetuks tunnistada.

WUDU – väike puhastumine

Peseme neid kehaosi, mis teevad kõige enam pattu; millega me:

- räägime
- näeme
- kuuleme
- toimetame
- käime

„*Enamik naisi, kes läheb põrgusse, läheb sinna oma keele tõttu.*” (hadith sahih)

Kahest inimesest, kes teevad *wudut*, on tasu suurem sellel, kes tunneb *wudu* tingimusi, alustalasisid ja *sunnasid*.

Tingimused: (kohustuslik)

1. *Wudu* tegija peab olema moslem,

2. vaimselt terve inimene.
3. Ta peab olema *buluug* (puberteediealine või vanem) või *tämiiz* (noorem kui puberteetik, kuid mõistab, mida ja miks teeb).
4. Tal peab olema kavatsus (*nija*) *wudu* sooritamiseks.
5. Vesi peab olema puhas ja legaalne,
6. puudutama *wudu* tegemisel nahka (ja küüsi, st küünelakki ei tohi olla).
7. *Wudu* ei ole kehtiv, kui suguorganid ei ole puhtad.
8. *Wudut* ei ole vaja teha menstrueerivatel naistel, kes ei palveta.
9. Neil, kel on pidev uriinipidamatus või näiteks tilgub verd, on *wudu* tegemine kohustuseks mitte rohkem kui 5 minutit enne palveaja algust.

Alustalad ehk *fard*: (kohustuslik)¹⁸

1. näo üleni pesemine (NB! Kõrvad kuuluvad pea juurde, suu ja nina näo juurde.),
2. nina (*parema käega vesi ninna, vasakuga välja*),
3. käed kuni küünarnukkideni,
4. edasi-tagasi pea peal,
5. jalad kuni pahkluudeni (*parem, seejärel vasak*),
6. õige järjekord.

¹⁸ Koraan 5:6

Sunna: (vabatahtlik, nõ lisapunktid)

1. *siwak* (hammaste pesemine);
2. *qibla*¹⁹ suunas istumine;
3. rääkimisest, teiste abist hoidumine;
4. sõrmuste eemaldamine (juhul, kui sõrmuse tõttu vesi ei jõua nahani, kohustuslik);
5. käte pesemine enne *wuduga* alustamist;
6. varvaste ja sõrmede vahelt pesemine;
7. jäsemete hõõrumine (juhul, kui ei ole kindel, kas vesi jõudis, kuhu vaja, kohustuslik);
8. kõige tegemine kolm korda;
9. vee üle kohustuslike piiride viimine (juusteni, pahkludest ülespoole, küünarnukkidest ülespoole jne);
10. meestel märgade sõrmedega läbi habeme tõmbamine;
11. jälgimine, et kand kuivaks ei jääks²⁰;
12. *šähääda* ütlemine *wudu* lõpus;
13. peale *šähäädat* „*allahumma žalni min-ät-täwäbinä wa min äl-mutatahiriin*” („Isand, tee, et oleksin nende hulgast, kes pöörduvad õigele teele ja nende hulgast, kes end puhastavad.”) ütlemine;

¹⁹ Palvesuund Mekas asuva Kaaba templi poole.

²⁰ Sahih Al-Bukhari 165, Sahih Muslim 572

14. peale *šähäada* ütlemist kahe *raka* palvetamine.

Ebasoovitav (*mäkruhää*) on:

1. vasakust jalast või käest alustamine,
2. paastudes nina või suu rohke veega uhtumine,
3. kellegi abi palumine jäsemete pesemiseks (samas on lubatud kedagi paluda, et too vett kallaks või tooks),
4. vee raiskamine,
5. rohkem kui kolm korda pesemine.

Juhul, kui üks etapp vahelt ära unub,

- võib vigasest kohast alates uuesti teha, kui ollakse veel märg,
- peab otsast alustama, kui ollakse juba kuiv.

Wudu katkestamise korral:

- lühikese katkestuse järel jätkata sealt, kus pooleli jäi,
- pika katkestuse puhul teha kõik uuesti.

Terviklik *wudu*:

1. kavatsus (*nija*) südames;
2. *bismillāh* ütlemine;
3. 3 korda käte pesemine;
4. 3 korda suu loputamine;
5. 3 korda parema käega vee ninaõõnde viimine, seejärel vasakuga välja lükkamine;

6. 3 korda näo pesemine (meeste puhul, kellel on habe, märgade sõrmedega läbi habeme tõmbamine);
7. 3 korda käsivarte kuni küünarnukkideni pesemine;
8. niiskete kätega üle juuste edasi-tagasi tõmbamine;
9. kõrvade seest puhastamine ning põialdega üle kõrvataguste tõmbamine;
10. jalgade kuni pahkludeni pesemine, alustades paremast, mitte unustades jalatalda.

Wudut nullivad teod ehk *nawääkid* on:

1. loomulik eritis, nagu uriin, väljaheited, gaasid jm;
2. iga ebapuhta aine üleliigne eritumine kehast (näiteks naistel tupevedelik);
3. seksuaalorganite käega katsumine (ilma et käe ja keha vahel oleks midagi, näiteks riie);
4. islami hülgamine;
5. suguühtes olemine või mehe ja naise suguorganite kokkupuutumine. Naise suudlemine ilma ihata ei nulli ablutsiooni, sest on olemas *hadith*, mis jutustab, et Prohvet (صلى الله عليه وسلم) suudles oma naist ja seejärel palvetas, ilma et oleks teinud uue *wudu*. See kehtib vaid juhul, kui ei kaasne sperma või naise puhul erutusega seotud tupevedeliku eritumist.

Jumal on Koraanis öelnud:

„...või kui te olete olnud kokkupuutes naistega ...” (4:43)

Naistega kokkupuutes olemise all on siin mõeldud seksuaalvahekorda (või mehe ja naise suguorganite kokkupuudet), nagu on jutustanud Ibn Abbas (رضي الله عنه²¹).

Sugulise kokkupuute puhul peavad nii naine kui mees tegema suure puhastuse ehk *ghusli*, mitte kõigest väikese puhastuse ehk *wudu*.

Wudut ei katkesta:

1. uriini või fekaalidega määrdunud riiete või mähkme puudutamine (sellisel juhul tuleb lihtsalt määrdunud koht ära pesta või riided vahetada ja käed puhtaks pesta.);
2. surnu pesemine, välja arvatud juhul, kui pesija käsi puutub kokku (ilma et midagi vahel oleks) surnu seksuaalorganitega;
3. enda suguorganite piirkonna sügamine, kui käsi ei puutu otseselt kokku suguorganitega ning midagi ei eritu;
4. *nāžās* (uriini, fekaalide, vere, okse puudutamine), mis tuleb lihtsalt maha pesta;

Kui jalg või käsi on kipsis või sidemes, ei pea *wudu* või *ghusli* tegemiseks seda eemaldama. Tuleb lihtsalt pühkida üle kipsi või sideme. Kipsile või sidemele ei kehti samad nõuded, mis sokkidele või *khufuufidele* (vaata *masah*).

²¹ radi allahu anhu – Jumal olgu temaga rahul.

TAJAMMUM – rituaalne puhastumine puhta pinnasega

„ ... ning kui te ei leia vett (kui ei saa vett kasutada), siis sooritage *tayammum* puhta pinnasega ja hõõruge sellega oma nägu ja käed.”
(5:6)

Milleks on *tajammum* vajalik?

1. Kui pole vett: a) on väga vähe – jätkub vaid söögiks, joogiks ja loomade jaoks, b) on liiga kaugel, c) on väga kallis.
2. Haiguse korral (näiteks lahtine haav; kartus, et haigus süveneb või ei parane; ekseem, mis ei kannata vett jne).
3. Vesi on liiga külm ja ei ole võimalik seda soojendada.

Prohvet (صلى الله عليه وسلم) ütles: „Mulle on antud viis asja, mida ei ole antud kellelegi teisele enne mind: ... maa on antud mulle (ja mu järgijatele) üheks suureks palvekohaks ja selleks, millega sooritada *tajammumi*, seega igatüki minu järgijatest saab palvetada kus iganes ta palveaja saabumisel ka ei viibiks.” (Sahih Al-Bukhari 1/331)

„... „Sul oleks piisanud teha nii“ – ta (Prohvet (صلى الله عليه وسلم)) lõi oma peopesad maapinnale, puhus need tolmust puhtaks ning seejärel pühkis mõlema käe tagaküljed teineteisega ja tõmbas kätega üle näo.” (Sahih Al-Bukhari, Sahih Muslim)

„Sul oleks piisanud asetada oma käed maapinnale, need tolmust puhtaks lüüa, siis pühkida oma parem käsi üle vasema ja vasem käsi üle parema ning seejärel pühkida oma nägu.” (Al-Fath 1/457)

Tajammumi tingimused on:

1. islam,
2. täie mõistuse juures olemine,
3. *buluug* (puberteedieas või vanem) või *tämiiz* (puberteedieast noorem, kuid mõistab, kuidas ja miks) olemine,
4. puhta maapinna olemasolu,
5. *tajammumi* sooritamiseks kehtiva põhjuse olemasolu.

Põhinedes Koraanil ning Prohveti (صلى الله عليه وسلم) õpetusel, sooritatakse *tajammumi* järgnevalt:

1. kavatsus (*nija*) sooritada *tajammum*;
2. öelda *bismillāh*;
3. puudutada peopesadega pinnast (lüüa peopesadega vastu puhast pinnast);
4. puhuda käed puhtaks;
5. pühkida mõlema käe peopesadega üle näo;
6. hõõruda käsi nagu *wudu* ajal, kuni randmeteni.

Tajammumiks võib kasutada igasugust puhast pinnast, nagu tolmu, muda, liiv, savi või muld.

Tajammumi võib palveks puhastumisel kasutada vaid juhul, kui vett ei ole või kui seda on liiga vähe, et *wudut* sooritada. *Tajammumi* on lubatud teha ka juhul, kui inimene on haige ning ei tohi seega ühel või teisel põhjusel veega kokku puutuda.

MASAH – märgade kätega üle sokkide või khufuufide pühkimine

Urwa bin Al-Mughira jutustas: Mu isa ütles: „Kord olin ma Prohveti (صلى الله عليه وسلم) seltskonnas. Ta tegi *wudut* ja ma tahtsin aidata tal (nahast) sokke jalast ära võtta. Ta ütles: „Jäta need, sest ma panin need puhastatud jalgadele.” Seega ta siis pühkis nende üle.” (Sahih Al-Bukhari 206, Sahih Muslim 79)

Seega on Prohveti (صلى الله عليه وسلم) eeskujul lubatud *wudut* sooritades jalgade pesemise asemel ka lihtsalt märgade kätega üle sokkide tõmmata.

Millega peab *wudu* tegemisel märgade kätega üle sokkide pühkides arvestama?

1. Sokid peavad olema jalga pandud peale jalgade pesemist eelneva *wudu* jaoks või peale *ghuslit* ja neid ei ole sellest hetkest kuni järgmise *wudu* tegemise ajani jalast võetud või madalamale alla keritud kui pahkludeni.
2. Sokid peavad olema puhtad. Kui tegemist on nahast sokkidega, ei tohi need olla tehtud koera- ega seanahast.
3. *Hadithi*, mida inimesed pimesi järgivad ja mis ütleks, et sokke tuleb märgade kätega pühkida ka talla alt, ei ole olemas.
4. Reisil olija võib taolist pühkimist sooritada kolme ööpäeva jooksul, püsielanik aga vaid ühe ööpäeva jooksul.
5. Prohvet (صلى الله عليه وسلم) tavatses pesta oma jalgu, kui need olid paljad, ja ta tavatses nende üle pühkida, kui ta kandis *khufuufe* (nahast sokke).

Kuidas pühkida üle sokkide?

1. Panna märjad sõrmed varvastele ja seejärel tõmmata enda suunas.
2. Parem jalg pühkida üle parema käega ja vasak jalg vasaku käega.
3. Hoida sõrmed harali, tõmmata üle jalalaba vaid üks kord.

Masah on rikutud:

1. kui üks sokk on jalast võetud või üks jalalaba või enamik sellest on paljastatud,
2. kui on vaja teha *ghusl*,
3. kui sokis või *khufuufis* on suur auk,
4. kui lõpeb lubatud aeg (reisijale kolm ööpäeva, püsielanikule üks ööpäev).

AL-GHUSL – suur puhastumine

***Ghusli* tingimused:**

1. *Ghusli* tegija peab olema moslem,
2. täie mõistuse juures,
3. *buluug* (puberteedieas või vanem) või *tämiiz* (puberteedieast noorem, kuid mõistab, kuidas ja miks),
4. ta suguorganid peavad olema puhastatud,
5. vesi peab olema puhas ja lubatud,
6. ta peab eemaldama kõik, mis segab vee nahani jõudmist (ka näiteks küünelaki, sõrmused vm).

Ghusl tuleb teostada:

1. peale vahekorda;
2. kui on olnud sperma (või naise puhul erutusega seotud tupevedeliku) eritumist, kas ärkvel või unes (Naistel ei ole vähesest määrimisest vaja välja teha. Vedeliku eritumise puhul ei ole oluline, kas sellega seoses on saadud naudingut või mitte.);
3. kui abikaasade seksuaalorganid on olnud kokkupuutes, isegi ilma penetratsiooni või vedelike eritumiseta;
4. kui uskmatust saab moslem (enamiku islamiõpetlaste arvamus);
5. surnule enne matmist;
6. peale menstruatsiooni;
7. peale sünnitusjärgse veritsuse lõppu (umbes 40 päeva).

Ghusli tegemiseks tuleb :

1. öelda *bismillāh*;
2. pesta puhtaks suguorganid;
3. pesta puhtaks käed (kui *ghuslit* tehakse veenõust, peaks enne muus nõus käed puhtaks pesema);
4. teha tavaline *wudu*, välja arvatud pea pealt üle tõmbamise ajal, mil valada kolm korda vett pähe, nii et ka juuksejuured ja peanahk saaksid märjaks; seejärel hõõrutakse sõrmedega;
5. alustada paremast küljest, seejärel vasak; käia üle kummaltki poolt kolm korda;

6. veega uhtuda iga millimeeter kehast.

Ghusli sooritamiseks peab olema *nija* ehk kavatsus. Prohveti (صلى الله عليه وسلم) Sunna näeb ette, et alustada tuleb alati paremalt poolt; puhastuskohta (näiteks duši alla) tuleb astuda parema jalaga.

Al-ghusli puhul on naistel (näiteks aafriklannadel) lubatud juuksed patsi jätta tingimusel, et juuksejuured saavad märjaks.

Maimuna (رضي الله عنها) jutustas: „Prohvetile (صلى الله عليه وسلم) toodi vett *ghusliks*, et puhastuda *žännääbäst* (peale vahekorda). Ta valas kaks või kolm korda parema käega vett vasemale ja pesi suguorganid puhtaks. Siis hõõrus ta käsi kaks või kolm korda vastu maad või seina; loputas suud; pesi puhtaks nina, pannes vett sisse ja seejärel välja puhudes; pesi puhtaks näo ja käsivarred; kallas vett pähe ja pesi puhtaks keha. Seejärel muutis oma seismise kohta ja pesi puhtaks ka jalad. Peale seda tõin ma talle riidetüki, kuid ta ei võtnud seda vastu, vaid lükkas kätega vee jäljed oma kehalt.“ (Sahih Al-Bukhari 274, Sahih Muslim 317)

***Ghuslit* tehes on ebasoovitav:**

1. liiga palju vee raiskamine,
2. mustas kohas pesemine (näiteks, kuhu keegi on pissinud),
3. lahtises (avalikus) kohas pesemine (näiteks metsas, jões jne),
4. seisvas (st roiskunud) vees pesemine.

Kehtiv *ghusl* tuleb teha:

1. palvetamiseks,
2. Kaaba ümber käimiseks,

3. Koraani kätte võtmiseks,
4. palvepaigas viibimiseks,
5. Koraani häälega retsiteerimiseks.

***Ghusl* on soovitatav teha:**

1. *ihraami* seisundi (vaata palverännaku alt) võtmiseks,
2. reedesel ühispalvel,
3. *aidi* palvel,
4. Mekasse sisenemisel,
5. surnu pesemisel,
6. kuu- või päikesevarjutuse ajal.

NAISTE VERITSEMISEST

1) HAID – naturaalne veritsemine

Haidiks nimetatakse naturaalselt verd, mis naistel teatud perioodidel väljub. See kestab tavaliselt 6-7 päeva (võib olla ka vähem või rohkem). Igal kuul väljutab emakas menstruaalverd. See ei ole haiguslik verejooks. Veritus- ja veritusevahelise perioodi pikkus ei ole paika pandud, see on kõigil individuaalne. Menstruatsiooni ajal naine ei palveta ega paastu.

Kuidas saame aru, et algab *haid* ja naine ei saa enam palvetada?

Alguses võivad olla vähesed eritised. Kuni verd näha pole, palvetab naine edasi. *Haid* algab, kui tuleb konkreetset verd.

Haid lõpeb, kui naine näeb, et väljub juba läbipaistvat eritist (või ei välju midagi). Siis võib hakata palvetama. Kui peale läbipaistva eritise väljumist eritub veel pruunikas-punakas-kollast, ei tule sellest välja teha – see *ghuslit* ei riku, tuleb teha vaid uus *wudu*. Kui veri lõpeb ja kohe selle järel väljub pruunikas-kollakaid eritisi, veel palvetama ei pea.

NIFÄÄS – sünnitusjärgne veritsemine

Sünnitusjärgset verejooksu nimetatakse *nifääs* ja see võib kesta 40-60 päeva.

Kui peale kolmandat kuud või hiljem tekib iseeneselik abort ja peale seda eritub verd, on see samasugune veri kui sünnitusjärgne. Kui lootel on juba mingi inimesesarnane vorm näha, on igal juhul tegemist *nifääsiga* (olenemata loote vanusest). Kui aga tekib iseeneselik abort nii raseduse alguses, et tegemist on alles vaid lihatombuga, ei peeta verd *nifääsiks*; seega tuleb teha *wudu* ja palvetada, paastuda jne.

Menstruatsiooni ja sünnitusjärgse verejooksu ajal ei tohi:

1. palvetada (tegemata jäänud palveid ei pea ka hiljem tagasi tegema);
2. paastuda (võlg on vaja hiljem tagasi teha, kui tegemist kohustusliku paastuga);
3. suguühtes olla (võib katsuda nabast ülevaltpoolt);
4. lahutada;
5. Koraani kätte võtta, välja arvatud, kui seda tehakse läbi kinda või riide;
6. istuda mošee palveruumis;
7. käia ümber Kaaba (teisi hadži tegusid võib sooritada).

Kõike seda võib taas teha peale seda, kui verejooks on lakanud ja on tehtud *ghusl*.

Igal ajal on keelatud anaalkontakt.

Kui naine puhastus *asri* palve ajal, tuleks järgi teha ka *dohr*; kui aga *iša* ajal, siis teha ka *maghrib*.

Kui mees ja naine olid veritsemise ajal kontaktis, tuleb maksta trahvi. Kui kontaktis oldi veritsemise alguses (st palju verd), tuleb maksta trahvi 1 dinaari (4,25 grammi kulda) jagu, kui aga veritsemise lõpus (st vähem verd), 0,5 dinaari jagu. See tuleb anda vaestele almuseks.

2) ISTIHÄÄDÄ – haigusest põhjustatud veritsemine

Haigusest põhjustatud veritsemine tavaliselt ei haise. Kui naine teab, et ta veritseb haiguse ja mitte menstruatsiooni või sünnituse tõttu, peab ta edasi palvetama. Sellisel juhul peab ta enne iga palvet tegema *wudu* ja vahetama sideme. Juhul, kui naine juba pikemat aega haiguse tõttu veritseb ja ta teab, et tal sel ajal peaksid olema päevad ning teab, mitu päeva need kestavad, siis sel ajal, kui peaksid olema tema päevad, ta ei palveta. Kui naine saab ise lõhna või eritise koostise järgi aru, et tegemist on menstruaalvere alguse ja lõpuga, siis teeb ta oma arusaama järgi.

Aisha (رضي الله عنها) jutustas: Fatima bin Abi Hubaish küsis Prohvetilt (صلى الله عليه وسلم): „Mul on alati verejooks ja ma ei saa sellest puhastuda; kas jätan palve?“ (Prohvet (صلى الله عليه وسلم) vastas:) „Ei, ära jäta. Jäta palvetamata nii palju päevi, kui kaua sul olid menstruatsioonipäevad (enne). Pärast seda tee *ghusl* ja palveta.“ (Sahih Al-Bukhari 325, Sahih Muslim 333)

7. PALVE ERINEVAD OSAD JA NENDE TÄHTSUS

Palve alustamiseks peavad olema täidetud järgmised tingimused:

1. Palvetaja peab olema oma tegude eest vastutav – *mukälläf*,
2. tal peab olema *wudu*,
3. ta *aura* (katmist vajab piirkond) peab olema kaetud (meestel vöökohast põlveni, naistel kõik, välja arvatud käelabad ja nägu),
4. ta peab seisma *qibla* suunas,
5. tal peab olema *nija* (mõttes väljendatud kavatsus teatud (näiteks *dohri*) palve sooritamiseks,
6. käes peab olema õige palveaeg (v a vabatahtlikud palved) (04:103, 17:78).

Palve osad jaotatakse kolme rühma:

1. **ALUSTALA – RUKN (14)**
2. **kohustus – wääžib (8)**
3. *valikuline* – sunna

1. PÜSTISEIS – *QIJÄÄM* (joonis 2) (2:238, Sahih Al-Bukhari 1117)

- kui palvetamas on mitu inimest, siis on iqaama kohustuslik, muidu soovitatav

- duaa al-istiftääh: *alguse duaa ehk invokatsioon*

- fažri, maghribi ja iša kahe esimese raka valjuhäälselt palvetamine

- dohri, asri, maghribi kolmanda raka ja iša kolmanda ning neljanda raka hääletult palvetamine

- vaatamine sellesse punkti, kuhu täiskummarduse ajal paneme pea

- alandlikkus ja tähelepanelikkus

2. TÄKBIIRATU-L-IḤRAAM (=ALLAAHU AKBAR) (joonis 3)

- samal ajal käte tõstmine kõrvade juurde nii, et põidlad puudutavad kõrvalestasid

- käte asetamine rindkerele, parem käsi vasaku peal, enne kummardamisi

3. ÄL-FÄTIHÄ (joonised 4 ja 5) (SahihAl-Bukhari 756, Sahih Muslim 36)

- 1. ja 2. raka Fätihä järel mõni teine suura (Koraani peatükk)

- enne Fätihät: audu billäahi mina ššaitaani ražiimi bismilläahi rrahmääni rrahiim

- 1. rakas loetud suura pikem kui 2. rakas loetud suura

- vahel lugeda suura ka 3. ja 4. raka Fätihä järel

- 3. ja 4. raka poole lühemad kui 1. ja 2., 2. raka lühem kui 1.

- Koraani aeglane retsiteerimine, pauside tegemine õigetes kohtades

1) täkkiir (= allaahu akbar)

4. AR-RUKU' (POOLKUMMARDUS) (joonis 6) (Sahih Al-Bukhari 667, Al-Hajj 77, Sahih Muslim 45)

- samal ajal pea seljaga ühel joonel hoidmine; seljale peaks saama valada vett, ilma et see maha voolaks

- ruku, sužuudi ja istumise aeg ühepikkused

2) subhääna rabbi-äl-azõim 3x

5. PÜSTITÕUSMINE 3) ät-täsmii' (sämi allaahu limän hämidäh)

- samal ajal (kui viimast ütled) käte kõrvade juurde tõstmine (joonis 7)

6. ITMI'NÄÄN-- RAHULIKULT SEISMINE

4) ät-tähmiid (rabbänää wa läkä-l-hämd)

7. AS-SUŽUUD (TÄISKUMMARDUS) + täkbüir (joonis 8)

- täkbiiri ajal käte kõrvade juurde tõstmine

- käed kummardades maha enne põlvi

- küünarnukid täiskummarduses maast lahti

- sõrmed qibla suunas õlgade all / kõrvade all

- varbad qibla suunas, kannad koos

5) subhääna rabbi-äl-ä'lää 3x

- käsivarte kehast eemal hoidmine

- käsivarred ei puutu maad (puutuvad ainult käelabade)

- kõhu reitest eemale hoidmine

- duaade (invokatsioonide) lausumine (sest see, kes Kõigekõrgemalt midagi ei küsi, oleks nagu arvamisel, et tal on kõik juba olemas ning pole ühteegi pattu hingel.)

8. ISTUMINE + täkbüir (joonis 9)

- vasak jalg istmiku all (istume kannal), parem toetub vertikaalselt varvastele, varbad qibla suunas; nii kahe täiskummarduse vahel kui ka esimese täšäähudi ajal

- istuda sama pikalt kui olime sužuudis

- hetkeks istuda ka enne lõplikult järgmiseks rakaks tõusmist

9. ÜLDINE RAHU PALVETAMISEL

6) rabbiġfiriġ (3x)

7) palve keskel olev täšäähud (kui on 3 või 4-rakaline palve) (joonis 10)

- vahel õnnistuste lisamine palve keskel olevale täšäähudile (allahumma salli 'ala Muhammad wa 'ala eeli Muhammad jne)

- vahel tõsta käed kõrvade juurde „allaahu akbari“ ütlemisel ja enne kolmandaks rakaks tõusmist

8) palve keskel oleva täšäähudi ajal istumine

- kogu täšäähudi kestel parema käe nimetissõrme qibla poole suunamine

- nimetissõrme liigutamine (välja arvatud šähääda ajal, mil sõrm seisab qibla suunas paigal)

10. VIIMANE TÄŠÄÄHUD

11. VIIMASE TÄŠÄÄHUDI AJAL ISTUMINE

- tawarruki positsioon: vasak jalg istmiku parema poole all, vasak istmikupool vastu maad, parem jalg toetub vertikaalselt varvastele

- kogu täšäähudi kestel parema käe nimetissõrme qibla poole suunamine

- nimetissõrme liigutamine

12. ÖNNISTUSTE LISAMINE VIIMASELE TÄŠŠÄĀHUDILE
(*ALLAHUMMA SALLI 'ALA MUHAMMAD WA 'ALA EELI MUHAMMAD jne*)

13. PERFEKTNE JÄRJESTUS

- duaade (*invokatsioonide*) lausumine

14. AS-SALAAMU 'ALAIKUM (MÕLEMALE POOLE) *wa rahmat-ullaah / wa rahamat ullaahi wa barakäätuh*

- duaade (*invokatsioonide*) lausumine enne ja/või pärast lõputervitust

Miks on oluline teada, mis rolli iga palveosa mängib?

Peame teadma, mis roll mingil palveosal on, sest muidu ei oska me unustamise või segiajamise korral oma palvet parandada. Seega, kui ununeb või jätame meelega välja *sunnana* märgitud osa, siis ei juhtu sellest midagi. Kui jätame tegemata **ALUSTALA** või **kohustuse**, peame vea suuruse astmest ja tingimustest lähtuvalt kas viga parandama (vastavalt ettekirjutusele) või sootuks uue palve sooritama.

8. NÄPUNÄITEID PALVE EDUKAKS

SOORITAMISEKS

- Palves olgu kohal nii keha kui vaim.
- See, kes on öelnud *šahāada*, maksnud *zakaati*, käinud Mekas hadžil, kuid ei palveta, on kõigest hoolimata moslemite kogukonnast välja

arvatud ning teda ei või ka moslemite kombe kohaselt surnuna pesta ega matta.

- Kahepalgelistele ning uskmatautele on palve kõige raskem asi.
- Kui arvad, et siinses elus ei ole aega palvetada, küll sulle järgmises elus see leitakse – ühele *rakale* kulub seal 40 püha aastat.
- Palve on ainus asi, mis Muhammedile (صلى الله عليه وسلم) ilmutati tema taevasse tõusmise (*al-miraaži*) ajal.
- Palveajast mittekinnipidamine on vabandatahv vaid kogemata magamajäämise, kooma, minestuse, raske haiguse (näiteks tilguti all) või muu sarnasega. Kuni inimene on teadvusel, on tal kohustus palvetada, kasvõi ainult silmadega liigutades. Palvetama peab isegi siis, kui ei ole riideid seljas. Sellisel juhul tuleb istuda ning võimalikult palju end katta.
- Meesterahvas, kes palvetab grupis, saab 27 või 29 korda suurema tasu, kui see, kes palvetab üksi. Naisele on parim koht palvetamiseks aga kodus voodi kõrval, seal on tema suurim tasu.
- Palvet on kõige parem sooritada kohe palveaja alguses. Kui ilm on liiga palav, on lubatud *dohrit* pool tundi edasi lükata. *Išat* on lubatud teha 1/3 oma ajast hiljem, kuid mitte peale keskööd.
- Kõige lähemal ollakse Jumalale *sužuudi* (täiskummarduse) ajal.
- *Bismilläähi ar-rahmäni ar-rahiimi* ütlemise eest saab 190 *hasanat* (19 tähte, iga Koraani tähe ütlemise eest saab 10 *hasanat*).
- *Duaasid* võib teha nii kinniste kui lahtiste silmadega, kuid kohustuslikke palveid peab alati tegema lahtiste silmadega (välja arvatud juhul, kui midagi vaateväljas segab palveks keskendumist).

- Päevaseid palveid (*dohr* ja *asr*) ei tohi kunagi jätta öö peale. Neile peab leidma vähemalt mõned minutid *dohri* ja *maghribi ädhäänide* vahel.
- Palve asendist sõltub tasu, mida palve eest saad. Kõige hinnatavam on püsti palvetamine > põrandal istudes > toolil istudes > paremal küljel lamades > vasakul küljel lamades > selili (erandlikud palveasendid on lubatud haigetele, reisijatele või muus erakordses olukorras).
- Ilma *wuduta* on lubatud palvetada näiteks neil vangidel, kellel ei ole türmis võimalust isegi *tajammumi* teha.
- Palvetades on parem lugeda suurasid nende Koraani järjekorras.

Palve parandamine

- Kui arvad, et ei saa *asri* ajal palvetada ning loed *dohri* ja *asri* korraga, kuid hiljem selgub, et oled palve ajal vaba, siis pead *asri* uuesti sooritama vaid juhul, kui on võimalus seda teiste moslemitega grupis teha. Kui mõlemat palvet ei ole võimalik õigel ajal sooritada, on eelistatavam sooritada *dohr* ja *asr asri* ja mitte *dohri* ajal (st palvetada *dohr* peale selle aega ja mitte *asr* enne selle aega).
- Kui sul on *maghrib* tegemata ja jõuad mošeesse ajaks, mil imaam alustab juba *išaga*, alusta teistega palvetamist, kuid sinu *nija* olgu *maghrib*. Kui imaam tõuseb neljandaks *rakaks*, jää istuma, tee *täšäähud* ja lõpeta palve üksi või jää ootama, kuni teised on neljanda *raka* ära teinud, ning tee siis nendega koos lõputervitus.
- Kui jõuad mošeesse ning tahad sooritada vabatahtlikku mošeepalvet ning poole palve peal alustab imaam juba kohustuslikku, pead vabatahtliku katki jätma ning kõigiga koos kohustuslikku alustama.

- Kui palvetasid ning avastad, et *qibla* (palvesuund) oli vale, pead palve uuesti tegema vaid juhul, kui su nägu (või osa näost) on täielikult *qibla* vastassuunas. Kui avastad (või keegi ütleb) palve ajal, et su palvesuund on vale, võid kohe palvetamise ajal end õigesse suunda keerata.
- Kui sa palvetamise ajal rinda *qibla* poolt ära ei pööra, on su palve jõus isegi juhul, kui teed vahepeal kõrvalt näiteks ukse lahti või võtad mõne pealisriide seljast.
- Kui eneselegi märkamatult midagi palves ära jääb, on sul suuremaid šansse, et Jumal sinu palvet aktsepteerib kui juhul, kui midagi juurde paned. Parem teha vähem, kuid kindlas teadmises, et teed õigesti.
- Kui lähed mošeesse, jääd ilma esimesest *rakast* ning palvetad ülejäänud koos teistega, seejärel lõpetad koos teistega ning lahkud ja alles siis tuleb meelde, et esimene *raka* jäi puudu, mine kohe tagasi ja tee 1. *raka* koos kahe lisakumardusega ja ilma uue *täššāhudita*. Kui oled juba vahepeal *wudu* kaotanud või selle palve ajast väljas, pead terve palve uuesti tegema.
- Kui jõuad palvele enne *sāmi allaahu limān hāmidāh* 'i, läheb see *raka* sulle imaami arvelt kirja ning sa ei pea seda lõpus järgi tegema.
- On olukordi, kus palveväline tegevus ei katkesta palvet (näiteks nina nuuskamine, jaki seljast võtmine, ukse avamine, kui ei muuda rinna suunda *qibla* poole). Palvetades võib isegi tõsta kõrvaloleva heliseva telefoni toru. Sellisel juhul mehed ütlevad *subhaanallaah* ja naised löövad käsi kokku (parema käe peopesaga vasemale kaelabale), et teisel pool telefoni olev isik saaks aru, et oled palves. Neil juhtudel ei pea lõpus

tegema lisakummardusi, kuna midagi ei ole ju unustatud. Kindlasti katkestab palve rääkimine ja naermine.

Kas palvetan valjul häälel või mõttes?

- Kui tegemist on öise palvega ning imaam valjul häälel palvetab, ei tohi temaga Koraani kaasa lugeda, vaid tuleb öelda vaid „*amiin*” ja muid vastuseid ning Koraani retsiteerimist vaikides kuulata ja jälgida. Iga imaami järel palvetaja saab sama tasu, nagu siis, kui ta oleks ise retsiteerinud.
- Kui *taraawih* ning *witr* sooritatakse mošees ja grupis, loetakse neid (st imaam loeb ja teised kuulavad) valjul häälel, muidu toimuvad kõik vabatahtlikud palved hääletult.
- Kui grupis on kas või üks mees, palvetavad naised hääletult.
- Kui mees tuleb ruumi, kus naised koos *maghribi* palvetavad, peab (nais)imaam häälega palvest tegema hääletu palve.
- Kui palvetad üksi häälega palvet, palveta nii, et ainult ise oma häält kuuled. Isegi kui palvetad väga vaikselt, tuleb huuli ikka liigutada, sest mõtted ei ole sõnad.

Wudu ehk väike puhastumine:

- „*Puhastumine on pool usust.*” (hadith šarif)
- *Wudu* katkestamiseks palvetamisel peab olema tunda lõhna või kuulda häält.
- Kui tunned, et su *wudu* on katkestatud ning palvetad mošees, ütle „*assalamu aleikum*” ning istu rahulikult, kuni teised on palve lõpetanud.

Seejärel tee uuesti *wudu* ning soorita kogu palve. Kui see juhtub kohe palve alguses ja saad kiiresti sooritada uue *wudu*, võid seda teha, et kas või osa palvet lõpus veel teistega koos teha.

- Kui palvetajal on haigus, mis võib kokkupuutest veega hullemaks minna, peab ta tegema kuiva *wudu* ehk *tajammumi*.
- Koera puudutus *wudut* ei katkesta, küll aga teeb seda koera lakkumine, kui sa seda kohta enne palvet ära ei puhasta.
- Lapse mähkme vahetamine *wudut* ei katkesta, kui käed puhtaks pesed.
- Lapse piss sinu riietel katkestab sinu *wudu* vaid juhul, kui see läheb riidest läbi (kui jääb lihtsalt peale, võid vaid seda kohta riidel pesta ja *wudu* kehtib).
- Kui sooritad *wudu* ja oled veel märg ning tuleb meelde, et midagi ununes ära, tee sealtmaalt uuesti, kus sassi läks. Kui oled juba kuiv kui meelde tuleb, et midagi ära jäi, pead kõik uuesti tegema. Kui on vaid kahtlus, siis ei pea tegema.
- *Wudu* ajal võib rääkida vaid juhul, kui see on vajalik.
- Kui katkestad *wudu* tegemise lühikeseks ajaks, võid pooleli jäänud kohast jätkata; kui pikemaks ajaks, tee kõik uuesti.
- Vaid tõeline moslem jälgib, et tema *wudu* oleks alati täiuslik!
- Isegi kui kaks inimest teevad oma *wudut* täpselt ühtmoodi, saab alati suurema tasu see, kes teab, miks ta midagi teeb ja milline tähtsus on mingil *wudu* osal.

- Kūünelaki või plaastriga sooritatud *wudu* ei pruugi kehtiv olla. Kui inimesel on selline haav, mis vett ei kannata ja sellel on plaaster, võib ta teha hoopis *tajammumi*.
- Naine võib teha *wudut* oma hidžabi peal (lauba juurest nii palju räti alla kui saab ja seejärel tõmmata üle räti) ja laiade varrukate sees, kui kardab, et mõni mees võib teda näha (näiteks mošees, kus meestel ja naistel on ühine *wuduruum*).
- *Wudu* tegijate hulgas on neid, kelle *wudut* Jumal vastu ei võta; kellelt võetakse lihtsalt vastu; kellelt võetakse vastu ja antakse 1 *hasana* ning kellelt võetakse vastu ja antakse lõputult *hasanasid*.

Sunna ja nääfilä palved:

- *Sunna* palved on need vabatahtlikud palved, mida on väga soovitatav sooritada, kuna Prohvet Muhammed (صلى الله عليه وسلم) tegi seda korrapäraselt. *Nääfilä* palved on need vabatahtlikud palved, mida igäüks võib teha siis, kui soovib (kahe *raka* kaupa).
- Tehke võimalikult palju vabatahtlikke palveid, need parandavad kohustuslike palvete vigu.
- Enne *fažrit* on 2 *rakat sunna* palvet (I *rakas* soovitatavalt lugeda *Äl-Kääfiruun*, II – *Al-Ikhlaas*).
- Peale *fažri* palvet ei ole ühtki palvet kuni päikesetõusuni. Peale päikesetõusu on võimalik teha 2-10 *rakat (doha)*.
- Enne *dohrit* on 4 *rakat sunna* palvet, pärast 2.
- *Asri* ees ega taga ei ole *sunna* palvet.

- *Asri* ja *maghribi* vahel ei ole ühtki *sunna* palvet (v a mošeepalve).
- *Maghribi ädhääni* ja *iqaama* vahel ei ole *sunna* palvet.
- Peale *maghribi* on väga soovitatav teha 2 *rakat* (1 *raka* soovitatavalt lugeda *Äl-Kääfiruun*, II – *Al-Ikhlaas*).
- Peale *išat* võib teha kuni 13 *rakat* vabatahtlikke palveid. Neist on kõigepealt 2 *rakat sunna muakkada*, seejärel võib aga teha kuni 11 (2+2+2+2+2+1) *rakat witrit*. *Tarawihina* võib peale *išat* palvetada kõigepealt 2 *rakat sunna muakkadat* ja seejärel kuni 18 *rakat tarawihi*.
- *Sunna muakkada* ja *kheir muakkada* palved võib kokku võtta nii:

ENNE	sm*	2	4	-	-	-
	skm**	-	-	4	-	4
PALVE		<i>fažr</i>	<i>dohr</i>	<i>asr</i>	<i>maghrib</i>	<i>iša</i>
PÄRAST	sm	-	2	-	2	2
	skm	-	2	-	-	-

* *sunna muakkada* – sunna palve, mida Prohvet (صلى الله عليه وسلم) tavapäraselt sooritas

** *sunna kheir muakkada* – sunna palve, mida Prohvet (صلى الله عليه وسلم) küll vahel sooritas, kuid enamasti mitte

- Vabatahtlikke palveid võib veel teha ükskõik millal, välja arvatud *fažri* ja päikesetõusu vahel ning *asri* ja päikeseloojangu vahel. Palvetada ei tohiks päikesetõusu (*fažr* on just enne füüsilist tõusu), päikese täpselt seniidis oleku (*dohr* veidi peale seniiti) ja päikeseloojangu ajal (*maghrib* siis, kui päike juba loojas), et mitte jätta inimestele muljet, nagu kumardaks nad päikest. Neil aegadel võib palvetada vaid siis, kui eelnev palve on jäänud tegemata ja see tuleb meelde, sest meenunud võlg tuleb tasuda kohe. Ka võib neil aegadel mošeesse jõudes teha mošeepalve.

- Mošeepalve on ainuke vabatahtlik palve, mida võib teha mošeese, teisi parem kodus.
- Miks tehakse mošeesse saabudes 2 *rakat* mošeepalvet? Kui jõuad enne palvet, pead oma ootamist kuidagi „seadustama”, et mitte niisama oodata ja millelegi muule mõelda. Enne mošeepalve sooritamist ei tohi istuda.
- Kui jõuad samal ajal, kui kõlab esimene palvekutse, seisad seni, kuni palvekutse on läbi, ja seejärel võid enne *iqaamat* teha mošeepalve.
- Kui jõuad *maghribi* palvele mošeesse enne palvekutset, võid teha mošeepalve, kuid kui kõlab juba *ädhään*, siis *maghribi* palve *iqaama* tuleb väga kiiresti peale *ädhääni* ja mošeepalvet nende vahel teha ei jõua.
- *Sunna* palvetest võib grupis sooritada *taraawihi* (eriti ramadaanikuul sooritatavad *lisarakad*) ja *witrit*.
- Iga öö viimases kolmandikus laskub Jumal madalaimasse taevasse, avab oma andestuse väravad ning hüüab: „Kas keegi on patustanud ja tahab andestust paluda?” Seetõttu on kõige parem vabatahtlikke ööpalveid (kahe *raka* kaupa kuni 10 või 18, kuna *witr* oleks kindlam teha enne magamaminekut, kui arvad, et äkki ei ärka ööpalveks) lugeda enne *fažrit* ärgates.
- Vabatahtlikke palveid tehes võib lugeda otse Koraanist; soovi korral võib ka istudes palvetada. Vabatahtlikke palved võib teha ka näiteks autos istudes sõidusuunas, kuigi see ei ole *qibla*, kuna ka Prohvet Muhammed (صلى الله عليه وسلم) palvetas neid kaameli seljas, ilma et oleks end *qibla* suunda pööranud.

Imaam:

- Grupipalves on palvejuhiks ehk imaamiks see, kes grupis on kõige kompetentsem ning retsiteerib kõige paremini Koraani. Kui kõik on võrdsed, valitakse see, kes on kõige vanem. Ka 7-aastane laps võib palvet juhtida, kui ta on kõigist tema järel palvetavatest inimestest kõige kompetentsem ning juba oma tegude eest vastutav (*mumäiiz*).
- Kui valitsuse poolt on määratud kogudusele imaam (*imaam ratiib*), kes saab oma töö eest palka, peab tema kogudusepalvet juhtima. Teda võib asendada vaid juhul, kui ta on haige (näiteks ei ole häält).
- Naine on oma maja imaam (st naine juhib palves nii lapsi kui muid naissoost majalisi).
- Kui kaks inimest palvetavad koos, peab imaam olema vasakul pool.
- Kui koos palvetajaid on rohkem kui kaks, astub imaam teistest ette.
- Kui palvetab naistegrupp, seisab imaam keskel (mitte vasakul nagu kahe mehe või kahe naise palves või ees nagu grupipalves) ja astub teistega võrreldes vaid pisikesse sammukese ette.
- Kui on nii palju rahvast, et kellelgi pole kummardamiseks õieti ruumi (näiteks Meka Haram mošees palverännaku ajal), tuleb piisavalt ruumi anda vaid imaamile, ülejäänud võivad kasvõi üksteise seljas kummardada – kõik saavad tasu imaami järgi.
- Imaam võib ise teha nii *ädhääni*, *iqaama* kui ka palvet juhtida.
- Kui imaam loeb palvetades mõnd suurat valesti või teeb mõne muu vea, peaksid talle sellest märku andmiseks mehed hüüdma „*subhaana llaah*” ja naised paar korda käsi kokku lööma. Kõige esimesena peaks reageerima

esimene rida, kui need ei reageeri, siis teine jne. Naised reageerivad vaid siis, kui meestest keegi ei reageeri või kui naised palvetavad isekeskis.

- Kui imaam on haige ja palvetab istudes, peab kogu tema taga palvetav kogukond istudes palvetama.
- Kui imaam palvetab ja tõuseb *tāšāāhudi* asemel püsti, peavad mehed talle veast märku andma, öeldes „*subhaana lllah*”. Kui mehi ei ole, peavad naised plaksutama.
- Kui imaam teeb kaks lisakummardust (palve parandamiseks), peavad kõik tema taga samamoodi tegema, isegi kui endal midagi valesti ei läinud.

Lühendatud palve:

- Lühendatud palve tähendab, et *dohri*, *asri* ja *iša* 4 *raka* asemel palvetatakse 2 *rakat*; *fažri* ja *maghribi rakade* arv jääb samaks.
- Palveid on lubatud lühendada reisi ajal. Reisiks peetakse vähemalt 85 km läbimist.
- Prohvet Muhammedi (صلى الله عليه وسلم) abikaasa Aiša on öelnud, et algselt olidki palved 2-*rakased*, hiljem muudeti need pikemaks, kuid reisisjalpalve pikkus jäi samaks (Sahih Al-Bukhari).
- Prohvet Muhammed (صلى الله عليه وسلم) sooritas reisides tihti vabatahtlikke palveid kaameli seljas ja sellesse suunda, kuhu sõitis kaamel; kohustuslike palvete ajaks ronis ta aga alati kaameli seljast maha ning palvetas Kaaba suunas. Kuna tänapäeval on reisides (lennukis, bussis) võimatu palveks püsti tõusta ning kummardamiseks kohta leida või isegi end Kaaba suunas keerata, on enamik islami õpetlasi nõus, et

lubatud on ka kohustuslikke palveid istudes sooritada, kuigi parem oleks seda teha püsti.

- Kui inimene läheb välismaale, võib ta reisijalvet teha seni, kuni ei tea, millal koju tagasi läheb. Kui on kindel kojumineku kuupäev teada, võib teha reisijalvet vaid kolmel esimesel reispäeval. Kui end aga välismaal sisse seatakse (käiakse ülikoolis, töötatakse, on olemas elamisluba jne), seda enam reisiks ei peeta ning palvetaja peaks sooritama taas täispikkuses palved.

Palvete üksteise järel lugemine:

- Reisil või haige olles, suure vihma korral (islamiriikides, kus palvetatakse kõik palved mošees ja kohati võib esineda suuri vihmaperioode, liiklust segavat paksu lund, eriliselt külma ilma jne), hirmu tõttu (näiteks sõja ajal) või muudel põhjustel (nagu näiteks kirurgi puhul, kes peab neli tundi järjest opereerima, töölise puhul, kes peab oma tööpostil teatud liigutusi teatud aja tegema jne) on lubatud *dohr* ning *asr* palvetada üksteise järel, samuti ka *maghrib* ja *iša*.

- *Dohri* ja *asri* võib sellisel juhul palvetada ükskõik mis ajal alates *dohri* palvekutsest kuni *maghribi* palvekutseni (st *dohr* ja *asr* peaksid olema tehtud enne *maghribi* palvekutset). Paremp on *dohri* ja *asri* sellisel juhul teha *asri* ajal (st *dohr* järgi) kui *dohri* ajal (st *asr* ette). Kindlasti ei tohiks jätta päevaseid palveid (st *dohrit* ja *asrit*) õhtuste palvete ajale (st *maghribi* või isegi *iša* ajaks) – viis minutit kahe palve sooritamiseks peaks igäüks hetkest peale keskpäeva (NB! keskpäev on aeg alates päikesetõusust kuni päikeseloojanguni ehk *dohri* algusaeg, mitte 12.00) kuni päikeseloojanguni kindlasti leidma.

- Samadel põhjustel võib palvetada *maghribi* ja *iša* ühel ajal, Prohveti (صلى الله عليه وسلم) eeskujul võib *maghribi* palve kuni *išani* edasi lükata. Samas ei tohiks unustada, et *iša* aeg on kuni keskööni (NB! kesköö on aeg täpselt päikeseloojangu ja päikesetõusu vahel, mitte 00.00); peale keskööd võivad *išat* veel palvetada vaid need, kellel on väga mõjuvad põhjused (näiteks naisel sai just läbi menstruatsioon, palvetaja oli varem väga haige või koomas jne).
- Seoses meie piirkonna pikkade suvepäevadega on enamik islami õpetlasi nõus, et need, kes on õhtul väsinud, võivad *maghribi* ajal palvetada nii *maghribi* kui ka *iša* ning magama minna. Samamoodi on seoses meie piirkonna lühikeste talvepäevadega meil talvel vajadusel lubatud üksteise järel palvetada *dohr* ja *asr*.
- Kindlasti ei tohi neid Jumala poolt meile antud lihtsustusi palvetamiseks niisama ilma põhjuseta või lihtsalt laiskusest ära kasutama hakata!

9. KUIDAS TEHA OMA PALVELE „VIGADE PARANDUST”?

Iga moslem peab palvetades andma endast sada protsenti ning olema mõttega vaid palve ja Jumala juures. Siiski oleme kõigest inimesed ja saatan võib kiusata meist igatiht. Võib juhtuda, et me ei tea, millise *raka* juures me parasjagu oleme, kas või mitu korda me midagi laususime jne.

Palve vigade parandamise võimalus sõltub mitmetest asjaoludest: **kas viga tehti alustala (*rukn*), kohustuse (*wääžib*) või sunna juures; kas pandi midagi juurde, jäeti ära või närib meid lihtsalt kahtlus.**

Selleks, et oma palvele „vigade parandust” teha, peame palve lõpus sooritama kaks lisakummardust (*sužuudi*). Neid lisakummardusi nimetatakse *sužuud äs-sāhu* ja nende tegemise võimalikkus ning koht palves pannakse paika kolme kriteeriumi järgi.

SUŽUUD ÄS-SÄHU:

- 1) **AZ-ZIJÄÄDÄ** – kui midagi on juurde lisatud
- 2) **AN-NAQS** – kui midagi on ära unustatud või puudu
- 3) **AŠ-ŠAKK** – kahtlus

1) AZ-ZIJÄÄDÄ – kui midagi on juurde lisatud

Kui oled palvesse midagi **meelega lisanud**, on su **palve kehtetu**.

Kui **liskasid midagi kogemata** (näiteks tegid 4 *raka* asemel 5 *rakat*) ning enne palve lõppu tuleb see sulle meelde ja tead kindlasti, et nii juhtus, siis pead oma **kaks lisakummardust** tegema **PEALE as-salaamu alikumi** (st - ütled palve lõpus mõlemale poole *as-salaamu alikum*, siis teed kaks lisakummardust ja seejärel uuesti *as-salaamu alikum*).

2) AN-NAQS – kui midagi on ära unustatud või puudu

Kui **unustad ära *takbiiratu l-ihraami*** (kõige esimese *allaahu akbari* palve alustamisel), ükskõik kas meelega või kogemata, on su **palve kehtetu**.

Kui jätab mõne muu **alustala** (*rukņ*) **meelega** tegemata, on su **palve samuti kehtetu**.

Kui aga **alustala** jääb **kogemata** tegemata, siis: **1)** kui oled veel **samas rakas**, **pöördud** tegemata koha juurde **tagasi** ja teed sealtmaalt **uuesti**, **2)** kui juba **järgmises rakas**, loed viimase vigase *raka* kehtetuks ja **asendad selle järgmisega**. Mõlemal juhul tuleb palve lõpus teha **2 lisakummardust PEALE as-salaamu alikumi**.

Kui jätab **meelega tegemata kohustuse** (*wāāžib*), on su **palve kehtetu**.

Kui aga **kohustus** jääb **kogemata** tegemata, siis: **1)** kui meenub **enne järgmise palvepunkti juurde minemist**, teed selle kohustuse ära ja sul **ei ole palves võlga** (ei pea tegema lisakummardusi), **2)** kui meenub **enne järgmist alustala**, siis lähed **tagasi tegemata kohustuse juurde**, teed selle ära ja palve lõpus teed **kaks lisakummardust PEALE as-salaamu alikumi**, **3)** kui meenub **peale järgmist alustala**, siis **ei pea kordama**, vaid lähed palve lõpuni välja ja teed **kaks lisakummardust ENNE as-salaamu alikumi**.

Sunnat, olgu see siis meelega palvest välja jäetud või kogemata, **järgi tegema ega parandama ei pea**. See on vabatahtlik ja lihtsalt soovitatav, mitte kohustuslik element.

3) AŠ-ŠAKK – kahtlus

Kahluseks ei loeta järgmisi juhtumeid: **1)** kui tegu on justkui **illusiooniga**, **2)** kui inimesel on **pidevalt kahtlused**, **3)** kui kahtled siis, **kui palve on juba läbi**.

Kahtluse puhul on kaks võimalust: **1)** oled **kahevahel ja üks arvamus on tugevam kui teine**: tee **selle järgi, mis on tugevam**, palve lõpuni, ja **kaks lisakummardust PEALE as-salaamu alikumi**;

2) kui oled **kahevahel ja kumbki arvamus ei ole teisest tugevam**: tee **kindlam variant** (st, kui ei tea, kas tegid 2 või 3 *rakat*, kui pidid tegema 3, siis teed igaks juhuks ühe veel, olemaks kindel, et kolm on täis, ja asendad selle võimaliku eelmise kolmandaga) ning **kaks lisakummardust ENNE as-salaamu alikumi**.

VEEL NÄPUNÄITEID

- Hadith: *Abu Huraira ütles: „Kord tegi Prohvet (صلى الله عليه وسلم) dohrit (või asrit), palvetades vaid kaks raka, ja ütles seejärel „as-salaamu alikum“.* Kõik küsisid – kas palve on nüüd lühendatud? Prohvet (صلى الله عليه وسلم) tegi selle peale kaks raka veel, ütles as-salaamu alikum, tegi kaks lisakummardust ning ütles uuesti as-salaamu alikum.

- Hadith: „Kord tegi Prohvet (صلى الله عليه وسلم) nelja raka asemel viis raka. Küsisime temalt, kas palvet on nüüd pikendatud? Selle peale tegi Prohvet (صلى الله عليه وسلم) vaid kaks lisakummardust.“

- Kui unustad palvetades ühe alustaladest, võid selle meenudes seda parandada vaid veel palves olles või vahetult palve lõppedes. Kui palve on juba läbi, oled *wudu* kaotanud või palvekohast lahkunud, pead kogu palve uuesti tegema.

- Peale lisakummardusi ei loeta uut *täšäähudi*, kuid kui lisakummardused on PEALE *as-salaamu alikumi*, pead *as-salaamu alikumid* uuesti ütlema.

- Kui *täšäähudi* asemel tõused püsti ja hakkad Fatihad lugema ning siis meenub, et pidid *täšäähudi* lugema, ei tohi mingil tingimusel Fatihad pooleli jätta ja maha istuda, vaid tuleb see *raka* lõpetada. Lõpus tuleb teha kaks lisakummardust (enne *as-salaamu alikumi*).
- Kui oled juba palve lõpetanud ning tuleb meelde, et ühes *rakas* ei lugenud Fatihad, tõused püsti, teen ühe korraliku *raka* juurde ja selle lõppu kaks lisakummardust.
- Kui naine avastab palvetades, et juuksed või mõni muu lubamatu kehaosa olid väljas, peab ta selle vea kohe parandama. Kui ta seda aga avastab peale palve lõppu, peab ta kogu palve uuesti tegema.

10. AIDI PALVE

Salaatu l-'iid ehk *aidi* palve on palve, mida loetakse moslemite kahel iga-aastasel suurel pühäl ning määrati moslemitele esimesel *hižra* (Muhammedi (صلى الله عليه وسلم) ja tema kaaslaste ümberasustus Mekast Mediinasse) aastal.

Kas *aidi* palve on kohustuslik?

Islami õpetlased on erinevatel arvamustel selles suhtes, kas *aidi* palve on kohustuslik või mitte. Osa ütleb, et tegemist on *sunnaga* (vabatahtlik). Teised ütlevad jälle, et tegemist on **kogukonna kohustusega** (*fard al-kifääjä*) ning kolmandad, et tegu on **isikliku kohustusega** (*fard al-'ain*) ja see, kes seda kohustust ei täida, on teinud pattu. Viimase põhjenduseks on tsiteeritud *hadithi*, mille kohaselt Prohvet (صلى الله عليه وسلم) käskis *aidi* palvest osa võtta ka vabadel naistel, neitsitel ja isegi menstrueerivatel

naistel (kes ei pidanud küll palvetama, vaid lihtsalt kohal olema), kes tavaliselt ei olnud kohustatud väljas käima.

Millal palvetatakse *aidi* palvet?

Aidi palvet peetakse tavaliselt hommikul, kui päike on juba tõusnud kuid mitte ka liiga hilja. Üks *hadith* jutustab, et Prohvet (صلى الله عليه وسلم) palvetas ramandaanikuu järgset *aid ul-fitri* palvet, ajal kui päike oli umbes kaks meetrit horisondist kõrgemal ning ohverdamispüha *aid ul-adha* palvet, kui päike oli umbes üks meeter horisondist kõrgemal.

Tänapäeval pannakse piirkonniti moslemite jaoks paika, mis kell kohalikus mošees pühadepalvet peetakse ja enne seda kindlaksmääratud aega ei või ka need inimesed, kes *aidi* palvest mošees osa võtta ei saa (näiteks haiguse või töö tõttu) omapäi seda palvet sooritada. Ka selles ei ole islami õpetlased üksmeelel, mis ajani seda palvet on võimalik veel omal käel sooritada – osa ütleb, et päeva jooksul, osa jällegi, et kuni *dohri* palveni.

Kes palvetavad *aidi* palvet?

Prohvet (صلى الله عليه وسلم) on öelnud: „*Laske vabadel naistel, neitsitel ja menstrueerivatel naistel tulla aidi palvele ning olla tunnistajateks kõigele heale ja usklike palvetele. Mis puutub aga menstrueerivatesse naistesse, siis nemad ärgu sisenege palvepaika.*” (Sahih Al-Bukhari) See tähendab, et menstrueerivad naised võivad küll minna mošeesse, kuid palvest osa võtta nad ei või, nagu ei või ka minna palveks ette nähtud ruumi.

Kuidas minna palvele?

Enne *aid ul-fitri* palvele minekut peaks kindlasti midagi sööma, väljendamaks seda, et sel päeval ei paastuta (*aidi* päeval paastumine on keelatud!). Prohvet (صلى الله عليه وسلم) sõi *aid ul-fitri* ajal selleks puhuks alati paaritu arvu datleid, mistõttu on enne *aid al-fitri* palvele minekut paaritu arvu datlite söömine *sunna*.

Aid ul-adha palvele minnes sööma ei pea, *sunnaks* on süüa peale ohverdamist ohvrilooma liha.

Samuti on väga soovitatav (*mustahab*) teha **enne *aidi* palvele minekut *al-ghusl*** (suur puhastumine), kuna on teada, et Prohveti (صلى الله عليه وسلم) kaaslased tegid nii.

Meestel soovitatakse panna *aidi* palveks selga oma kõige ilusamad riided. Naised aga peaksid Prohveti (صلى الله عليه وسلم) õpetuse järgi jääma tagasihoidlikeks. Kindlasti ei tohiks naised end ka *aidi* päeva puhul lõhnastada ega meikida (va kodus).

Palvele minnes soovitatakse minna üht teed pidi ja tagasi tulles kasutada teist teed, nagu seda tegi meie Prohvet (صلى الله عليه وسلم), et oleks võimalik kohata erinevaid moslemeid ja neid *aidi* puhul õnnitleda. Samuti korratakse (mehed võivad valjusti) *aidi* palvele minnes: „**allaahu akbar, allaahu akbar, lää ilääha illallaah, allaahu akbar, allaahu akbar wa lilläähil hämd**” (Jumal on Suurim, Jumal on Suurim, ei ole jumalust peale Jumala, Jumal on Suurim, Jumal on Suurim, Jumalale olgu kiitus). *Aid ul-fitri* ajal lõpetatakse selle ütlemine siis, kui imaam tõuseb palveks püsti; *aid ul-adha* ajal aga tuleb seda öelda veel ka peale mošeest tulekut.

Milline on *aidi* palve?

Aidi palve **koosneb kahest rakast**. Omar (رضي الله عنه)²² ütles: „*Reisija palve on kaks rakat, adha palve on kaks rakat, žumu'a (reedene kogukonnapalve) on kaks rakat – selline on nende täispikkus, edasi antud Jumala Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) poolt.*” (Musnad Ahmad, Nasai jt.)

Aidi palve **ette ei käi ei ädhääni** (palveaja alguse kutset) **ega iqaamat** (palve alguse kutset). Jabir ibn Samura (رضي الله عنه) ütles: „*Olen aidi palvet koos Jumala Sõnumitoojaga (صلى الله عليه وسلم) palvetanud mitmeid kordi, alati ilma ädhääni või iqaamata.*” (Sahih Muslim)

Aidi palve **ette ega taha ei palvetata vabatahtlikke palveid**, välja arvatud juhul, kui palvet peetakse mošees ja palvetaja jõuab kohale tükk aega enne palve algust. Ibn Abbas (رضي الله عنه) ütles: „*Prohvet (صلى الله عليه وسلم) väljus oma majast fitri päeval, palvetas kaks rakat ja ei palvetanud enne ega pärast seda (vabatahtlikke palveid).*” (Zaad al-Maad 2/443)

Aidi palve on üldjoontes nagu iga teine kaherakaline palve, välja arvatud, et **sunnaks on esimese raka alguses tavapärase ühe täkbiira („allaahu akbar”) asemel 7-9 ja teises rakas 5 täkbiirat**. Selle tõestuseks on ka *hadith*, milles Aiša (رضي الله عنها) ütles: „*Jumala Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) ütles nii fitri kui adha palves täkbiira: seitse esimeses (rakas) ja viis teises (rakas), kui välja arvata täkbiirid, mis öeldakse enne rukut (poolkummardust).*” (Abu Dawud). Kõigi täkbiirade ajal tõstetakse käsi kõrvade kohale nagu tavalise täkbiira puhul.

Vastupidiselt reedesele palvusele peetakse *aidi* palve **khutbat (jutlust) peale palvet**. Ibn Abbas (رضي الله عنه) ütles: „*Olen aidi ajal palvetanud nii*

²² *raḍī allāhu 'anhū*– Jumal olgu temaga rahul

Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم), *Abu Bakri, Omari kui Othmani taga ja kõik nad palvetasid enne khutbat.*” (Sahih Al-Bukhari) **Palve lõppedes on soovitatav (sunna) jääda jutlusele, kuid see ei ole kohustuslik**, kuna Prohvet (صلى الله عليه وسلم) ütles peale *aidi* palvet: „*Nüüd tuleb meil khutba, nii et kes soovib khutbat kuulata, jäägu siia ja kes mitte, võib lahkuda.*” (Abu Dawud)

Hoiatused seoses *aidiga*

Paljudele moslemitele on saanud tavaks käia *aidi* päeval surnuaial, nõ kadunukesti tervitamas. See ei ole islami traditsioon, kuna **ei ole mingisugust märget, et Prohvet (صلى الله عليه وسلم) oleks *aidi* päeval süstemaatiliselt surnuaeda külastanud**. Ühe Sahih Muslimi *hadithi* kohaselt ütles Aiša (رضي الله عنها), et Prohvet (صلى الله عليه وسلم) olevat käinud surnuaial õhtuti, kusagil ei ole märget *aidi* päeval või reedel või ükskõik mis muul spetsiifilisel päeval surnuaial käimisest. Prohvet (صلى الله عليه وسلم) on vaid öelnud: „*Külastage haudu, kuna see tuletab teile meelde teispoolsust.*” (Sahih Muslim)

Tihti võtavad moslemid *aidi* päeva kohustust teisi moslemeid õnnitleda liiga otseselt ning võib juhtuda, et mehed käivad läbi kõik majad, mis neile tee peale ette jäävad, **õnnitledes seal lausa kättpidi naisi, kes on (kuna nad on ju kodus) reeglite kohaselt katmata ja kellel *mahramit juures ei ole***. Teatud riikides kiputakse isegi omavahel põsesuudlusi vahetama, mis on täielikult islami seaduse vastane. Mehed võivad üksteist omavahel tervitada, nagu ka naised omavahel. Meesterahvas võib laubale või pähe suudelda oma ema, tütart, tädi ja muid naisi, kes on tema *mahramid* (st kellega tal on veresuguluse tõttu keelatud abielluda).

Ei tohiks ka unustada, et peale **ramadaanipaastu toimuva *aid ul-fitri* palve juurde käib *zakaati* (almuse) maksmine**. *Zakaat ul-fitr* tuleb kindlasti enne *aid ul-fitri* palvet ära maksta, kuna peale *aidi* palvet peetakse seda vaid tavaliseks almuseks (välja arvatud, kui *zakaat* jäi maksmata mõnel väga põjuval põhjusel) (Sahih Al-Bukhari). *Zakaat ul-fitrit* võib hakata maksta juba kaks päeva enne *aidi* ja seda võib maksta kuni *aidi* palve alguseni. Parim aeg maksmiseks on aga *aidi* hommikul, enne palvet.

ALMUS – ZAKAAT

„Tõesti, need, kes usuvad ja teevad häid (jumalakartlikke) tegusid, palvetavad ning annavad almust (zakaati), neile on tasu nende Isanda juures. Nemad ei pea kartma ega kurvastama.“ (2:277)

1. MIS ON ZAKAAT?

Islami esimene tugisammas on usk ühte Jumalasse ja Muhammedi (صلى الله عليه وسلم) prohvetlusse, teine tugisammas on palve, **kolmas on zakaat ehk almus, mida makstakse vaestele.** *Zakaat* on hinge puhastus ning vara puhastamine võimalikest ebaõiglastest sissetulekutest. Islam on ainus religioon, kus vaesed paluvad rikaste eest: rikkad peavad ausalt oma raha teenima ning sellest alandlikult oma osa ka vaestele andma.

Araabia keeles tähendab *zakaat* kasvu või puhastumist. Seega tähendab *zakaati* andmine seda, et puhastame selle teoga oma vara. Vara kärpides anname sellele juurde uut kasvujõudu, kuna heateo eest Jumal õnnistab meid. Islam õpetab, et kogu ilma vara kuulub Jumalale. See on vaid mõnda aega meie käes hoiul. Seega ei ole meil mingit õigust kogu vara vaid endale jätta, peame seda jagama teistega, kellele on vähem antud.

Koraanis räägitakse paljudes kohtades *zakaatist* ja palvest koos: kui usud Jumalasse, palveta Tema poole kinnitamaks oma usku, ole Temale allahetlik ning tee teistele inimestele head, olgu need siis vaesed või ükskõik millised muud abivajajad.

2. ALMUS JA HEATEGEVUS

Hea tegemise võimalusi on islamis mitmeid. Raha andmine on üks neist, kuid teistesse hästi suhtumine on samuti heategu, elusolendite eest hoolitsemine on heategu, vaeste toitmine on heategu, teistele naerataminegi on heategu, kellelegi hea nõu andmine on heategu.

Islam liigitab almuse vabatahtlikuks ja kohustuslikuks. Moslem on kohustatud ühe osa oma rikkusest ära andma: seda nimetatakse *zakaatiks* või vaestemaksuks. Kõik muud heateod, mida moslem teeb, on vabatahtlikud. Moslemit julgustatakse ja talle soovitatakse korda saata nii palju heategusid kui vähegi võimalik ning lubatakse selle eest tasu. Ramadaani- ehk paastukuu lõpus, *aid ul-fitri* pidustuste ajal kasutatakse võimalust vaestele toidu või millegi muu andmiseks, et ka nemad saaksid katta pidulaua. Seda andi nimetatakse *zakaat ul-fitr*. Igale moslemil, kellel endal on vähemalt ööpäevaks piisavalt süüa, on kohustus seda *zakaati* anda.

Jumal käsib moslemitel *zakaati* anda nii, et võtja ei tunneks end alandatuna või muul moel haavatuna. Islam õpetab meile, et varjatult antud almus on palju parem kui see, mis on antud avalikult teiste ees.

Zakaatist ja vabatahtlikust almusest on juttu igas ilmutatud religioonis. Heateod on üks tõend kaastundlikkusest üksteise vastu. Kõik ilmutatud religioonid innustavad usklikke ligimesearmastusele. Me kõik tuleme ju samast allikast ning sama sihiga.

3. ZAKAAT JA RIKKUSE JAOTAMINE

Zakaati eesmärgiks on rikkuse ühtlasem jaotamine ühiskonnas ja see näitab ka islami laiahaardelisust. Islam pole mitte ainult vaimse, vaid ka füüsilise ja sotsiaalse loomuga usk. Teiste sõnadega, islam käsitleb nii vaimseid kui ka materiaalseid küsimusi. Islamis on inimese hing ja keha üks tervik: hingel on oma kohustused ja kehal omad ning mõlemad peavad saama rahuldatud ja tasakaalustatud.

Islam on kõikehõlmav, viimane ilmutatud religioonide seas. Islam annab *zakaati* ehk vaestemaksu maksmiseks konkreetsed juhised. Vara pealt makstav *zakaat* muutub kohustuslikuks, kui aastas puhtalt teenitud ja kasutamata vara on minimaalselt 85 g kulla (keskmine kullaproov) hinna jagu. Kui aastane hoiustatav summa on väiksem, siis selle pealt *zakaati* maksuma ei pea. Moslem maksab aastas 2,5% kõigi oma kogutud rikkuste pealt, olgu tegu pangaarve, kinnisvara (väljauüritav või äriliseks otstarbeks kasutatav, mitte eluase), sularaha, hõbeda, kulla või kaubandus-artiklitega. See raha jaotatakse vaestele. Nii stabiliseerib islam inimeste majanduslikku seisu ühiskonnas. *Zakaat* laseb rikkusel ringi liikuda, nagu süda laseb verel kehas ringelda.

Nagu juba mainitud, on *zakaat* islamis üks kohustustest. Seda kogutakse ja jaotatakse islamiriigi poolt. Kui riik *zakaati* ei kogu, peab moslem ise oma *zakaati* ära andma.

Zakaati kogutakse rikastelt ning jaotatakse vaeste vahel, kes pole füüsiliselt võimelised elatist teenima. *Zakaatist* on õigus oma osa saada veel inimestel, kes on materiaalses kitsikuses, ning *zakaatikogujatel* (palgaks töö eest). Samuti ostetakse *zakaati* rahadega vabaks moslemitest vange. *Zakaati* antakse ka inimestele, kes on just moslemiks hakanud, kuna nad võivad oma otsuse tõttu olla lahti öelnud näiteks perekonna hüvedest. *Zakaatiga* aidatakse moslemeid ka võlgade maksmisel ning seda kasutatakse moslemite kaitseks ja islamist teavitamiseks. *Zakaati* võidakse ka anda reisil hätta jäänud moslemitele.

Tegelikult võib *zakaati* potentsiaalselt jagada enamikule inimestele. Varem või hiljem võib igauks olla see, kes kuulub vaeste, hädasolijate, vangide, võlgnike ja reisil hädas olijate hulka. Ilmas pole ühtki teist

süsteemi, mille kohaselt materiaalset abi antaks ka võlgnikele või reisil hädas olijatele.

Zakaat väljendab seega vendlust ühe riigi kodanike vahel. Usklikud peaksid olema kui üks keha. Muhammed (صلى الله عليه وسلم) ütles: „*Kui üks ihuliige haiget teeb, muutub kogu keha rahutuks.*”

4. KUIDAS JAGADA ZAKAATI?

Kas oleks parem jaotada oma 2, 5% paljude inimeste vahel või anda see ühele inimesele, kui elatakse riigis, kus *zakaati* kokku ei koguta? Kui oletame, et kellelgi on ära anda 250 000 krooni, siis kas oleks parem, kui ta annaks selle ühele inimesele või näiteks jaotaks kümne vahel ... saja vahel? Arvestada tuleks sellega, et mida suurem on summa, seda rohkem saab sellega midagi ette võtta. Kui kellelgi on ära anda 250 000 krooni ja ta tunneb inimest, kes on ettevõtlik. kuid vaene, peaks ta pigem raha andma sellele, mitte paljudele. See üks ettevõtlik inimene saaks teha oma firma, hakata raha teenima ja seega saaks temast kunagi potentsiaalne *zakaati* maksja, rääkimata sellest, et ta oma tööga tekitaks juurde töökohti, inimesed hakkaksid seal raha teenima ning samuti *zakaati* maksma. Nii peakski raha ühiskonnas ringlema.

Zakaati on lubatud maksta ka organisatsioonidele, nagu näiteks koolid, haiglad, islamialase kirjanduse levitajad jne.

5. KOHUSTUSLIK ALMUS

Nagu mainitud, pole *zakaat* vabatahtlik. Kaliif Abu Bakri (رضي الله عنه) ajal keeldusid mõned moselmid *zakaati* maksmast. Abu Bakr võitles nende vastu, kutsudes neid korrale. Vee lkord on selle näite varal näha, kuidas islam hoolitseb elu kõigi aspektide eest. Islamis ei tehta vahet, mis juhtub mošees. ning sellel, mis toimub riigis: usk ja poliitika käivad käsikäes, kuna mõlemad määravad inimese käekäigu siinses elus. Islam on inimesele juhatuseks, kuidas suhtuda Jumalasse, kuidas suhtuda kaaskodanikku, kuidas käituda ligimesega, kuidas vanemate ja kuidas muude pereliikmetega. Islam on juhatuseks nii siinseks eluks kui ka eluks peale surma.

***Zakaat*, mida oma vara pealt maksame, puhastab meie vara, kuid samas puhastab see ka meie hinge, kuna oleme suutnud aidata kitsikusel ligimest. Jumal soovib, et oleksime helled ja halastavad.**

6. ZAKAATI ON KAHT LIIKI

Vara pealt makstavat *zakaati*, millest eelpool juttu oli, nimetatakse *zakaat ul-määl*. Kõige parem on seda maksta ramadaanikuul, kuna siis loetakse kõik heateod 70- või 700-kordseks (lõputuse sümbol), kuid seda võib maksta ka muharramikuus (kuukalendri esimene kuu) eelmise aasta eest.

Zakaat ul-määl peab maksma iga moslem, kellel jääb aastas kasutamata rahana järele umbes 10 000 krooni. *Zakaat ul-määl* peab maksma ka kallite ehete või kinnisvara pealt, mida ei kasutata otseselt elamiseks, vaid näiteks renditakse välja.

Zakaat ul-määli määr on 2, 5%. Seda oleks parem maksta ühele kindlale inimesele kui paljudele, isegi kui makstav summa on suur. *Zakaati* mõte on vara ühiskonnas õiglasemalt ringlema panna, et kõik saaksid oma osa.

On veel teinegi *zakaat*, mida makstakse alati ramadaanikuus ning mida nimetatakse *zakaat ul-fitr*. Selle hind on võrdne umbes 2, 2 kg teravilja või datlite hinnaga. Euroopas makstakse seda tänapäeval tihti rahas, kuid parem on seda maksta toiduainetes, nagu Prohvet (صلى الله عليه وسلم) ja tema kaaslased tegid ja nagu seda siiani tehakse paljudes islamimaades. Soovitav on see anda kellelegi, keda tunnend (välja arvatud perekonnaliikmed).

ZAKAAT UL-MÄÄLI MAKSTAKSE ...:

- 1) vaestele, kes töötavad, kuid ei teeni piisavalt (esmajärjekorras *fakiir*, kellel pole üldse midagi, teisena *miskiin*, kellel täna on, aga homseks pole.);
- 2) neile, kellel ei ole võimalust töötada;
- 3) neile, kes *zakaati* koguvad (islamiriikides kogutakse *zakaat* kokku ja sellest makstakse ka vastavatele ametnikele palka);
- 4) a. neile, kes on just moslemiks hakanud ning kellel on sellega seoses raskusi (näiteks vanemad on neist lahti öelnud ja neil on majanduslikud raskused), b. neile mitte-moslemitele, kes tahavad moslemitega sõidida, meelemuutmiseks;
- 5) orja või vangi vabaks ostmiseks (tänapäeval näiteks inimese tööorjusest päästmiseks);

6) inimesele, kellel on vaesuse tõttu raskusi oma võlgade tasumisega või kahele riisu osapoolle lepituseks;

7) *fi sâbiil illâäh* (Jumala teel ehk Jumala heaks): õpetlaste koolitamine ja mujale õpetama saatmine, kaevude tegemine, raamatute trükkimine, koolide ja haiglate ehitamine, sõjaline kaitse jne;

8) reisijale, kellel on reisiraskused (tingimusel, et reis ei olnud lihtsalt lõbureis).

Kui naine on rikas ja mees vaene, võib naine oma *zakaat ul-määli* anda ka oma mehele tingimusel, et mees ei osta selle eest otseselt midagi perele (näiteks toitu, maja vm), vaid kasutab seda näiteks äri jaoks. Vara pealt makstavat *zakaati* laste eest ei maksta.

Kes ei vääri zakaati?

Zakaati ei vääri need, kes demonstreerivad oma vaesust ning invaliidsust. See on sama kui Jumala süüdistamine: näe, mis Ta mulle teinud on! Iga moslem peab alati säilitama oma vääriskuse ja mitte oma elu üle liialt kurtma. Kõigil meil on omad raskused.

ZAKAAT UL-MÄÄLI MAKSMISEST

- Kogu kinnisvara pealt, mida ise kasutad, *zakaati* maksta ei pea. Mida aga kasutad teenimise eesmärgil, selle pealt pead ka *zakaati* maksta.
- Kaamelite, lehmade ja lammaste pealt tuleb samuti *zakaati* maksta: 5-9 kaameli eest tuleb tasuta üks lammas (või selle hind), 30-39 lehma pealt tuleb maksta üks aastane lehm, 40-120 lamba pealt tuleb maksta üks lammas.

- Müügiks kasvatatud vilja, puuvilja ning mee pealt tuleb samuti *zakaati* tasuda.
- *Zakaati* tuleb maksta ka selle pealt, mis me maast saame: maavarad (näiteks hõbe alates 644 g-st) ja vääriskivid (v a isiklikuks tarbeks, mitte äriks).
- Kui kuld- või hõbeehted on äriliseks otstarbeks, peab nende pealt igal juhul *zakaati* maksma.
- *Zakaat* saab isiklike ehete pealt kohustuslikuks, kui need jõuavad teatud koguseni (*nisääb*). Kulla *nisääb* on 92 g või rohkem ja hõbeda *nisääb* 644 g või rohkem. 2, 5 % nende väärtusest peab maksma *zakaatiks* igal neid omatud aastal. Seda peab maksma isegi siis, kui kuld ja hõbe on isiklikuks kasutamiseks. Kui ehted sisaldavad kalliskive, tuleb nende kaal *zakaati* maksmiseks maha arvestada.

Kord tuli üks naine koos oma tütrega Prohveti (صلى الله عليه وسلم) juurde. Ta (صلى الله عليه وسلم) osutas kahele kullast käevõrule, mida tütar kandis ja küsis: „Kas maksad selle eest zakaati?” Ta vastas: „Ei!” Prohvet (صلى الله عليه وسلم) lausus: „Kas tahaksid, et Jumal annaks sulle Ülestõusmispäeval kaks tulet käevõru?” Naine võttis seepeale käevõrud oma tütre randmelt ja ütles: „Need on minult Jumalale ja Tema Sõnumitoojale.“ (Abu Dawud & An-Nasai)

Kord kandis Umm Salama (رضي الله عنها) teatud ehteid ja küsis Prohvetilt (صلى الله عليه وسلم), kas need ehted võetakse arvesse kogutud varana. Prohvet (صلى الله عليه وسلم) kostis seepeale, et kuni nende ehete pealt on antud zakaati, ei ole see kogutud vara. (Abu Dawud & Ad-Daraqutni)

Kogutud varana arvestatakse mis tahes vara, mille pealt ei ole makstud *zakaati*. Sellise vara omanikku piinatakse Ülestõusmispäeval.

NÄPUNÄITEID ZAKAAT UL-FITRI MAKSMISEKS

Ramadaanikuul makstavat *zakaati* nimetatakse *zakaat-ul-fitr*. Selle hind on võrdne umbes 2, 2 kg teravilja või datlite hinnaga. Euroopas makstakse seda tänapäeval rahas, kuid parem on maksta toiduainetes, nagu Prohvet (صلى الله عليه وسلم) ja tema kaaslased tegid ja nagu seda siiani tehakse paljudes islamimaades.

- Selleks, et üldse *zakaati* maksta, peab olema: 1. moslem, 2. omama teatud hulga vara, 3. aasta möödunud eelmisest maksmisest, 4. nende 8 kategooria olemasolu, kellele *zakaati* maksta.
- Kõige parem on ramadaanikuu *zakaati* maksta ***aid ul-fitri* päeval, enne *aidi* palvet**, kuid seda võib maksma hakata ka alates 27. ramadaanikuu päevast. Kui arvad, et ei saa *aid ul-fitri* päeval maksta ja maksad ära 27. ning siis tuleb välja, et saad ka *aidi* päeval maksta ja maksad, saad kaks korda rohkem *hasanasid* („plusspunkte“).
- Peale *aid ul-fitri* palvet ei ole *zakaat* enam *zakaat*. vaid on lihtsalt *sadaqa* (tavaline almus). Seega sellele, kes ei võta omale südameasjaks see ära maksta Saatuse Öö (*lilat ul-qadri*) ja *aidi* päeva palve vahelisel ajal, jääbki see tegemata.
- Kui *aidi* päeva palveks ei ole *zakaat* makstud, annulleerib see palve. Kes aga on oma *zakaati* tasunud, on saanud endale seeläbi kõigi paastuvigade parandaja.

- Kes *zakaat ul-fitrit* ei maksa, selle paast ei tõuse taevasse.
- Soovitav on seda almust anda kellelegi, keda tunned (välja arvatud perekonnaliikmed).
- Kui peres on viis inimest: mees (moslem), naine (kristlane) ja kolm last, peab mees ramadaanikuu *zakaati* maksma nelja inimese eest.
- Isegi kui naine töötab, annab *zakaat ul-fitri* tema eest tema abikaasa. Kui mehel ei ole raha ja naine maksab *zakaati* nii tema kui enda eest, saab ta selle eest kahekordselt tasutud, kuna see ei ole tema ülesanne.
- *Zakaat ul-fitri* on 2, 2 kg datleid või otra; seda võib maksta nii vangile kui vabale, mehele kui naisele, suurele kui väikesele. (Sahih Al-Bukhari)

PAAST – SAUM

„Oo teie, kes te usute, teile on määratud *saum* (paast), nagu see oli määratud neile, kes olid enne teid, et saaksite jumalakartlikeks ...

Ramadaan on kuu, mil saadeti alla Koraan, juhiks inimkonnale, selgeks juhiks ja vahetegijaks. Ja kes on tunnistajaks kuule (kuu ilmumisele), paastugu see (kuu). Ja kes on haige või reisil, (paastugu) sama arv muid päevi. Jumal tahab teile lihtsust ja mitte raskust. Peate täitma sama arvu päevi ning ülistama Jumalat, et Ta on teid juhtinud, et saaksite Talle tänulikud olla.“ (2:183, 185)

1. MIS ON SAUM?

Saum tähendab araabia keeles millestki hoidumist või keeldumist. Islami kontekstis tähendab see söögist, joogist, sugulisest lähedusest loobumist päikesetõusust päikeseloojanguni. Selleks, et paast oleks vastu võetud, peab inimene täitma järgmised tingimused: 1. olema moslem, 2. terve mõistus juures, 3. suguküps. Kohustusliku paastu tingimuseks on ka ramadaanikuu algamist tähistava noorkuu nägemine.

Saum on islami seadus, mis seisab kõrvuti palve, almuse ja palverännakuga. Paastumine oli vaidlematult harjumuseks ka varem, ette nähtud juba eelmistes ilmutatud raamatutes.

Paast võib olla nii kohustuslik kui ka vabatahtlik. Igale täiskasvanud ja nii füüsilise kui vaimse tervise juures olevale moslemile on kohustuseks paastuda igal aastal islamikalendri üheksanda kuu, ramadaanikuu jooksul päikesetõusust päikeseloojanguni. Paast kujutab endast esmajoones söögist, joogist ja seksuaalsuhetest loobumist. Need, kelle paast on juba vaimsema tähendusega, jälgivad paastu ajal veelgi terasemalt kui tavaliselt, et nad ei vihastaks, ei valetaks, ei laimaks jne. Paast kujutab endast inimese vaimu võitu keha üle.

2. KUIDAS RAMADAANIST SAI KOHUSTUS

Sõna „ramadaan” tuleb araabiakeelsest tüvest RMD, mis väljendab tugevat kuumust või kuivust. Osa õpetlasi pakub, et kuu sellise nimetuse taga on islamieelsel ajal araabia beduiinide hulgas kasutatud päikesekalender, mille järgi ramadaanikuu oli suve kõige kuumemal ajal. Kui võeti

kasutusele kuukalender, hakkas ramadaan aastas ringi liikuma, kaotades oma kliimaatilise kuumuse tähenduse, kuid nüüd võib see väljendada tulitavat ning intensiivset nälga ja janu, kuna paastumine põletab ära eelnevad patud.

Koraanis on kirjas: „Oo teie, kes te usute, teile on määratud *saum* (paast), nagu see oli määratud neile, kes olid enne teid, et saaksite jumalakartlikeks. (*Paastuma peab*) teatud arvu päevi, kuid see, kes teist on haige või reisil, (*paastugu*) sama arv muid päevi. Ja need, kellel on raske paastuda (*vanaduse, haiguse, raseduse tõttu*), toitku vaest (*iga paastumata päeva eest*). Teha head omast tahtest on aga veelgi parem. Ja paastumine on teile hea, kui te vaid teaksite. Ramadaan on kuu, mil saadeti alla Koraan, juhiks inimkonnale, selgeks juhiks ja vahetegijaks. Ja kes on tunnistajaks kuule (*kuu ilmumisele*), paastugu see (*kuu*). Ja kes on haige või reisil, (*paastugu*) sama arv muid päevi. Jumal tahab teile lihtsust ja mitte raskust. Peate täitma sama arvu päevi ning ülistama Jumalat, et Ta on teid juhtinud, et saaksite Talle tänulikud olla.” (2:183-185)

Ramadaanikuul paastumine ei olnud aga prohvet Muhammedi (صلى الله عليه وسلم) misjoni algusest saadik moslemitele kohustuslikuks. See sai kohustuslikuks 624. aastal.

Aisha (رضي الله عنها) on edastanud: „Quraišidel (*st Quraiši hõimu liikmetel*) oli kombeks islamieelsel ajal paastuda 'ašura päeval (*islamikalendri 1. kuu muharrami 10. päeval*). Jumala Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) andis moslemitele käsu sel päeval paastuda, kuni kohustuslikuks sai ramadaanikuu paast, mille peale Prohvet (صلى الله عليه وسلم) ütles: „Kes tahab ('ašura päeval) paastuda, võib paastuda ja kes ei taha (*sel päeval*) paastuda, ei pea paastuma.““ (Sahih Al-Bukhari 1893)

Ka oli paastumine algselt moslemite jaoks väga raske. Selle kohta annavad tunnistust järgmised *hadithid*:

Abdullah (رضي الله عنه) on edastanud: „Prohvet (صلى الله عليه وسلم) paastus jätkuvalt mitmeid päevi. Ka inimesed tegid seda, kuid see oli neile raske. Seega Prohvet (صلى الله عليه وسلم) keelas neid (*paastuda jätkuvalt rohkem kui ühe päeva*). Nad ütlesid: „Aga sina paastud katkematult (*st talle ei viidud ei õhtul ega hommikul toitu*).“ Prohvet (صلى الله عليه وسلم) vastas: „Ma ei ole nagu teie, sest mulle võimaldatakse toitu ja jooki (*Jumala poolt*)““ (Sahih Al-Bukhari 1922)

Al-Bara (رضي الله عنه) on edastanud: „Muhammedi (صلى الله عليه وسلم) kaaslastel oli kombeks, et kui mõni neist paastus ja talle toitu toodi (*õhtuseks paastu katkestamiseks*), kuid ta enne söömist magama jäi, ei söönud ta enne järgmise päeva päikeseloojangut. Qais bin Sirma Al-Ansari paastus ning tuli *iftaari* ajal oma naise juurde ning küsis, kas tollel on midagi süüa. Naine vastas: „Ei, aga ma lähen toon sulle midagi.“ Qais tegi päeval rasket tööd ja uni võttis ta üle võimust ning ta jäi magama. Kui ta naine tuli ning teda nägi, ütles ta: „Milline pettumus sulle.“ Kui jõudis kätte järgmine keskpäev, Qais minestas ning Prohvetile (صلى الله عليه وسلم) anti kogu asjast teada, mille peale ilmutati järgnevad värsid: „Teil on seadusega lubatud olla paastuöödel vahekorras oma naistega ...“ Kõik olid selle üle väga rõõmsad. Jumal ilmutas ka: „... ja sööge ning jooge, kuni valge niit (*valgusviirg*) eristub teil mustast niidist (*öö pimedusest*) ...“ (2:187).“ (Sahih Al-Bukhari 1915)

Sellest ajast on moslemitel kohustuseks paastuda ramadaanikuul, päikesetõusust päikeseloojanguni, kuid öösiti ei paastuta.

3. PAASTU ERINEVAD VÄÄRTUSED

Kui moslem paastub, teeb ta seda päikesetõusust (esimesest kiirest) päikeseloojanguni. Nende kahe aja vahel hoidub ta söömast, joomast, suitsetamisest, seksuaalvahekorrrast jne Jumalale kuuletumise ja Tema armastamise märgiks. See kohustus kestab kogu ramadaanikuu ehk 29 või 30 päeva, st kuni noore kuu ilmumiseni. Ramadaanikuu on islamikalendri üheksas kuu ja oluline selle poolest, et see on aeg, mille Jumal valis Koraani esmaseks ilmutamiseks. Sel põhjusel kuulub ramadaanikuu juurde kindlasti ka Koraani lugemine ja rohke palvetamine.

Islamis on paastumine mõeldud suure vaimse proovilepanekuna. Moslem tunneb nälga, ent ta ei söö; tal on janu, kuid ta ei joo, kuna paastub kuulekusest Jumalale. Moslem teab, et Jumal on Kõige Kõrgem ja ta valib Jumala rahulolu.

Paastumine pole üksnes nälg, see on oma pühendumise, kannatlikkuse ja tahtejõu suurendamine. On palju inimesi, kes ei saa ramadaanikuust muud kui vaid nälja ja ebamugavustunde, nende hulgas inimesed, kes paastu ajal teisi taga räägivad, laimavad, vaidlevad ja vannuvad.

Ramadaanikuu lõpetab tähtis pidustus ehk *aid ul-fitr*, mil inimesed kannavad oma parimaid rõivaid ning palvetavad hommikul erilise pidupäevapalve. Pidustuste puhul külastatakse sugulasi, tehakse lastele kingitusi ja antakse vaestele almust. Kodudes kaetakse rikkalik laud, millel eriline koht maiustustel, ja tuntakse rõõmu, et on suudetud olla Jumalale kuulekad.

Paastumine õpetab moslemit alati ja kõikjal Jumalat meenutama. Paastu läbi areneb moslemi hoiak täielikuks Jumalale alistumiseks ning

samaaegselt selgeks teadmiseks Jumala kohalolekust ja ligidusest. See on uskliku arengu aluseks – elamine Jumala reeglite kohaselt.

Paastumisel on ka teised moraalsed väärtused. Üksteist kuud joob ja sööb moslem, mida ja millal ise tahab. Paastukuul peab ta end talitsema, oma harjumusi muutma ja tunge vaos hoidma. Nii aitab paastumine tal õppida oma harjumustele ja tungidele järeleandmise orjusest vabanema. Inimene, kes õigesti paastub, on võimeline taltsutama oma kirglikke ihasid, asetades end füüsilistest ahvatlustest kõrgemale. **Paastumine õpetab inimesele kannatlikkust, suurendab tema tahtejõudu ja näitab, kuidas eluraskustest üle saada.** Ka aitab paastumine üle saada isekusest, ahnusest, laiskusest ja muudest halvadest iseloomujoontest – paast on positiivne enesevalitsus.

Kui moslem on kord juba selgeks saanud, kuidas oma tungile söögi, joogi ja seksi järele vastu seista, suudab ta seda ka teiste tungide puhul. Siiski, need kolm vajadust on inimese jaoks tugevaimad ja nii suudab ta taltsutada ka vähemtugevaid ihasid nagu iha raha või kinnisvara järele.

Paljud patud ja kuriteod toimuvad põhjusel, et inimesed ei suuda oma tungidele vastu seista, kuni need on rahuldatud ning tungid on inimese üle võimust võtnud. Patused ja kurjategijad on enamasti inimesed, kes on jõuetud selliste tungide ees nagu seks ja raha. Kui inimesed kuu aega paastuga end treenivad, et oma tugevatele füüsilistele vajadustele vastu seista, on nad tähtsaima pattude ja kuritegude põhjuse kontrollile allutanud. Islam ei ütle inimesele ainult seda, mis on hea ja mis halb, vaid õpetab, kuidas endas halba alla suruda ja headust suurendada.

Paastumisel on ka teine, sotsiaalne väärtus. Kõik moslemid üle kogu maailma alustavad ja lõpetavad paastumise samal ajal. Tegu on lausa

rahvusvahelise ühtsusega. Piirkonnas, kus päike kõigi inimeste jaoks samal ajal tõuseb ja loojub, paastuvad kõik moslemid ühel ajal – nad alustavad hommikul ja lõpetavad õhtul ühel ja samal ajal; söövad, paastuvad ja palvetavad ühel ja samal ajal. See rõhutab ühtsust, kokkukuuluvust ning vennaskonna tunnet moslemite vahel.

Islamis paastuvad kõik – rikkad ja vaesed, noored ja vanad, mehed ja naised. Ka rikkad on kohustatud tundma, mida tähendab nälg. Nii saavad nad kogeda, mida tähendab olla vaene. Paastumine viib suurema sotsiaalse võrdsuseni, kaastunde suurenemiseni ja vaeste raskuste mõistmiseni. Ramadaanikuul on inimesed heasüdamlikud, lahked ning teineteist toetavad.

Paastumisel on ka füüsiline väärtus – inimese seedesüsteem saab kuldse võimaluse puhkamiseks. Tihti annavad arstid oma patsientidele nõu vähem ja väiksemas koguses süüa või siis kaalu alandada. Islamis on paastumine hea, kaitsev ja tervendav ravi seedesüsteemile. Tuleb loomulikult meeles pidada, et päikese loojudes peaks õhtusöögiks valima tervislikku toitu ning mitte terve öö rasvaseid ja magusaid palasid kugistama.

Prohveti (صلى الله عليه وسلم) õpetuste kohaselt on paastumisel ka seksuaaltungi alla suruv toime – see fakt on tänapäeval meditsiiniliselt tõestatud.

4. RAMADAAN – TERVE KUU JAGU

ENESEKONTROLLI

Ramadaanikuu on islamikalendri (*hižri*) järgi 9. kuu. Kuna tegemist on kuukalendriga, on islamikalendri aasta 10 päeva võrra lühem kui tavaline päikesekalendri aasta. Seepärast ei ole ka islami religioossetel pühadel päikesekalendris kindlaid kuupäevi: igal aastal nihkuvad kõik pühad 10 päeva võrra ettepoole.

Miks on ramadaanikuu eriline?

Ramadaanikuu on 12 kuu seas eriline selle poolest, et on pühendatud inimhinge ja -keha võitlusele kõige kurja vastu, mis on meie sees ning ümber. See on kuu aega enesepuhastumist, hingelist puhkust ja intensiivset tööd enese kallal.

Prohvet Muhammed (صلى الله عليه وسلم) ütles: „*Ramadaanikuu saabudes paradiisiväravad avanevad ningpõrgu väravad sulguvad, deemonid seotakse kinni ning ingel teatab: „See, kes soovib head, astugu ligi! See, kes soovib halba, hoidku end tagasi!” ning nii käib see kuni ramadaanikuu lõpuni.*”

Ramadaanikuu on eriline veel selle poolest, et sel pühäl kuul ühines maa taevaga, et vastu võtta esimene ilmutus Pühast Koraanist. Sellepärast ongi ramadaanikuu aeg, mil lepitada omavahel maa ja taevas, mateeria ja vaim, keha ja hing.

Mida kujutab endast ramadaanikuu paast?

Moslemid paastuvad küll kõik, kuid tasu on igäihe jaoks erinev, vastavalt sellele, milline selle isiku paast parasjagu on.

Kõige tavalisemate inimeste jaoks koosneb paastumine mittesöömisest, mittejoomisest ning seksuaalvahekorra hoidumisest päikesetõusust kuni päikeseloojanguni.

Nende jaoks, kes kuuluvad vaimueliidi hulka, kujutab ramadaanikuu paast endast veel ka pilgu, keele, käe, jala, kõrva ja silma poolt toimepandavatest pattudest (või tegudest, mis viivad patuni) hoidumist. Praktikas tähendab see seda, et paastu ajal ei tohiks vihastada, kellegi peale karjuda, vaadata või kuulata seda, mis on *haram* (keelatud) jne. (NB! Neid asju ei tohiks teha ka muul ajal!)

Nende jaoks, kes seisavad Jumalale kõige lähemal, kes moodustavad eliitgrupi eliidi seas, tähendab ramadaanikuu paast kuuks ajaks kõigest maisest väljalülitumist, kõigest sellest hoidumist, mis võiks mõtte Jumalalt ning Tema tahtelt kõrvale viia. Kolmandasse gruppi ei saa loomulikult kuuluda need, kes esimeses ja teises grupis mainitu tegemata jäätavad.

Parim paastujate seas on see, kes ei paastu vaid kõhu, suu ja suguorganitega, vaid kes paastub ka hinge, südame ja muude kehaosadega. Samas ei tohiks ka kõige usinamad paastujad unustada, et neil on kohustused oma perekonna ees: pereisa ei tohiks jätta oma naist ja lapsi terveks kuuks üksi, ise kogu aja mošees palvetades ja Koraani lugedes.

Mida peaks ramadaanikuul tegema?

Ramadaanikuu on enesekontrolli, enesearenduse ja hingelise distsipliini kuu. See kuu pole lihtsalt paastumine terveks pikaks päevaks, vaid toob endaga kaasa teisi soovitatud kohustusi.

Koraani lugemine – Selle kuu jooksul võiks paastuv moslem vähemalt korra Koraani kaanest kaaneni läbi lugeda. Kui kõike ei jõua, siis kiirustamisel ei ole ka mõtet: Jumal teab, kes meist annab endast maksimumi. Samas peab palveaegadest väga täpselt kinni pidama.

Vabatahtlik almuste andmine – Ka almuse andmine on paastumisega tihedalt seotud, kuna moslem tunneb omal nahal nälga ja janu. See on paastujale mõtlemiseks, mida tunnevad vaesed, kel pole raha toidu muretsemiseks. Niisiis on moslemile parem anda paastukuu ajal rohkelt almust.

Zakaat ehk kohustuslik almus – Moslemitel on soovitatav just paastukuu vara pealt makstavat almust anda, et ka nood, kelle majanduslik olukord muidu seda ei luba, võiksid sel pühal kuul peale päevast paastu korraliku kõhutäie süüa.

Kannatlikkus ja vagadus – Tähtis on hoiduda vihastumast, olla kannatlik ning tasakaalukas. Ei mingit tühja juttu ja tagarääkimisi – paastukuu tuleks tegeleda oluliselega. Paastuda ning samas vihane olla ja teisi taga rääkida pole paastuvale moslemile mitte ainult kahjulik, vaid see võib lausa paastu katkestada.

Tarawih palved – Lisaks kohustuslikele palvetele on ka vabatahtlikud palved, mida paastukuu peale viiendat palvet – *išat* – sooritatakse. Need palved koosnevad 11/13-st või 21/23/25...-41-st *rakast* (Bukhari 1147,

1138). Need palved pole kohustuslikud, ent siiski paastukuul tungivalt soovitatavad. Meie Prohvet (صلى الله عليه وسلم) ise tegi nii ja seda eriti viimasel kümnel paastukuuööl.

Ramadaani ajal palvetatud kohustuslikud palved on mitmekordse tasuga, samal ajal kui vabatahtlike palvete eest saab sama tasu, mis tavalisel ajal kohustuslike eest.

Rohke duaa tegemine – Sellisel pühal ajal Jumala poole palves pöördumine on eriti oluline.

Miks just ramadaanikuu?

Jumal valis ramadaanikuu paastukuuks, kuna sel kuul ilmutati Muhammedile (صلى الله عليه وسلم) Püha Koraani esimesed read. See on kuukalendri üheksas, ülev ja õnnistatud kuu, mille jooksul on kurjad jõud aheldatud. Sel kuul on üks öö, *lailat ul-qadr* (saatuse öö), mil ilmutati Prohvet Muhammedile (صلى الله عليه وسلم) ingel Gabrieli kaudu esmakordelt Koraan. Kui veeta see öö Jumalale pühendudes on see Jumala silmis rohkem väärt kui tuhat kuud pühendumust. Vaid Jumal teab täpselt, mis kuupäeval see öö ramadaanikuus on, kuid Prohveti (صلى الله عليه وسلم) pärimusele tuginedes on selleks 27. öö. Kes veedab selle öö siiras usus palvetades, on andeks saanud kõik oma eelnevad patud.

Üks võimalus ramadaanikuu ööde tähistamiseks on soovituslik *tarawihi* palvus, mida sooritatakse peale *išat*. Kes palvetab *tarawihi* palvust ramadaanikuu öödel siiras usus ja pühendumuses Jumalale, see on Jumala soovil andeks saanud oma eelnevad patud.

Meestele tähendab ramadaanikuu ka eraldumist mošeesse ehk *itikääfi*, mis kestab 24 tunnist kümne päevani. See eraldatus on soovituslik eriti

kuu kümne viimase päeva jooksul inimestele, kel pole muid kohustusi ja kes soovivad pühendada oma aja täielikult Jumalale. Mošeesse eralduja peab olema täiskasvanud, selge mõistuse juures olev mees, kes veedab selle aja mošees paastudes ja palvetades ning Koraani lugedes.

5. MIKS ON PAASTUMINE MÄÄRATUD

KUUKALENDRIGA?

Selleks on tõenäoliselt oma põhjus, miks see kuu on valitud just kuukalendrist ja mitte päikesekalendrist. Kui ramadaanipaast oleks alati samal päikesekalendri kuul, oleks sel alati kindlad kliimaatilised omadused, mis igal maal erineksid, s.t. see kuu oleks ühel maal alati kuum, teisel külm ning kolmandal mõõdukas. Ramadaanipaast oleks päikesekalendri järgi ühele rahvale alati lihtne, kuna päevad oleksid lühikesed, ja teisele rahvale aga alati raske, kuna päevad oleksid pikad. Ent Jumal on Õiglane – Ta valis kuukalendri, kuna see on liikuv. Ramadaanikuu peab igal pool maailmas kõigil päikesekalendri kuudel esinema – olgu see siis jaanuaris, augustis, oktoobris või mõnel muul kuul aastas.

Kuid on ka teine põhjus – kuukalendri algust on lihtne kindlaks teha, olgu inimene kirjaoskamatu või haritud, pärit linnast või maalt. Kui ilmub noorkuu, tähendab see ramadaanikuu algust, kui kuu väheneb ja kaob, tähendab see paastu lõppu.

6. MIS KATKESTAB VÕI TÜHISTAB PAASTU?

Igasugune ettekatsetemata tegu, nagu kogemata söömine või joomine või seksuaalvahekord, ka „märg” unenägu, ei tühista paastu eeldusel, et tegevus lõpetatakse kohe, kui meenub paastumise kohustus.

Soovitav ei ole paastumise ajal ka närimiskummi närimine, oma suuvedelike suhu kogumine ja selle alla neelamine janu kustutamiseks ning liigne vee kuristamine näiteks palveks puhastumise ajal. Ka nälja ja janu üle kurtmine, vaidlemine ja ebasüüdsate sõnade kasutamine, teiste taga rääkimine, valetamine ja vandumine ei kuulu paastumise juurde ning võivad paastu tasu vähendada, kuni järele ei jää muud kui vaid nälg.

Paastu enneaegsed katkestajad:

1. Seksuaalsuhted

- Paastu võivad katkestada isegi suudlused või kallistused, kõik oleneb sellest, kas need töid endaga kaasa spermaerituse või tupevooluse või mitte. Parem on sellistest asjadest hoiduda, et mitte kogemata hätta sattuda. Sõbralik põsemusi on lubatud, kuid üks igäüks tea oma piire ise.
- Kui keegi astub meelega paastu ajal vahekorda ilma mõjuva põhjuseta, tuleb kaotatud päev tasa teha ja sellele lisaks paastuda veel kaks järjestikust kuud või anda sama arv päevi vaesele moslemile kaks toidukorda või anda ühele vaesele moslemile üks toidukord sama arv päevi järjest või anda sama arv päevi vaestele moslemitele 1, 2 kg teravilja või selles väärtuses toiduaineid. (Al-Bukhari 1936, Muslim 1111)

- Kui naist paastu ajal seksuaalsuhteks sunnitakse, ei pea ta isegi multiorgasmide korral kahte kuud paastu tegema. Kui soovib, võib teha vaid selle ühe päeva.
- Kui mõtte tõttu tekib tahtmatult spermavool või tupeeritis, tuleb järele teha see päev.
- Kui teed lõunauinakut ning näed erootilist unenägu, mille tulemusel eritub spermat või tupevoolust, ei pea seda päeva järele tegema, kuna see oli tahtmatu ning inimesest olenematu. Tuleb lihtsalt sooritada *ghusl* ning paastu jätkata.

2. Söömine ja joomine ning muu sellesarnane

- Kõik vedelik, mis suu, nina või silmade kaudu makku jõuab, katkestab paastu. (NB! Mitte liialdada nohu, pisarate või sülje väljasülitamise ning kontrollimisega.)
- Kui sööd kogemata (ei pane tähele, näksid või maitset midagi harjumusest), siis niipea, kui märkad, lõpeta kohe ja ütle: „*Älhämdulillääh!* Aitäh Jumalale, kes mind toitis!” ja sinu paast kehtib.
- Kui sööd meelega, on see kõigist paastu enneaegsetest katkestajatest kõige hullem juhtum, kuna ei ole teada, kuidas seda heastada. Ainus võimalus on oma päev järele paastuda ning kahetseda ja seda viga mitte kunagi enam korrata – Jumal on Andestav.

3. Ravimid

- Silma- või nohutilku ei tohi panna, välja arvatud juhul, kui see on tõesti vajalik (näiteks silmas on äge põletik).

- Kõik ravimid on keelatud, välja arvatud juhul, kui tegemist on kroonilise haigega, kes võtab pidevalt rohtu (näiteks diabeetikud jt). Kui tavaliselt terve inimene on haige, siis ta ei ole kohustatud paastuma; paastub hiljem järele, kui on terve.
- Vereanalüüsi andmine ei katkesta küll paastu, kuid ei ole soovitatav. Lihtsalt doonoriks on paastu ajal parem mitte minna.
- Hambaravi ei ole probleem, isegi kui hammas välja tõmmatakse.
- Ka enese vigastamisel haava puhastamine rohuga ei ole probleem.
- Oksendamine ei katkesta paastu, välja arvatud, kui seda tehakse meelega.
- Paastu ei riku: henna, kreem, kosmeetika, juuksevärv, parfüümid, duši all või ujumas käimine, aerosool astmaatikute jaoks.
- Eriarvamusel ollakse järgneva suhtes: *kohl* silmadele ja *bahuur* (viiruk – jõuab makku, nagu suitsetamisel).

4. Rasedus ja imetamine

Rase või imetav naine, kes kardab oma lapse, enda või mõlema pärast, on paastust vabastatud ning võib kas: 1. iga paastumata päeva eest toita vaest, 2. paastuda sama arvu päevi hiljem, kui on selleks võimeline, 3. toita iga paastumata päeva eest vaest või hiljem järele paastuda. Viimane on kõige kindlam, kuid ka teised variandid on lubatud.

5. Hambapesu

- Hambaid võib pesta ükskõik kui palju, kuid neutraalse hambapastaga. Parem oleks kasutada *siwaki*.

- *Wudu* tegemisel ei ole soovitatav väga ägedalt kurku kuristada.

6. Valed

Valetamine ei katkesta paastu, kuid kõik *hasanad* lähevad sellele, kelle peale valetati.

7. Haigus või reis

- Kui oled haige või reisir ja ei saa paastuda, pead sama arvu päevi järele tegema. Kindlasti tuleb need järele teha enne järgmist ramadaanikuud.
- Kui juhtub, et inimene sureb enne järeletegemist, ei ole sellest probleemi, kui tegemata jäi kohustuslik paast – keegi ei vali oma surmaaega ja keegi ei saa valida ka paastuaega. Kui aga tegu on vabatahtlikult endale võetud kohustusega paastuda (näiteks vannun, et paastun, kui Jumal aitab mind teatud olukorras) ja see täitmata jäi, peaks keegi perekonnast selle täitma, vastasel juhul jääb see võlana kirja.
- Need, kes on haiged ilma tervenemislootuseta ning seetõttu paastuda ei saa, peavad andma ühe toiduportsjoni päevas iga paastumata päeva eest.

PAASTU KATKESTAVAD: 1. söömine, joomine ja kõik muu, mis jõuab makku; 2. suur verejooks; 3. seksuaalvahekord, onanism; 4. menstruatsioon ja sünnitusjärgne veri; 5. usust lahtiütlemine.

Paastu katkestavad veel vitamiinide võtmine, operatsiooni käigus või muidu haiguse puhul veenitilguti, neerude dialüüs jmt.

7. VABASTUS PAASTUMISEST

Islam on kergesti järgitav, mõistusega võetav usk. Iga täiskasvanud moslem, kes on vaimselt ja füüsiliselt selleks võimeline, peab paastuma, ent esineb ka erandeid.

Paastust on vabastatud **lapsed**, kes pole jõudnud veel puberteediikka ja inimesed, kes **pole terve mõistuse juures**.

Kui keegi on **haige** (paastu korral halveneks seisukord või pikeneks tervenemine, mitte niisama natuke nohu ja köha) **või reisil**, on tal õigus paastu mitte pidada tingimusel, et ta selle hiljem tasa teeb. Kui keegi on alaliselt reisil (piloot, vedurijuht, autojuht), siis neil on lubatud paastuda siis, kui nad ei ole tööl. Kui on füüsiliselt väga raske töö (ehitusel, kaevanduses jne) ja paastujal on hirm, et paastudes võib ta hukkuda, on tal lubatud väga kõva janu korral juua ja seejärel paastu jätkata; ta saab selle päeva eest tasu, kuid peab selle päeva siiski tagasi tegema (fatwa Ibn Baaz).

Kui inimene sõidab teisele maale tööle ja tal on mõttes mõne aja pärast tagasi sõita, siis ta ei paastu kolm päeva peale päralejõudmist. Kui ta aga läheb välismaale ja teab, et jääb sinna pikemaks, siis paastub kohe, kui kohale jõuab.

Kui meeste- või naisterahvas on **vana** ja ei saa paastuda, peab ta puudustkannatavat inimest toitma igal päeval, mil ta paastuda ei saa.

Kui naine on **rased või imetab**, pole ta kohustatud paastuma, ent ta peab selle asemel puudustkannatavat inimest toitma, paastu järele tegema või mõlemat.

Naine, kellel on **menstruatsioon**, peab paastu katkestama ja hiljem kaotatud päevad tasa tegema.

Paastu järeletegemisest saab parema pildi järgneva tabeli abil:

Järele teha:	Vaest toita:	Järele teha ja vaest toita:
1. reisija, 2. ajutine haigus, 3. menstrueeriv naine, sünnitusjärgse verega naine, 4. (harva) rase või imetav naine.	1. krooniline haige, 2. vanadus, 3. (tihe) rasedus ja imetamine.	1. kui põhjuseta on uue ramadaani saabudes veel eelmise võlg tasumata, 2. (harv) rasedus ja imetamine (kõige kindlam variant).

8. VABATAHTLIK PAASTUMINE

Kõigil füüsiliselt teostatavatel islami tugisammastel (palve, vaestemaks, paastumine ja palverännak) on nii kohustuslik kui ka vabatahtlik osa. Tuleb palvetada viis korda päevas, ent võib ka rohkem. On kohustuslik anda oma kasumist aastas 2, 5 % vaestele, ent võib soovi korral anda ka rohkem. Peab ramadaanikuul paastuma, ent kui on soovi, võib paastuda rohkem päevi. On kohustuslik, kui see on füüsiliselt ja majanduslikult võimalik, kord elus teha palverännak, ent kui on soovi, võib seda teha ka tihedamini.

Islam soovib paastumisega tegeleda tegelikult kogu aasta jooksul. Parim on teha seda ülepäeviti või igal esmaspäeval ja neljapäeval, kuid paastunud päevade arv kokku ei tohi olla rohkem kui pool aastat. Igal juhul on piisav, kui paastuda kolm päeva igas kuus. Soovituslik on paastuda kuus päeva *šawalikuus* (kuukalendri kuu kohe peale ramadaanikuud), Arafati päeval, *šabanipäeval* ja *ašurapäeval*.

Keelatud on paastuda üks päev enne ramadaanikuu algust, kahel *aidi* päeval, palveränduritel Arafati päeval ja kahel *aid ul-adhale* järgneval päeval. Keelatud on ka paastuda rohkem kui kuus kuud aasta jooksul ja üksikult reedesel päeval (ilma et selle eest oleks ka paastunud neljapäeval või selle järel laupäeval).

Moslem võib paastuda ka oma vande märgiks, kui antakse vanne paastuda teatud arv päevi juhul, kui saavutatakse mingis asjas edu või läheb korda halvast situatsioonist välja tulla, näiteks võlast vabaks saada. Kui olukord on lahenenud, muutub paast kohustuslikuks ja tuleb paastuda lubatud arv päevi.

Islam pole askees, karm eluviis, mis keelaks kõik meelepärased naudingud. Alati on jumalateenistuslikel kohustustel ka piir. Need kohustused on vaid selleks, et elu lihtsustada ja õnnelikumaks teha. Pole ju mõistusepärane päevad ja ööd palvetada, terve aasta paastuda ja kogu oma raha vaestele loovutada.

Kui vabatahtlikud paastud panna paremusjärjestusse, saame järgmise nimekirja:

- 1) esmaspäev ja neljapäev
- 2) kuus *šawalikuu* päeva
- 3) Arafati päev (9. *dhu l-hižža* (palverännakukuu) päev; välja arvatud palveränduritele)
- 4) üheksa esimest *dhu l-hižža* päeva (pühamad kui ramadaanikuu 10 viimast päeva)
- 5) iga kuukalendri kuu 13, 14, 15 päev (või 12, 13, 14 või 14, 15, 16)
- 6) *ašurapäev* (kuukalendri esimese kuu, *muharrami* 10. päev; juurde võib võtta ka 9. või 11. päeva)

Ei ole seotud mingi ajaga:	Kindlad päevad:
Näiteks: üle päeva, kui avastad hommikul, et kodus süüa ei ole jne, välja arvatud <i>aid ul-fitri</i> 1. päev ja <i>aid ul-adha</i> 3 päeva; kui abikaasa ei ole ühel või teisel põhjusel nõus; reede üksinda.	Näiteks: muharrami 10. päev, 6 päeva <i>šawalikuul</i> , 3 päeva igas kuus (täiskuu ajal), esmaspäeviti ja neljapäeviti, <i>dhu-l-hižža</i> 9 esimest päeva (või 9.; välja arvatud palverändurid), <i>šabaanikuu</i> esimene pool.

AŠURA PÄEVA PAAST

Üks vabatahtlike paastude hulgas on *ašura* päeva paast. Nagu vihjab selle päeva nimi (*'ašara* tähendab araabia keeles 10), on tegemist muharramikuu (islamikalendri esimene kuu) 10. päevaga.

Ühe Aiša (رضي الله عنها) poolt edastatud *hadithi* kohaselt paastus Quraiši hõim juba enne islami ilmumist Mekas muharrami kuu 10. päeval, seega *ašura* päeval. (Sahih Al-Bukhari, Sahih Muslim)

Kui Prohvet (صلى الله عليه وسلم) kolis ümber Mediinasse, avastas ta, et ka juudid paastuvad sel päeval. Ta küsis neilt selle kohta ja nood seletasid talle, et see oli nende jaoks üks püha päev, kuna sel päeval päästis Jumal prohvet Moosese ja tema rahva, avades neile mere ja seejärel uputas vaarao sõdalased. Prohvet (صلى الله عليه وسلم) andis seejärel moslemitele käsu sel päeval paastuda.

See paast jäi kohustuslikuks kuni ajani, mil Jumal tegi kohustuslikuks ramadaanikuu paastu. Kui ramadaanist sai kohustus, muutus *ašura* päeva paast vabatahtlikuks. Ibn Umar (رضي الله عنه) on edastanud, et Prohvet (صلى الله عليه وسلم) ütles: „*Kes tahab, see paastugu ja kes tahab, see söögu (sel päeval)*” (Sahih Al-Bukhari, Sahih Muslim)

Kõige parem on paastuda nii muharrami kuu 9., 10. kui ka 11. päeval.

Ibn Abbas (رضي الله عنه) on edastanud, et Prohvet (صلى الله عليه وسلم) ütles: „*Kui ma järgmisel aastal veel sel ajal elus olen, siis paastun ma 9. (koos 10.-ga).*” Kuid Prohvet (صلى الله عليه وسلم) suri enne järgmist aastat.

Õpetlased on erinevad paastumisvõimalused pannud järgmisesse paremusjärjestusse:

- 1) 9., 10. 11. muharram
- 2) 9. ja 10. muharram
- 3) 10. ja 11. muharram
- 4) ainult 10. muharram

Seega soovitas Prohvet (صلى الله عليه وسلم) meil paastuda nii 9. kui ka 10. ja 11., erinevalt juutidest, kes paastuvad vaid 10. päeval.

Miks on hea sel päeval paastuda?

Abu Qatada (رضي الله عنه) on edastanud, et Prohvet (صلى الله عليه وسلم) ütles: „*See paast kustutab eelnenud aasta patud.*” (Sahih Muslim 1162)

Õige kavatsusega võime saada Jumalalt väärrika tasu. Kui paastume neil päevadel, elustame sunnat, tehes nii, nagu Prohvet (صلى الله عليه وسلم) on meil soovitanud teha. Samas anname eeskuju ka teistele ja võib-olla õpetame neile nende religiooni kohta midagi, mida nad varem ei teadnud. Seegi on Jumala silmis suure väärtusega heategu.

Kes usub tõeliselt, ei lase mööda minna ühelgi võimalusel oma hinge puhastada ning teha midagi head. Ärgem unustagem, et sellest ilmast ei

jää meile midagi muud, kui vaid meie head teod Viimse Kohtupäeva kaalule.

9. NÄPUNÄITEID RAMADAANIKUUKS

- Inimene on nagu aed, mis on aasta aega harimata olnud: räpane, umbrohtu kasvanud, kuivanud lehed igal pool jne. Ramadaanikuu on aeg, mil kõik jälle korda seada, teha oma hinges ja kehas suurpuhastus.
- Ramadaanikuu palve on nagu 70-kordne (lõpmatuse sümbol) palve tavalisel ajal.
- Ramadaanikuu paast on ainus kohustuslik paast. Teised paastud on kõik vabatahtlikud – kui soovid teha, siis tee, saad tasutud, kuid ei ole selleks kohustatud.
- Ramadaanikuu on aeg, mil inimese hingel on võim inimese keha üle. Kui inimene ei suuda oma keha kontrollida, on ta vaid mateeria ori.
- On moslemeid, kelle ainsaks paastutasuks on nälg ja janu ning palvetasuks väsimus. Need on moslemid, kes paastuvad ja palvetavad automaatselt, traditsiooni või harjumuse tõttu, ilma ise sellele mõtlemata.
- On ka selliseid paastujaid, kes on nagu puu külge seotud eeslid, kel toit on kõrval, aga kätte ei saa – tuleb oodata kellaiega. Kui siis ahelaist vabanetakse, viskutakse toidule.
- Paastudes oleme kolm korda Jumalale kuulekad: 1. Enne *fažrit* süües, mõttega sel päeval paastuda. Ka hommikune tõusmine söömiseks ja joomiseks paastu ajal on nagu palve. 2. Keelatud ajast lubatud ajani

söömisest-joomisest hoidumine. 3. Paastu katkestamine kohe pärast *maghribi* palvekutset.

Paastu alustamine:

- Enne paastu alustamist tuleb südames öelda *nija* ehk kavatsus paastuda. Ramadaanikuul tuleb igal õhtul enne uinumist mõelda, et järgmisel päeval on plaan paastuda. (Tavalisel ajal võib kavatseda paastuda ka siis, kui paastutav päev on juba poolenisti läbi ning avastad, et pole veel midagi sünnud ning tahad paastudes päeva lõpetada.)

- *Fažri* aega arvestatakse sellest, kui päike tõusma hakkab, seega on siis veel päris pime. Süüa ei tohi kindlasti enam siis, kui päike on juba nina välja pistnud. Koraanis on kirjas: „... **ja sööge ja jooge, kuni hele koidu (valgus)niit on tumedast ilmne; seejärel paastuge kuni öö saabumiseni.**“ (2:187)

- Jumal armastab neid paastujaid, kes söövad kuni viimse võimaliku hetkeni, kuna Jumal on seda neile lubanud. Seega ärge magage *fažrit* maha, sööge kindlasti midagi enne seda ja kui te nii vara süüa veel ei taha, siis jooge klaas vett.

Paastu katkestamine:

- Jumal armastab kõige enam neid paastujaid, kes katkestavad oma paastu koos *maghribi* palvekutsetega, kuna Jumal on neile sellest hetkest söömise lubatuks teinud ning esimesel võimalikul hetkel söömine (või joomine) on Jumalale sõnakuulelikkuse ülesnäitamine. Teadmiseks – *muezzin* (palvele kutsuja) on oma paastu juba enne palvekutset katkestanud (st juba siis oli aeg).

- Sunna järgi oleks parim paastu katkestada paaritu arvu (1 või 3 või 5 ...) datlitega (ükskõik kas värskete või kuivatatutega); kui datleid ei ole, siis klaasi piima või veega. Datlid sisaldavad kergesti omastatavat suhkrut, mis läheb kohe verre ning annab kehale kiiresti vajaliku energia.
- Kui katkestad paastu, võid teha *duaa* (midagi Jumalalt paluda), sest Jumal täidab meeeldi paastujate soovid.

Tarawih:

- *Tarawih* on eriline ramadaanikuuga seostatud vabatahtlik palve, mida sooritatakse peale *išat*.
- *Tarawih*i võib teha nii 10 kui ka 18 *rakat* (kahe *raka* kaupa), nii mošees kui ka kodus.
- *Sunnaks* on palvetada 4-5 ööd järjest ramadaanikuu jooksul seda palvet öö viimases kolmandikus.
- *Tarawih*i palvetaja tasu on sama, mis tavalisel ajal terve öö läbi palvetajale.
- Kui lähed mošeesse *tarawih*i palvusele ning sul on *iša* veel tegemata, asu teistega koos palvetama, kuid sinu palve *nijaks* on *iša*, samal ajal kui teistel on *tarawih*. Kui teised oma kaks *rakat* on teinud, siis sina ei lõpeta koos nendega, vaid teed oma kaks *išast* puudujäävat *rakat* veel. Kui teised edasi *tarawih*i järgmise kahe *raka* kallale asuvad, hakkad ka sina nendega koos palvetama, ning kui teised on *tarawih*i lõpetanud, teed üksi puudu jäänud *rakad*.

Leilat ul-qadr:

- *Leilat ul-qadr* ehk Saatuse Öö on traditsiooni kohaselt ramadaanikuu 27. öö (NB! Islamis ei ole keskööl kuupäeva vahetamise süsteemi, seega 27. ramadaanikuu öö on ENNE 27. päeva.) Keegi ei tea, millal see täpselt on, Prohvet Muhammed (صلى الله عليه وسلم) on meid õpetanud seda ööd otsima ramadaanikuu 10 viimase öö paaritute ööde seast.
- *Leilat ul-qadr* mošees on võrdne 1000 kuu (= 83 aastat ja 3 kuud) palvetamise ja õppimisega.

Almus:

- Iga väike annetus ramadaanikuul on nagu tõeline *zakaat* tavalisel ajal, nii et andke ramadaanikuul võimalikult palju almust.

Naistele:

- Naised kuupuhastuse ajal ei paastu. Kui keset paastupäeva hakkavad päevad, katkestad paastu ning teed hiljem terve selle päeva järgi.
- Kui ei ole võimalik keset päeva duši alla minna, aitab paastumiseks ka vaid *nijast*. Palvetada võib sellisel juhul vaid *wuduga* (väikese puhastusega).
- Kuupuhastus ei kesta kunagi üle 8 päeva, seega kui veritseb veel 9. päeval, ei tule sellest välja teha, vaid teha suur puhastumine ning edasi paastuda ja palvetada.
- Isegi naised, kellel on kuupuhastus ning kes ei ole veel jõudnud kõiki ramadaanipaastu päevi ära paastuda, võivad *aidi* päeval mošeesse minna,

kuigi nad ei sisene palveruumi ega palveta, vaid kuulavad lihtsalt jutlust. Nende *nija* asendab sel päeval seda paastu osa, mis neil veel tegemata on.

Aid ul-fitr:

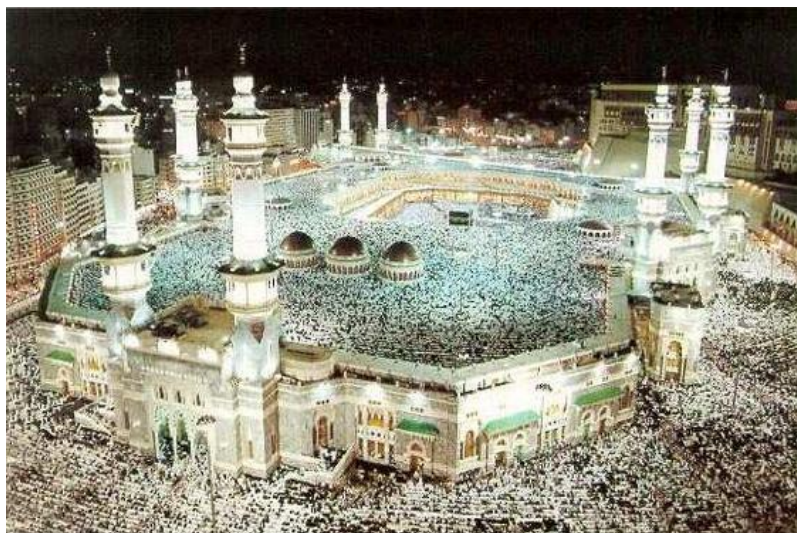
- *Aid ul-fitr* (ramadaanikuu lõppu tähistav pidupäev) on nagu ühe suurepärase sündmuse kokkuvõte – ramadaani kroonimine.
- *Aidi* päeval on hea tõusta nagu paastu ajal – süüa hommikust enne koitu.
- Kui *fažr* on palvetatud, süüakse paastu lõppemise märgiks midagi enne *aidi*palvusele minemist. *Aidi* päeval paastuda on keelatud!
- Soovitav on teha enne mošeesse minekut *ghusl* (suur puhastumine) ning panna selga pidurõivad.
- Kui vähegi võimalik, on soovitatav mošeesse minna jalgsi, et kohata võimalikult palju inimesi ning neid pidupäeva puhul tervitada (NB! Ei kehti mitte-islamimaades!)
- Teel kodust mošeesse tuleb omaette korrata *takbiiri*: „*allaahu akbar, allaahu akbar; lää ilääha illallaah; allaahu akbar, allaahu akbar; wa lilläähi l-hämd*”.
- Mošeesse saabudes ei ole vaja teha kaht mošeepalve *rakat*, välja arvatud juhul, kui saabud nii vara, et saad palvesaali ning ei pea palvetama väljas. (Islamimaades on *aidide* ajal tavaliselt mošeed nii täis, et palvetatakse väljas.)
- *Aidi*palve on reedese kogudusepalve sarnane. Ka seal on kaks *rakat*. Vahe seisneb selles, et *khutba* (jutlus) on peale palvet ja mitte enne.

- Palve algab seitsme *allaahu akbariga* (iga kord tuleb käsi tõsta), seejärel Fatiha. Kui tõustakse teiseks *rakaks*, siis on viis *allaahu akbari*.
- Peale *tašahudi* ei tohiks lihtsalt tõusta ja lahkuda, on soovitatav kuulata imaami jutlust.
- Palve järel, kui on kojuminek, panevad inglid paastuja paremasse kätte raamatukese, kus on kirjas selle inimese paradiisivaldused.
- Iga moslem õnnitleb teisi, soovides neile ilusat püha: "*taqabbal allaah minnää wa minkum!*" (Võtku Jumal vastu meilt ja teilt!), „*aid said!*” (Õnnelikku püha!) ja ”*aid mubaarak!*” (Õnnistatud püha!).
- Sel päeval käivad moslemid üksteisel külas, eriti oluline on külastada oma vanemaid.

Peale ramadaani – šawali 6 päeva:

- Peale ramadaanikuu lõppu saabub šawalikuu. On *sunnaks* sellel kuul 6 päeva paastuda.
- Šawali 6 päeva ei saa paastuma hakata enne, kui kõik ramadaanikuu võlad (naistel kaasa arvatud kuupuhastuse ning eelmistest ramadaanidest raseduse või imetamise tõttu tegemata jäänud päevad) on tasutud.
- Need, kes paastuvad ramadaanikuu ning 6 päeva šawalist, oleks paastunud justkui terve aasta (iga paastunud päev = 10 päeva; ramadaanikuu = 30 x 10, šawalikuu = 6 x 10; kokku 360).

PALVERÄNNAK – HADŽ

„Seal on ilmsed märgid, Aabrahami seismiskoht. Kes iganes sinna siseneb, saavutab kindlustunde. Inimkonnast need, kes võivad seda endale lubada, võlgnevad Jumalale palverännaku Kotta (Kaaba templi juurde Mekas). Ja (mis puutub neisse) kes ei usu, siis Jumal ei vaja ühtki maailma.“ (3:97)

1. MIS ON HADŽ?

Iga täiskasvanud moslem, kes füüsiliselt ja majanduslikult selleks võimeline on, peab vähemalt üks kord elus sooritama hadži ehk palverännaku. See on viimane islami viiest tugisambast. Kõikidelt maadelt ja rassidest palverändurid tulevad Mekasse kokku, eesmärgiga Jumala käsule alluda. Nad ei lähe Mekasse loodust imetlema – ümbrus on ju ainult kõrb. Nad lähevad sinna palverännakule, et rõhutada oma kuuluvust Jumalale. Hadži läbi tugevnevad moslemite ühtsus, võrdsus ja vendlus.

Hadž viiakse läbi kindlate reeglite alusel, millel on oma tähendus.

Hadž pole turism

Palverännak pole mingi turistlik ettevõtmine, kus reisija oma reisi aja ise kindlaks määrab. Hadž on määratud ühele teatud ajale aastas, nimelt kuukalendri viimase kuu üheksandale päevale.

Hadžil, nagu ka teistel kohustustel, on oma kava. Iga päev palvetatakse kindlatel aegadel, et usklikud kokkukuuluvustunnet tajuksid. Palvetamine viib solidaarsuse ja ühtsuseni, nii sihis kui ka teos. Paastutakse kindlal kuul, ramadaanikuul, ning moslemid alustavad ja lõpetavad paastu ühel ja samal ajal – üks mõte, tegu ja aeg, et tugevdada ühtsust, võrdsust ja vendlust usklike vahel. Sama kehtib ka palverännaku kohta, mis viiakse läbi kindlal ajal, et panna moslemeid tajuma ühtsust ja solidaarsust.

2. ETTEVALMISTUSED PALVERÄNNAKUKS

● **Hadž on Viimse Päeva eelvaatus!** Seal on palav, seal on raske, seal on rahvas koos kui kilud karbis, ja ometi on neil, kes tõesti on tulnud Isanda pärast ja vaid Tema nimel, tunduvalt lihtsam kui teistel. Viimne Päev kestab 50 000 püha aastat. Kõik inimesed on alasti, püsti, pole ruumi hingatagi. Sel päeval on kõige armunumadki suurimad vaenlased, kuna kõik mõtlevad, kuidas saaks vaid teha nii, et see kõik kord lõpeks. Igaüks jookseb ära oma lihase ema eest, et vaid pääseks piinast. Hadž on nagu eelmäng Viimsele Päevale – kõik trügivad, pole ruumi, pole õhku, kõik püüdlevad korraga sama eesmärgi poole.

- Hadž on üks pikk ja pidev *tävääf*.
- Saudi Araabias võib kõrbekliima tõttu olla õhtul päris külm.
- Viisa eest küsitud raha läheb ülalpidamiseks kohapeal (ventilatsioon, vesi, elekter, bussid, haigekassa jne.).
- Enne minekut tuleks end kindlasti lasta vaksineerida.
- Süüa pole mõtet kaasa võtta, Saudi Araabias on toit väga odav.
- Kaasa tuleks võtta vaid paar komplekti riideid.
- Kui abikaasa ei luba naist palverännakule minna, siis on naisel õigus minna koos isa või vennaga, see ei ole patt. Mehel ei ole õigus keelata naist täitmast tema religioosseid kohustusi, kui naisel selleks vähegi võimalust on.
- Kui ei ole piisavalt raha, et palverännakule minna, ei ole see kohustuslik. Niipea, kui selleks aga võimalus avaneb, muutub see absoluutseks kohustuseks nagu iga teine viiest islami tugisambast.

IHRAAM ehk rituaalne puhtus

- *Ihraam* ei ole riietus, riietus on siin vaid aksessuaar. *Ihraam* on *nija* (kavatsus) sooritada palverännak ning hingelise puhtuse seisund selle sooritamiseks.
- Enne kodust lennuväljale minemist tuleks teha *al-ghusl* ehk suur puhastus mõttega, et see on *ihraami* jaoks, mis algab lennukis. Sunna kohaselt peaks end ka kaenla alt kitkuma ja kubemepiirkonnast raseerima. Võib ka enne *nijat* küüsi lõigata ja mehed võivad panna peale lõhna (Al-Bukhari 1539). Ka *ihraami* riided võib juba kodus selga panna.
- Meeste *ihraami* riietuseks on kaks lina: üks neist (istudes vähemalt põlvini) pannakse ümber alakeha, teine õlgadele. Riie ei tohi olla siidist, vaid peab olema midagi väga tavalist. Parem oleks kasutada mõnda paksemat riiet (nagu käterätik), mis higi hästi endasse tõmbaks. Ka ei tohi mehed *ihraami* riietuseks kanda midagi, mis oleks kokku õmmeldud, või siis näiteks alussärki, mütsi või sokke. Kui kõik palverändurid kannavad ühesuguseid valgeid linu keha ümber, on see suur sümbol, et me kõik oleme Jumala ees võrdsed, olgu siis meie majanduslik, poliitiline või sotsiaalne staatus milline tahes.
- Naised võivad *ihraami* riietusena kanda, mida nad iganes islami seaduse raames soovivad. Soovitav on siiski jääda võimalikult tagasihoidlikuks. Naiste kohta kokkuõmmeldud riiete keeld ei kehti. Nad ei tohi aga palverännaku ajal kanda kindaid ega spetsiaalseid näokatteid. (Nägu ja käsi võib mitte-*mahram* meeste juuresolekul katta mõne muu riide, näiteks varrukaga, ja nende meeste lahkumisel see riie jälle kõrvaldada.)

MIQAAT ehk ihraami piir

Miqaati on kahte liiki:

1. Aja *miqaat* – *Ihraami* seisundit on võimalik võtta kas *šawalikuus*, *dhu-l-qadaas* või *dhu-l-hižžas*, seega on võimalik Mekasse minna juba kaks kuud enne palverännaku aega ja seal oodata. Kohale jõudes võib *ihraami* seisundist väljuda ja uuesti *ihraami* võtta alles *dhu-l-hižža* 8. päeval.
 2. Koha *miqaat* – tegemist on piiriga, millest üle minnes tuleb võtta *ihraam*. Kui see piir on ületatud ja *ihraami* võetud ei ole, tuleb piirile tagasi minna. Kui see on võimatu (näiteks lennukis), tuleb maksta *fidja*²³, milleks on üks ohverdatud lammas, mis tuleb anda Meka vaestele.
- Lennukis teatatakse, millal peab igaüks kuulutama end *ihraami* seisundisse. Kui enne seda on vaja uuesti teha *wudu*, ei tohi selleks kulutada liialt palju vett ega aega, tuleb arvestada ka teistega.
 - Kui öeldakse, et nüüd ollakse *miqaatil* (piiril), siis tuleb tõsta parem käsi ja öelda:
 1. *Tamattu'* puhul – esimesel *ihraami* võtmisel „*Läbbäik allahumma umra.*“ („Siin ma olen, oo Jumal, omra jaoks.“) ja teisel „*Läbbäik allahumma häžž.*“ („Siin ma olen, oo Jumal, hadži jaoks.“)
 2. *Qiraani* puhul – „*Läbbäik allahumma umratan wa häžž.*“ („Siin ma olen, oo Jumal, omra ja hadži jaoks.“)

²³ *Fidja* – kompensatsioon või trahv valesti tehtud või tegemata jäänud religioosse tseremoonia eest; tavaliselt kas toidu, raha või ohvriloomana.

3. *Ifraadi* puhul – „*Läbbäik allahumma häžž.*“ („Siin ma olen, oo Jumal, hadži jaoks.“)²⁴

- Iga kord, kui lennukis toimub oluline tõus või langus, tuleb seda korrata, kuid kätt ei pea enam tõstma.

TALBIJA

- Kogu tee palverännakule korratakse *talbijat* – *läbbäik allaahumma läbbäik, läbbäikä lää šäriika läkä läbbäik, innä l-hämnda wa nä'mätä läkä wa-l-mulk, lää šäriikä läk*. Eesti keeles kõlaks see järgmiselt: „**Siin ma Sul olen, mu Jumal, siin ma Sul olen! Siin ma Sul olen, Sinule ei ole kaaslasi! Tõesti, kiitus, halastus ja võim on Sinu! Sinule ei ole kaaslasi!**” Seda korratakse pidevalt, kui vähegi võimalik, päevade viisi. Alates Arafati päevast (9. *dhu-l-hižža* päev) ei loeta enam mitte *talbijat*, vaid öeldakse: „*lää iläähä illallaah*”.

- Tavaliselt saabuvad kõik palverändurid (lennukiga) kõigepealt Džeddasse. Seal viiakse nad edasi Mekasse. Tuleb varuda kannatust, kuna võib päris palju aega minna. Mekasse saabumisel minnakse tavaliselt oma hotelli, süüakse või käiakse duši all. Ei tohi unustada, et *ihraam* seisundis ei tohi end pesta lõhnaseepide ja -šampoonidega. Kasulik oleks osta oliiviseepi (*al-ghaari*) ja võtta kodust kaasa majapidamisseep. Tuleb olla väga ettevaatlik, et mitte juukseid katkuda.

- Juukseid ei tohi *ihraam* seisundis lõigata. Seda võib väheke teha enne kodust lahkumist, kuid mitte ka liialt – midagi peab kindlasti jätma *ihraam* seisundi lõpetamise lõikuse jaoks.

²⁴ Palverännaku erinevate variantide kohta täpsemalt 4. PALVERÄNNAKU TEOD (lk 117).

Riietus

Palverännaku ajal on kõik mehed samas riietuses. Iga mees kannab kaht läbiõmblemata valget riidetükki. Valge riie sümboliseerib nii kehalist kui ka hingelist patust vaba olemist ja puhtust. Samuti sümboliseerivad need riidetükid surilina – palverännakul olev inimene teeb justkui läbi Viimse Päeva eelvaatuse.

Läbiõmblemata riie on ilmalikest tungidest vabanemise sümboliks. Kõik meessoost palverändurid kannavad üht ja sama valget riiet: vaene ja rikas, noor ja vana. Hoolimata nende rassist, nahavärvist, rahvusest või emakeelest on kõik meessoost palverändurid koos ühes kohas, ühel ajal ja samas riietuses.

Naisterahvad võivad teha palverännaku oma harjumuspärasest riietusest kandes, samas silmas pidades islami seadusi naise riietuse osas. Samuti peaksid nad valima võimalikult mugavad riided.

3. IHRAAMI KEELUD

Sel ajal, kui moslem on *ihraami* seisundis, on talle teatud asjade sooritamine keelatud. Keelust üleastumisel tuleb keelust olenevalt kas paranduseks ohver tuua või peab palverännaku järgmisel aastal uuesti tegema. Siinkohal nimekiri keelatud tegudest:

1. **Pea katmine.** See keeld käib vaid meeste kohta. Pead ei tohi katta ka magades.
2. Ükskõik milliste keha **karvade raseerimine, löikamine või kitkumine.**

3. Nii kätel kui jalgadel **küünte lõikamine**.
4. **Parfüümi** (kaasa arvatud lõhnaseebi või -šampooni) **kasutamine**. Võiks süüa vaniljet, kaneeli ja safranit.
5. **Kokkuõmmeldud riiete** (kaasa arvatud näiteks aluspükste) **kandmine**. Keeld ei käi naiste kohta, kes võivad kanda ükskõik milliseid islamis naistele lubatud riideid, püüdes siiski jääda võimalikult tagasihoidlikuks.
6. **Toiduks loomade küttimine ning tapmine**. Jumal ütleb Koraanis: „**Oo teie, kes te usute, ärge tapke saakloomi, kui olete *ihraami* seisundis.**” (5:95)
7. **Seksuaalselt suudlemine ja puudutamine**.
8. **Seksuaalvahekord**. Jumal ütleb Koraanis: „**Ja kes plaanib sel ajal palverännakut sooritada, siis palverännaku ajal ärgu olgu ei vahekorda, patustamist ega vaidlemist.**” (2:197)
9. **Abiellumine, abieluettepaneku tegemine või kellegi kiitmine abielusoovile vihjamiseks**. Jumala Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) on öelnud: „*Ihraami* seisundis mees ei tohiks ei abielluda ega abieluettepanekut teha.”

Kui keegi peaks rikkuma üht viiest esimesest keelust (kui kogemata, siis ei loe), tuleb tal anda *fidja*, st kas 3 päeva paastuda või toita kuut vaest, andes igaühele neist ühe kamalutäie (umbes 1, 25 kg) nisu, või ohverdada vähemalt 6-kuune lammas. Jumal ütleb Koraanis: „**Ja kes teist on haige või kellel on probleeme peaga** (nii et seda tuleb raseerida), **peab hüvitiseks kas paastuma, (vaeseid) toitma või ohverdama.**” (2:196)

Saaklooma tapmisel peab aga hüvitiseks samaväärselt looma tooma, kuna Jumal on Koraanis öelnud: „**Kui keegi teist tapab (saaklooma) meelega, siis peab ta hüvitiseks Kaabasse tapetud loomale võrdväärse ohvrilooma tooma, nagu on otsustanud kaks õiglast meest teie hulgast; või peab ta oma patu heastamiseks toitma vaeseid või samaväärselt paastuma.**” (5:95)

Suudlemise heastamiseks peab palverändur ohverdama lamba. Seksuaalvahekord rikub palverännaku, kuid palverändur peab hadži siiski lõpuni läbi tegema, *badana* (kaamel) ohverdama ning järgmisel aastal uuesti palverännakule minema. Kui *badanat* ohverdada ei ole võimalik, peab ta kümme päeva paastuma ja järgmisel aastal uuesti palverännakule minema. Imam Maliki raamatus „Muwatta” on ära toodud, et Omar ibn Al-Khattabilt, Ali ibn Abu Talibilt ja Abu Hurairalt küsiti kord ühe mehe kohta, kes oli palverännaku ajal oma naisega vahekorras. Nad vastasid: „Ta peab oma palverännaku lõpuni tegema, järgmisel aastal samuti palverännakule minema ja ohvrilooma tooma.”

Mis puutub aga abiellumisse, abieluettepaneku tegemisse ning igasugustesse igapäevastesse pattudesse nagu tagarääkimine ja valetamine, siis nende lepituseks on vaid siiras patukahetsus. Kuid kes tahaks siis selliste asjadega oma palverännakut kompromiteerida?

4. PALVERÄNNAKU KOHAD

Kaaba – Püha Koda

Üks tähtsamaid palverännaku kohti on Kaaba, mida on nimetatud ka Pühaks Kojaks või Vanaks Kojaks või esimeseks Jumala teenimiseks ehitatud kojaks. Algupäraselt oli Kaaba ka Püha Koda Aabrahami (عليه السلام) ja Ismaeli (عليه السلام) jaoks. Islamis on ja oli Kaaba pühaks kohaks, sümboliks kõigile ilmutatud Jumala teenimise viisidele nii tänapäeval kui ka varem. Islam pole isoleeritud usk, see on jätk kõikidele eelmistele Jumala saadetud sõnumitele. Islam õpetab meile, et Jumal on läbi aegade saatnud oma sõnumi edastamiseks palju prohveteid ja sõnumitoojaid, nende hulgas ka näiteks Noa, Aabrahami, Moosese ja Jeesuse. Kaaba teeb aga eriliseks see, et see on esimene koda, mis on ehitatud Jumalale alistumise märgiks.

Paljud hadži toimingud pärinevad Aabrahamilt (عليه السلام), kuna just tema ehitas koos oma poja Ismaeliga Kaaba uuesti üles ning kutsus esmakordselt maailma ajaloos inimesi palverännakule.

Kaabat nimetatakse ka Al-Beit Al-Haram (Keelatud Koda), Al-Beit Al-Atiik ((Polüteismist) Vabastatud Koda) või Al-Beit ((Jumala kummardamise) Koda).

Ümber Kaaba kõndimine

Palverändurid kõnnivad seitse korda ümber Kaaba. Seda tegevust nimetatakse *tawääf*. Kui palverändurid Mekasse saabuavad, sooritavad nad saabumisringid ehk *tawääf al-qudumi*. 10. *dhu-l-hižža* päeval, Minaast saabudes, sooritatakse *tawääf al-ifaada*, mis on üks palverännaku

alustalasid. Enne Mekast lahkumist sooritatakse hüvastijätuks aga *tawääf ul-wädää*.

Alustatakse Musta Kivi (Kaaba küljes) poolsest küljest, iga ringi alguses selle poole viidates. See kivi on üks vanadest kividest, mida Kaaba esmakordsel ehitamisel kasutati. Arvatakse, et see on pärit Paradiisist, mis jällegi sümboliseerib usklike ühtsust. Adam olevat maa peale saadetud, see paradiisikivi käes. Tol kaugel ajal oli kivi olnud lumivalge. Kui Kaaba pühamu ehitati, müüriti kivi selle nurka. Sellest ajast on inimesed seal palverännakul käinud ja kivi on inimeste pattudest mustaks muutunud. Alati, kui Kaabat taastatakse, hoitakse see kivi omal kohal, sümbolina kõikide prohvetite võrdsusest ja jätkust. Prohveti (صلى الله عليه وسلم) sunna kohaselt oleks hea, kui Mustast Kivist möödumisel saaks seda suudelda Ja kui see pole võimalik, siis käega katsuda.

Enne Musta Kivi nurka on Jeemeni nurk, millest möödudes samuti selle poole viidatakse.

Kaaba oli püha juba Aabrahami ja Ismaeli jaoks. Kõikide ilmutatud Jumala kummardamise viiside ning prohvetite ühtsus ja võrdsus on islami nurgakiviks. Näiteks Aabrahami (عليه السلام) nagu ka Muhammedi (صلى الله عليه وسلم) meenutatakse palvetades iga päev, ning seda võrdse armastuse ja austusega. Peale selle suunab moslem kõik oma palved Kaaba poole, mis sümboliseerib kõikide moslemite ja usklike ühtsust.

Safa ja Marwa

Peale Kaaba ümber käimist peab moslemist palverändur seitse korda kahe künka, Marwa ja Safa vahet käima. See tava on Hažari (Aabrahami teise naise) ajast, mil ta nende kahe künka vahet oma pojale Ismaelile vett

otsides jooksis. Ka palverändur peab kannatlikkuse sümbolina seitse korda nende kahe künka vahel jooksuma. Kaaba ümber kõndimist ja kahe künka vahel jooksmist ei soorita moslem üksi: tuhanded teised moslemid liiguvad koos temaga, kõik valgesse riietatud. See on ühtsuse, võrdsuse ja Jumalale kuuletumise märgiks.

Minaa

Kuukalendri viimase kuu kaheksanda päeva hommikul lähevad kõik palverändurid, keda on kokku umbes 2 miljonit, Minaasse, mis asub väljaspool Mekat. Selles kohas aitasid Mediina moslemid omal ajal prohvet Muhammedi (صلى الله عليه وسلم) Jumala ja islami vaenlaste vastu võidelda. Siin peavad kõik palverändurid kandma oma palverändurirõivast *ihraami* ja anduma palvetele. Nad kordavad *talbijat*: „*Läbbäik allaahumma läbbäik, läbbäikä lää šäriikä läkä läbbäik; innä l-hämda, wa n-ni'ämätä läkä wal-mulk, lää šäriikä läk.*“ - „Siin ma olen, oo Jumal, siin ma olen. Siin ma olen, Sulle ei ole võrdset, siin ma olen. Tõesti, Sinu on kiitus ja õnnistus ja ainuvõim, Sulle ei ole võrdset.“

Teine *duaa*, mida võib Arafatil öelda, on: „*Lää ilääha illallaah, wahdahu lää šäriika läh, lähu l-mulk wa lähu l-hämnd wa-huua älää kulli šäi'in qadiir.*“ – „Ei ole teist jumalust peale Jumala, Ta on Üks ja Ainus, Talle ei ole võrdset. Temal on ainuvõim ja Temal on kiitus ja Temal on kõige üle võim.“

Muhammedi (صلى الله عليه وسلم) pärimus on siin viit palvet pidada, alustades keskpäevase palvusega ja lõpetades päikesetõusu ajal peetava palvusega üheksanda päeva hommikul.

Ohverdamine ja kivide pildumine

Kümnenda päeva hommikul tulevad palverändurid tagasi Minaasse ning ohverdavad seal (lambaid, kaameleid jne.). See on tava, mis meenutab Aabrahami (عليه السلام), kes oli valmis Jumalale allumise märgiks oma poja ohverdama. Kuid Jumal ei taha, et ohverdataks inimesi, seepärast saatis ta Aabrahamile lamba ja seepärast ohverdavad ka moslemid kas lamba, kaameli või mõne muu looma.

Palverändur peab enne ohverdamist alustuseks seitse väikest kivist Suure Džamara (Džamaratu l-Akbar) suunas viskama. Päev peale seda, teisel päeval Minaas, viskab ta seitse kivist Väikese Džamara suunas, seitse kivist Keskmise Džamara suunas ja seitse kivist Suure Džamara suunas²⁵. Kolmandal päeval käituvad palverändurid nii nagu teiselgi päeval.

Esimest korda kive visanud, võib palverändur seitse korda ümber Kaaba kõndida. Peale seda läheb ta, kui ta seda veel teinud pole, seitse korda Safa ja Marwa vahet kõndima. Peale kolmandat päeva kivide viskamist ja veidi enne Minaast lahkumist sooritavad palverändurid viimase osa palverännakust.

Kiviviske jaoks tuleb valida väikesed kiviakesed, mis on suuremad kui hernel, kuid väiksemad kui pähklid. Neid ei tohi visata väga kaugelt, et mitte teistele pihta visata.

Arafat

Kuu üheksandal päeval peale päikesetõusu lähevad kõik palverändurid Arafatile, mis asub ligikaudu 15 km Mekast väljas. Siia jäävad nad

²⁵ *Džamarad* on sambad, mis sümboliseerivad saatanat, kes üritas meelitada Aabrahami, Ismaeli ja Hažarit astuma vastu ohverdamisele.

terveks päevaks Jumalale palvetama ja *duaad* tegema. Siin võib Jumalalt küsida kõike, mida soovime.

Arafatis veedavad palverändurid terve päeva koos samas kohas ja samal ajal Jumalat paludes, kandes sarnaseid riideid, erinevusteta rassis ja isikus – see on praktiline vendluse, võrdsuse ja ühtsuse harjutus, millele ei leidu võrdset kusagil mujal.

Arafatil korratakse teistsugust *duaad* kui *talbija*: „*Lää ilāhā illallaah, wahdahu lāā šāriika lāh, lāhu l-mulk wa lāhu l-hāmd, wa huwwa ālāā kulli šāiin qadiir*“. (At-Tirmidhi 3594)

See ei ole aeg maistele asjadele mõtlemiseks, vaid Teispoonsuse üle mõtisklemiseks.

5. PALVERÄNNAKU TEOD

Palverännakut on kolme erinevat tüüpi:

1. hadž üksi – *IFRAAD*

- on mõeldud neile, kes elavad Mekale piisavalt lähedal ja saavad hadži tegemas käia mitmeid kordi elus.

2. omra ja hadž koos – *QIRAAN*

- on mõeldud neile, kel on kaasas ohvriand; tavaliselt samuti neile, kes elavad lähedal.

3. kõigepealt omra ja siis hadž – *TAMATTU'*

Milline palverännaku tüüp valida?

Kui Muhammed (صلى الله عليه وسلم) kodust lahkus, oli tal *niya* (kavatsus) *qiraani* palverännaku jaoks. Tal oli kaasas ka ohvriand. Kui ta jõudis Mekasse, alustas ta omra sooritamist. Olles jõudnud seitsmenda jooksuga Marwale, ütles ta: „*Kui ma oleksin seda varem näinud, mida nägin praegu, oleksin teinud nija omra jaoks.*” (St – ta oleks teinud kõigepealt omra ja siis hadži, ehk *tamattu*’ palverännaku tüübi.) Muhammed (صلى الله عليه وسلم) andis käsu kõigile oma kaaslastele, kes olid tulnud ilma ohvrita, muuta *niya qiraanist tamattu*’ks. Seetõttu tehakse kõige tihedamini just *tamattu*’ hadži. Selle jaoks ei ole eraldi *niyat*. Alguses öeldakse *niya omra* jaoks, siis hadži jaoks.

OMRA rituaalid

- Mekasse jõudes tehakse kõigepeal omra.
- Esmalt peab minema Kaaba juurde. Tuleb asetada end selle nurga kohale (ükskõik kui kaugel raadiuses sellest), kus asetseb Must Kivi, tõsta mõlemad käed taeva poole, nägu Kaaba suunas, ja lausuda „*bismillāh, allaahu akbar*”.
- Seejärel tuleb teha seitse vastupäeva ringi ümber Kaaba (jälle ükskõik kui kaugelt, ei ole mõtet minna otse Kaaba kõrvale trügima, teisi jaa ennast lõmastama). Kolm esimest ringi peaks püüdma teha kiiremini, neli järgmist normaalsel kõnnakul. Kui selleks võimalus avaneb, võib suudelda Musta Kivi; kui seda ei saa, siis käega katsuda; kui seda ka ei saa, siis katsuda kepiga; kui seda ka ei saa, siis lihtsalt selle suunas viibata ja öelda „*allaahu akbar*”.

- Enne iga ringi lõpetamist (st Musta Kivi nurka jõudmist) on Jeemeni nurk, kus on kasulik öelda duaa: „*Rabbanaa äätinaa fii dunia häsänätän wa fi l-aakhirati häsänätän wa qiinaa adhääbän naar.*“ – „Meie Isand, anna meile siinses elus head ja teispoolsuses head ja päästa meid (Põrgu)tulest.“

- Soovitatav on kaasa võtta väike nõõrijupp ja teha iga ringiga ümber Kaaba ka ring ümber sõrme või siis sõlm nõõri sisse, et arvestus sassi ei läheks. Me võime küll mõelda, et mis see siis pole seitsmeni lugeda, aga praktika näitab, et need seitse ringi on kõike muud kui lihtsad sooritada ja meeles pidada. Kui kõigest hoolimata läheb lugemine sassi, siis on parem teha vähem ringe (5).

- Püüa võimalikult vähe tõugelda!

- Nende järgi, kes igal nurgal raamatust mingit eri palvet loevad, ei tasu teha. See on *bida'* (uuendus).

- *Tawaafi* tehes peab olema kehtiv *wudu*. Kui *wudu* katkeb, tuleb ringist väljuda ja hiljem edasi teha samast kohast, kust pooleli jäi.

- Peale seitsmendat ringi tuleb teha ka^{herak}aline palve, soovitatavalt kusagil *maqam Ibrahim* (Aabrahami seismiskoha) ees, kuid selle positsiooni saavutamiseks ei tohi kindlasti mitte teisi segada ega üritada seitset ringi tegevaid masse peatada. Reeglina on nii palju rahvast, et palvetada saab vaid kaugemal. Sellisel juhul tuleb lihtsalt õiget suunda hoida.

- Palves loetakse esimeses *rakas* peale Fatihad Suura Kääfiruun, teises aga Suura Ikhlaas (*qul hu allaahu ahad*).

- Sellega on *tawaafi* rituaal lõppenud. *Tawaaf* on nagu palve. Suurim vahe *tawaafi* ja palve vahel on see, et palve ajal rääkida ei tohi, *tawaafi* ajal aga küll.
- Enne edasi Safa ja Marwa juurde asumist võib juua ja Zamzami juures puhata.
- Jõudes Safale öeldakse: *Innä l-safa wal-marwata min šā'ää 'iri llāhi fāmān hāzzā l-bāitā au i'tamara fālāā žunāähā 'āleihī ān yattauwwafa bihimāā wamān tatauwwa'a khairan fāinnā llaaha šākirun 'āliym.* Eesti keeles kõlaks see järgmiselt: „Tõesti, Safa ja Marwa on Jumala poolt määratud riituskohdade hulgast. See, kes teostab hadži (Isanda) Kotta või omra, sellel ei ole pattu, kui ta käib kahe künka vahel edasi-tagasi. (Teadku) see, kes teeb puhtsüdamlikult head, et Jumal on Tänuolik ning Teadja.”
- Safa ja Marwa vahel tuleb käia 7 korda edasi-tagasi (4 x edasi ja 3 x tagasi). Kui võimalik, tuleks alguses joosta (seda kohta näidatakse roheliste tuledega). Taas tasuks kordade lugemiseks kaasa võtta nõõrijupike.
- Jõudes seitsmenda korraga (4 x edasi, 3 x tagasi) Marwa juurde, tõsta käed taeva poole ja lausu valjusti *duaa* (nagu tegi seda kunagi Hažar oma poja Ibrahimiga eest).
- Safa ja Marwa vahel käimiseks on soovitatav *wudu*, kuid see ei ole kohustuslik – kui see katkeb, võib edasi teha.
- Sellel kohal lõpeb omra. Need, kes teevad *tamattu'* palverännaku variandi, peavad veidi juukseid ja küüsi lõikama ja tavarüüdid selga

panema. Kuni hadži alguseni võib puhata ja loengutes käia. Need, kes teevad *qiraani* variandi, peavad oma *ihraami* säilitama.

HADŽi rituaalid

- Need, kes teevad *tamattu* ' palverännakut, peavad *dhu l-hižža* 8. päeva hommikul tegema *ghusli* (suure puhastuse) *nijaga* (kavatsusega) hadžile.
- Nad peavad ka selga panema *ihraami* riided ja ütlema *talbija* hadži jaoks - *läbbäik allaahumma häžž* (Siin ma olen, mu Jumal, palverännaku jaoks).

Esimene päev Minaas ehk *yawm at-tarawiya* (niiskuse päev, kuna koguti vett viieks järgnevaks päevaks):

- Lahkutakse Mekast ja suundutakse Minaa poole.
- Kohale jõutakse enne *dohri* palvet. *Dohr* ja *asr* on siin vaid 2 *rakat* (kõik eelnevad palved olid tavapikkusega), *maghrib* 3 *rakat* ja *iša* 2 *rakat*.
- Minaal ollakse *dohrist fažrini*. Aega sisustatakse Koraani lugemise ja loengute kuulamisega.
- Sunnaks on veeta öö Minaas, kuid võib ka varem end Arafati poole teele asutada.
- 9. *dhu-l-hižža* päev on palverännaku kõige olulisem päev ja seda juba koidust alates.
- NB! Minaa jaoks peaks toitu kaasa ostma, kuna kohapeal on vaid välismaa kaupmehed, kes üritavad hästi teenida.

Arafat:

- Arafati päeval on saatan kõige rohkem alandatud ja Jumal vabastab kõige rohkem oma sulaseid tulest ning asub inimestele kõige lähemal.
- Kümneid tuhandeid busse sõidab ringiratast, et viia kõik palverändurid Minaast Arafatile.
- Kes 9. päeva lõpuks (päikeseloojanguks) Arafati territooriumile ei jõua, selle hadž on kehtetu.
- Arafatil võib end sättida ükskõik kuhu, ei pea tingimata ronima mäe otsa.
- Arafatil asub Namira mošee. Enne *dohri* palvet tuleks seal kuulata *khutbat* (ei ole kohustuslik). Kui mošeesse siseneda ei õnnestu, võib istuda ka väljas. Peale *khutbat* palvetatakse *dohr* ja *asr* siin üksteise järel (1 *adhaan*, 2 *iqaamat*), mõlemad vaid 2 *rakat*.
- Peale *asri* palvet seistakse püsti, käed taeva poole, näoga Kaaba suunas, ja siin võib Jumalalt paluda mida iganes või lihtsalt retsiteerida Koraani.
- Paigale peab jääma kuni päikese täieliku loojumiseni. Seejärel liigutakse edasi Muzdalifasse.
- Arafatil ei ole soovitatava palju süüa-juua, kuna Muzdalifas on probleem WCga.
- Arafat on palverännaku alus! Kohustuslik on vähemalt hetk enne päikeseloojangut seista rahulikult Arafati territooriumil ja samuti hetk peale päikeseloojangut.

Muzdalifa:

- Peale päikeseloojangut liigutakse edasi Muzdalifasse (ligi 5 km kaugusel).
- *Maghrib* ja *iša* palvetatakse seal üksteise järel (*iša* on 2 *rakat*).
- Kohustus on sinna jääda vähemalt keskööni. Väsinud naised, nõrgad mehed ja vanad inimesed võivad alates keskööst edasi liikuda.
- Peale *išat* palvetatakse *witr*.
- Vaba aega kasutatakse õppimiseks ja palvetamiseks.
- Parem oleks, kui sinna jäädaks koiduni ja tehtaks seal ka *fažri* palve.
- Ei tohi unustada ka veidi puhata!
- Siin korjatakse ka väikesed kivikesed, mida hiljem viskamiseks vaja läheb.

Teine päev Minaas, *al-džamaraat*:

- 10. *dhu-l-hižža* päeva hommikul liigutakse tagasi Minaasse.
- Muzdalifa ja Minaa vahel on koht, kust tuleks kiiresti läbi minna. Selle nimi on Muhazzini nõgu ja sellele on langenud Jumala karistus.
- Kui varem ei jõudnud, võib kive korjata ka teel Minaasse või Minaas kohapeal.
- Minaas visatakse seitse Muzdalifast korjatud väikest kivikest suure Džamara (saatanat sümboliseeriva samba) pihta, öeldes iga kord: „*bismillāh, allaahu akbar*“. Peale seda, kui kivid on visatud, ei ole vaja enam *talbijat* korrata.

- Kui palverändur on väga vana või nõrk, võib keegi teine tema eest kive visata.
- Kui järgmisest viiest teost on ükskõik mis järjekorras kolm sooritatud, võib tagasi „tavaelu” juurde pöörduda (v.a. abielusuhtes, mis on lubatud alles 3. päeval peale *aidi*): 1) kivivise – *ar-ramii*, 2) ohver – *an-nahr*, 3) seitse ringi ümber Kaaba (nagu eelpool kirjeldatud), 4) 7 korda Safa ja Marwa vahel jooksmine, 5) juuste ja küünte lõikamine. Ideaalne järjekord oleks: 1) kivid, 2) ohver, 3) raseerimine, 4) *tawaaf al-ifaada*, 5) Safa ja Marwa.
- Kolm viimast ööd veedetakse Minaas. (Kui on väga kiire, siis alates 12. *dhu-l-hižža* päevast võib lahkuda.)
- Igal nendest kolmest päevast visata seitse kivi kõigi kolme Džamara pihta, *dohri* ja *maghribi* (või ka *iša*) vahel. Alustada kõige väiksemast, siis suunduda keskmise ja seejärel kõige suurema juurde.
- Erinevate etappide vahel võib Kaaba poole seistes teha *duaasid* tingimusel, et see ei sega teisi.
- Peale *dhu-l-hižža* 13. päeva on hadž ametlikult läbi.

OHVERDAMINE

Ohverdamine on kinnitatud *sunna* ja seega on äärmiselt halb seda mitte teostada, kui selleks on olemas majanduslikud võimalused.

- Anas on edasi andnud, et Prohvet (صلى الله عليه وسلم) ohverdas kaks hallikat sarvedega oinast. Ta lõikas neil ise kõri läbi, öeldes „*bismillāh w-allaahu akbar*”.

- Kui kellelgi on plaan ohverdada ja algavad *dhu-l-hižža* kümme esimest päeva, on tal keelatud küüsi, juukseid või nahka lõigata, kuni ta on ohverdanud. Umm Salama on edastanud, et Prohvet (صلى الله عليه وسلم) oli öelnud: „*Kui on alanud dhu-l-hižža 10 esimest päeva ja kellelgi teist on plaanis loom ohverdada, siis too hoidugu juuste ja küünte lõikamisest.*”

Mida ohverdada?

- Ohvriloom peaks olema kas kaamel, lehm (7 inimese peale) või lammas (1 inimese kohta).

- „**Ja igale kogukonnale oleme määranud (ohvri)riituse, et nad saaksid Jumala nime pühitseda sellel, mis Ta neile loomadest on (toiduks kõlbulikkude) andnud ...**” (22:34)

- Looma ohvrikõlbulikkust näitab see, et tal ei ole väljapaistvaid vigu.

- Prohvet (صلى الله عليه وسلم) on öelnud: „*On neli (viga), mis teevad ohvri vastuvõetamatuks: silmapaistvalt poolpime / vilets loom, selgelt haige loom, nähtavalt lonkav loom ja silmnähtavalt kõhn või nälgunud loom.*” (At-Tirmidhi)

Kes teostab ohverdamise?

- Neile, kes oskavad ise ohverdada, on *sunna* ohverdust ise läbi viia, öeldes: „*bismillāh w-allaahu akbar*; oo Isand, see on ... poolt.” (oma nimi või selle nimi, kes palus ohverdada).

- Prohvet (صلى الله عليه وسلم) ohverdas oina, öeldes: „*Bismillāh w-allaahu akbar, oo Isand, see on minu ja kõigi nende poolt, kes minu kogukonnast ei ole ohverdanud.*” (Abu Dawud, At-Tirmidhi)

- Sellel, kes ise ei oska ohverdada, on soovitatav siiski ohverdusest osa võtta.

Kellele anda liha?

- Ohvri omanik peaks ise osa ohverdatud looma liha tarbima (ja esimene asi, mida Prohvet (صلى الله عليه وسلم) ohverduspäeval sõi, oli lambakints) ning osa lähedastele, perele ja naabritele jagama ja osa almusena vaestele andma.
- „... ja sööge sellest ning toitke vaeseid, kellel ei ole.” (22:28)
- Prohveti kaaslased jagasid ohvri kolmeks osaks: 1/3 endale, 1/3 kingiks, 1/3 almuseks.
- Lihunikule ei tohi maksta ohvrilooma lihaga. Juhul, kui lihuniku puhul on tegemist sõbraga, võib talle liha anda *sadaqana*, kui sellest on varem räägitud.

DHU L-HIŽŽA (PALVERÄNNAKU KUU) 10 ESIMEST PÄEVA

- Ibn Abbas (رضي الله عنه) andis edasi, et Prohvet (صلى الله عليه وسلم) oli öelnud: „*Ei ole paremaid tegusid kui need, mis on korda saadetud nendel kümnel päeval.*” Kaaslased küsisid: „Isegi mitte džihaad?” Muhammed (صلى الله عليه وسلم) vastas: „*Isegi mitte džihaad, välja arvatud mehe puhul, kes lahkub kodunt, riskeerib oma elu ja varaga ning naaseb tühjade kätega Isanda nimel.*” (Al-Bukhari)

- Neil päevil on kõigil soovitatav püüda rohkem palvetada, Jumalat meenutada (*dhikr*), perega suhelda, almust anda, head soovitada ja halba keelata.
- Ibn Omar (رضي الله عنه) ütles: „Ei ole Jumala juures olulisemaid päevi, millede teod oleksid Ta poolt rohkem armastatud, kui need kümme päeva. Seega korrake neil päevadel „allaahu akbar“, „lää ilääha illallaah“ ja „älhämduillääh“." (At-Tabaraniy – „Mu’jam Al-Kabīr“)
- Ibn Omar (رضي الله عنه) ja Abu Huraira (رضي الله عنه) käisid neil kümnel päeval turul ja kordasid: „allaahu akbar“ ja inimesed kordasid nende järgi (igauks omaette).” (Al-Bukhari)
- Neil päevil tuleks pühendada end ka paastule - Prohvet Muhammedi (صلى الله عليه وسلم) naised on edastanud, et Prohvet (صلى الله عليه وسلم) paastus 9 esimest *dhu-l-hižža* päeva, *ašura* päeval ja kolmel kuu (keskmisel) päeval.” (Imam Ahmad, Abu Dawud, An-Nassa’yy)
- Arafati päeva (9. *dhu-l-hižža* päev) paast on väga soovitatavaks *sunnaks* neile, kes ise palverännakul ei ole. Prohvet (صلى الله عليه وسلم) on öelnud: „Looda Jumalalt tasu, et see paast kustutaks su möödunud ja tulevase aasta patud.” (Muslim)
- Abu Hurayra (رضي الله عنه) on edastanud, et Prohvet (صلى الله عليه وسلم) on öelnud: „Omra kustutab selle ja eelmise omra vahelised patud ja Jumala poolt vastu võetud hadž ei anna muud tasu kui paradiisi.” (Al-Bukhari, Muslim)

6. PALVERÄNNAKU TEGUDE PÄRITOLU

AADAM JA EEVA (HAWA)

Paradiisis (2:34-38):

Jumal lõi Aadama (عليه السلام) ja tolele naise. Aadamal oli kõik, mida ta vajab. Naiivsusest ning tahtmatult tegutses ta Jumala sõna vastu.

Enne teda oli Iblis (saatan) tahtlikult Jumala sõna vastu tegutsenud. Ta teadis, et mida ta teeb, on halb, kuid ei hoolinud sellest. Ta teadis, et jääb igaveseks Jumala armust ilma, aga ikkagi tegi meelega pattu, suurest kadedusest. Jumal ütles, et loob krooni oma loomingule – inimese, kuid saatan oli inimese peale kade. Ta lubas, et hukutab inimese, nagu tema ise oli hukkunud inimese pärast.

Maa peal:

Kui Aadam Paradiisist alla saadeti, oli tal kaasas paradiisikivi. Koht, kus Aadam ja Eeva maale jõudsid, ei ole kindlalt teada: erinevad allikad pakuvad, et nad saabusid Meka ja Taifi vahelisele alale, Aadam Indiasse ja Eeva Džeddasse või siis Aadam As-Safa künkale ja Eeva Al-Marwa künkale. Kindel on, et nad kahetsesid oma tegu ning palusid andeks. Jumal andestas neile. Meka asukohta püstitati esimene Jumala teenimise koda, mille osaks sai ka paradiisikivi. Hiljem Jumala koda hävines ning selle ehitas uuesti üles alles Aabraham koos oma poja Ismaeliga. Aabraham oli ka esimene, kes inimesi palverännakule kutsus.

AABRAHAM (IBRAHIM) JA TEMA POEG ISMAEL

Aabrahami (عليه السلام) esimene naine oli Saara. Kuna Aabraham ei saanud Saaraga lapsi, võttis ta Saara toetusel naiseks Hažari. Saara aga muutus armukadedaks, kui Hažar rasedaks jäi ja Aabraham oli segaduses.

Ismael ja Hažar jäetakse kõrbesse:

Hažar sünnitas Aabrahamile poja. Sellest pojast sai Aabrahami elu mõte. Jumal tahtis oma ustavat sulast proovile panna: Aabraham pidi Jumalale tõestama oma armastust ning oma nii palavalt armastatud poja enda juurest ära saatma.

Aabraham käis kuni Bakka (Meka vana nimi) oruni, seal andis Jumal talle märku peatuda. Aabraham jäi veidiks ajaks sinna. Kui ta tahtis lahkuda, küsis Hažar: „Kellele sa meid siia jätad?” Aabraham ei julgenud vastata, ta peaaegu nuttis. Hažar kordas oma küsimust teist korda, kolmandat korda. Seejärel küsis ta: „Kas Jumal käskis sul nii teha?” Aabraham vastas: „Jah!” „Kui see on nii, siis küll Jumal ka meie eest hoolitseb.” Aabraham jättis neile seepeale veidi vett ja süüa ning lahkus.

Safa ja Marwa:

Mõne aja pärast ei olnud Hažaril enam piima, kuna söök ja jook olid otsas. Ta pani lapse maha (praeguse „Aabrahami seismiskoha” juurde) ja tahtis minna vett otsima. Ta ronis Safa künkale, et paremini näha, vaatas ringi ja jooksis seejärel teise künka (Marwa) poole, jõudis kohale, vaatas ringi, tõstis käed üles ja palus Jumalat, seejärel jooksis taas Safale ja nii 7 (4+3) korda.

Zamzami allikas:

Kui ta viimasel korral Marwani jõudis, kuulis ta järsku suurt kõmakat. Ta keeras end ringi ja nägi ingel Gabrieli, kes oli kannaga vastu maad löönud. Maa seest purskas välja allikas. Laps hakkas juba uppuma, kui Hažar hüüdis: „*Zam, zam!*” („Ära mine laiali!” või „Ära ujuta üle!”) ja nii jäigi Zamzam vaid väikeseks allikaks ega tekitanud järve.

Jeemenist läks Palestiina poole karavan. Nad nägid endi kohal linde lendamas ja mõtlesid: „Imelik, mida teevad siin küll linnud? Kõrbes ju vett ei ole!” Nad järgnesid lindudele ja leidsid oru, mille põhjas oli väike järveke. Ismael oli selleks ajaks juba ligi 8-kuune. Kogu aja olid nad end toitnud vaid Zamzami veega, millel on äärmiselt rikas ja toitev koostis.

Karavan palus Hažarilt külalislahkust ning kaupmehed lubasid selle eest võtta Hažari ja Ismaeli oma kaitse alla.

Kivide viskamine:

Aastaid hiljem, kui Aabraham oli juba oma naise ja poja juurde tagasi tulnud, tahtis Jumal jälle teda proovile panna. Ta palus tal oma poeg Arafati mäel ohverdada. Saatan tuli Aabrahami meelt muutma. Ta sosistas: „Mis Ta veel ei taha! Kõigepealt käsib sul naine ja poeg maha jätta ja nüüd siis poeg sootuks tappa ...” Aabraham võttis 7 kivi ja viskas need saatana pihta, öeldes iga kord: „*bismillāh w-allaahu akbar*”. Saatan läks kiusama ka Ismaeli ja Hažarit, kuid noodki vastasid kivide loopimisega.

Kui Aabraham jõudis Arafati mäele ja asus poega ohverdama, saatis Jumal ingel Gabrieli, kes teda takistas ja andis ohverdamiseks poja asemel lamba.

Peale seda käskis Jumal Aabrahamil ja Ismaelil koos Jumala austamiseks Kaaba templi uuesti üles ehitada ja kutsuda inimesi sinna palverännakule Jumalat ülistama (2:124-129). Aegade möödudes aga nende Ainujumalale pühendatud kutse tuhmus – Kaabas hakati austama paljusid jumalusi, usk Jumala Kojas laostus. Sellele tegi lõpu alles viimane Isanda prohvetite seas – Prohvet Muhammed (صلى الله عليه وسلم).

7. AID UL-ADHA – OHVERDAMISPÜHA

Samal ajal, kui palverändurid Mekas ohvrilooma tapavad, teevad seda moslemid ka oma kodudes üle kogu maailma. Seda ohverdamispuha nimetatakse *aid ul-adha* või ka *aid ul-käbür* (türgi keeles – *kurban bairam*) – ohverduspüha või suur püha, mis eristub teisest moslemite pühast, ramadaanipaastu lõppu tähistavast *aid ul-fitr*ist ehk *aid us-saghiir*ist (väikesest pühast).

Aid ul-adha algab *dhu l-hižža* (palverännakukuu) **10. päeval** (täpselt 70 päeva peale ramadaani) ning **kestab kokku kolm päeva**. Seda püha peetakse meenutamaks prohvet Aabrahami (عليه السلام) kuulekust, kui ta oli nõus oma poja Ismaeli (عليه السلام) Jumalale ohverdama. Jumal aga saatis Aabrahamile (عليه السلام) viimasel hetkel poja asemel ohverdamiseks oina. Selle mälestuseks ohverdavadki moslemid üle kogu maailma just sel päeval lamba, kitse või kaameli ning jagavad ohvriliha kolmeks, jättes ühe osa endale piduroaks, kinkides teise osa lähedastele ning annetades kolmanda osa vaestele.

Aidi palve:

Aid ul-adha hommikul lähevad moslemid kohalikku mošeesse **aidipalvusele**. *Aid ul-adha* õigeks palveajaks peetakse Prohveti (صلى الله عليه وسلم) *hadithi* kohaselt aega, kui päike oli umbes üks meeter horisondist kõrgemal. Tänapäeval pannakse piirkonniti moslemite jaoks paika, mis kell kohalikus mošees pühadepalvet peetakse.

Prohvet (صلى الله عليه وسلم) on öelnud: „*Laske vabadel naistel, neitsitel ja menstrueerivatel naistel tulla aidi palvele ning olla tunnistajateks kõigele heale ja usklike palvetele. Mis puutub aga menstrueerivatesse naistesse, siis nemad ärgu sisenege palvepaika.*” (Sahih Al-Bukhari) See tähendab, et menstrueerivad naised võivad küll minna mošeesse, kuid palvest osa võtta nad ei saa, nagu ei või ka minna palveks ette nähtud ruumi.

Aid ul-adha palvele minnes sööma ei pea (nagu *aid ul-fitri* palvele minnes, et väljendada paastu lõppemist), *sunnaks* on süüa peale ohverdamist ohvrilooma liha.

Väga soovitatav (*mustahab*) on teha enne *aidi* palvele minekut *al-ghusl* ehk suured ablutsioonid (suur puhastumine), kuna on teada, et Prohveti (صلى الله عليه وسلم) kaaslased tegid nii.

Meestel soovitatakse panna *aidi* palveks selga oma kõige ilusamad riided. Naised aga peaksid Prohveti (صلى الله عليه وسلم) õpetuse järgi jääma tagasihoidlikuks. Kindlasti ei tohiks naised end ka *aidi* päeva puhul lõhnastada ega meikida (va kodus).

Aidi palvele minnes korratakse (mehed võivad valjusti): „*allaahu akbar, allaahu akbar, lää iläähä illallaah, allaahu akbar, allaahu akbar wa lilläähil hämä*” (Jumal on Suurim, Jumal on Suurim, ei ole jumalust peale

Jumala, Jumal on Suurim, Jumal on Suurim, Jumalale olgu kiitus). *Aid ul-adha* ajal tuleb seda öelda veel ka peale mošeest tulekut.

Aidi palve koosneb kahest rakast. Omar (رضي الله عنه) ütles: „*Reisija palve on kaks rakat, adha palve on kaks rakat, žumu'a (reedene kogukonnapalve) on kaks rakat – selline on nende täispikkus, edasi antud Jumala Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) poolt.*” (Musnad Ahmad, Nasai jt.)

Aidi palve ette ei käi ei *adhani* (palveaja alguse kutset) ega *iqamat* (palve alguse kutset). Jabir ibn Samura (رضي الله عنه) ütles: „*Olen aidi palvet koos Jumala Sõnumitoojaga (صلى الله عليه وسلم) palvetanud mitmeid kordi, alati ilma adhani või iqamata.*” (Sahih Muslim)

Aidi palve ette ega taha ei palvetata vabatahtlikke palveid, välja arvatud juhul, kui palvet peetakse mošeese ja palvetaja jõuab kohale tükk aega enne palve algust. Ibn Abbas (رضي الله عنه) ütles: „*Prohvet (صلى الله عليه وسلم) väljus oma majast fitri päeval, palvetas kaks rakat ja ei palvetanud ei enne ega pärast seda (vabatahtlikke palveid).*” (Zaad al-Maad 2/443)

Aidi palve on üldjoontes nagu iga teine kaheakaline palve, välja arvatud, et sunnaks on esimese *raka* alguses tavapärase ühe *täkbiira* („*allaahu akbar*”) asemel 7-9 ja teises *rakas* 5 *täkbiirat*. Selle tõestuseks on ka *hadith*, milles Aiša (رضي الله عنها) ütles: „*Jumala Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) ütles nii fitri kui adha palves täkbiira: seitse esimeses (rakas) ja viis teises (rakas), kui välja arvata täkbiirid, mis öeldakse enne rukut (poolkumardust).*” (Abu Dawud). Kõigi *täkbiirade* ajal tõstetakse käsi kõrvade kohale nagu tavalise *täkbiira* puhul.

Vastupidiselt reedesele palvusele peetakse *aidi* palve *khutbat* (jutlust) peale palvet. Ibn Abbas (رضي الله عنه) ütles: „*Olen aidi ajal palvetanud nii*

Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم), Abu Bakri, Omari kui Othmani taga ja kõik nad palvetasid enne khutbat.” (Sahih Al-Bukhari) Palve lõppedes on soovitatav (*sunna*) jääda jutlusele, kuid see ei ole kohustuslik, kuna Prohvet (صلى الله عليه وسلم) ütles peale *aidi* palvet: „*Nüüd tuleb meil khutba, nii et kes soovib khutbat kuulata, jäägu siia, ja kes mitte, võib lahkuda.*” (Abu Dawud)

Paljudele moslemitele on saanud tavaks käia *aidi* päeval surnuaial, nõ tervitamas kadunukesi. See ei ole islami traditsioon, kuna ei ole mingisugust märget, et Prohvet (صلى الله عليه وسلم) oleks *aidi* päeval süstemaatiliselt surnuaeda külastanud. Ühe Muslimi *hadithi* kohaselt ütles Aiša (رضي الله عنها), et Prohvet (صلى الله عليه وسلم) olevat käinud surnuaial õhtuti, kusagil ei ole märget *aidi* päeval või reedel või ükskõik mis muul täpselt määratud päeval surnuaial käimisest. Prohvet (صلى الله عليه وسلم) on vaid öelnud: „*Külastage haudu, kuna see tuletab teile meelde teisipoolsust.*” (Sahih Muslim)

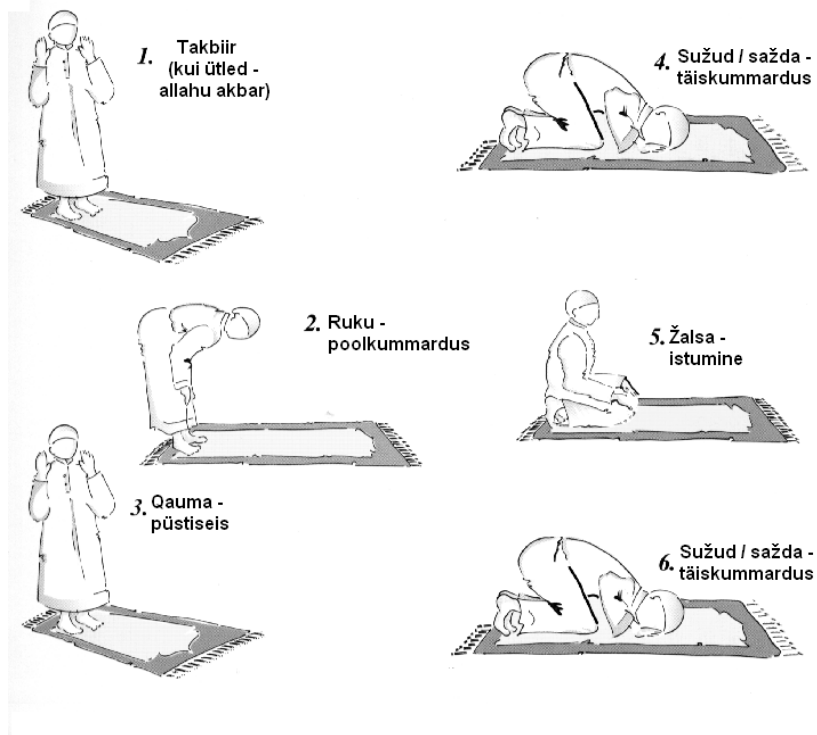
Tihti võtavad moslemid *aidi* päeva kohustust teisi moslemeid õnnitleda liiga otseselt ning võib juhtuda, et mehed käivad läbi kõik majad, mis neile tee peale ette jäävad, õnnitledes seal lausa kättpidi naisi, kes on (kuna nad on ju kodus) reeglite kohaselt katmata ja kellel *mahramit* juures ei ole. Teatud riikides kiputakse isegi omavahel põsesuudlusi vahetama, mis on täielikult islami seaduse vastane. Mehed võivad omavahel tervitada, nagu ka naised omavahel. Meesterahvas võib laubale või pähe suudelda oma ema, tüdarta, tädi ja muid naisi, kes on tema *mahramid* (st kellega tal on veresuguluse tõttu keelatud abielluda).

Aid on aeg, mis pühendatakse perele ning kus pööratakse erilist tähelepanu vaestele, lapsed saavad aga kingitusi. Pühade ajal peab isegi

kõige vaesema mehe laud olema kaetud ning ka kõige vaesematel lastel seljas mõni uus rõivaese.

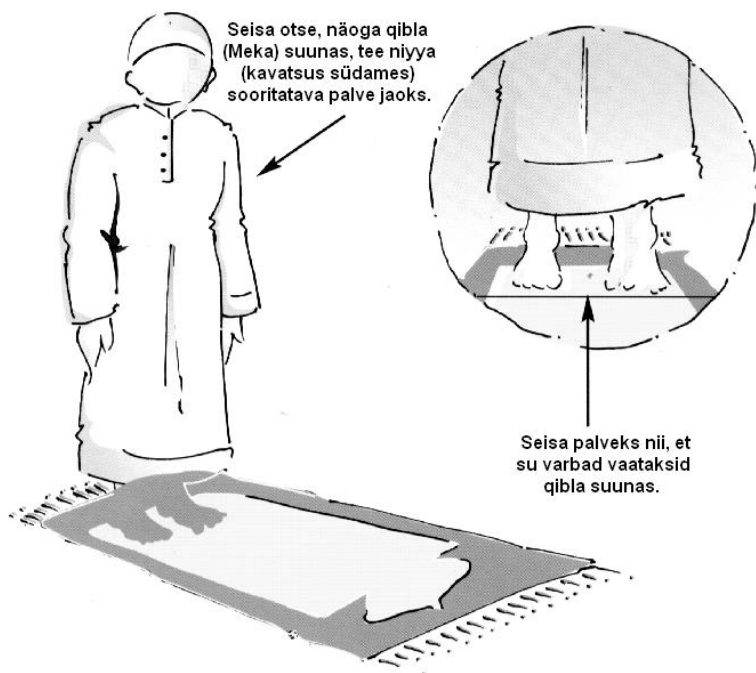
Aid ul-adha ajal ohvrilooma tapmine ei ole kohustus vaid sunna. Kellel aga vähegi on majanduslik võimalus, tapmiskoht ja teadmised olemas, võiksid seda siiski teha, kas või mõeldes sellele, kui raske on Eestis *halal* liha saada ning kui palju on neid õdesid-vendi (eriti just üksikuid õdesid), kellele teie tapetud looma kolmandik almuseks ja kolmandik kingiks antud liha rohkem ära kulub, kui te seda iial arvata oskate. Juhul, kui te ise kedagi sellist ei tunne, võib liha saata Tallinna mošeesse, kust mufti selle vajajatele edasi toimetab.

JOONIS 1: PALVEASENDID²⁶

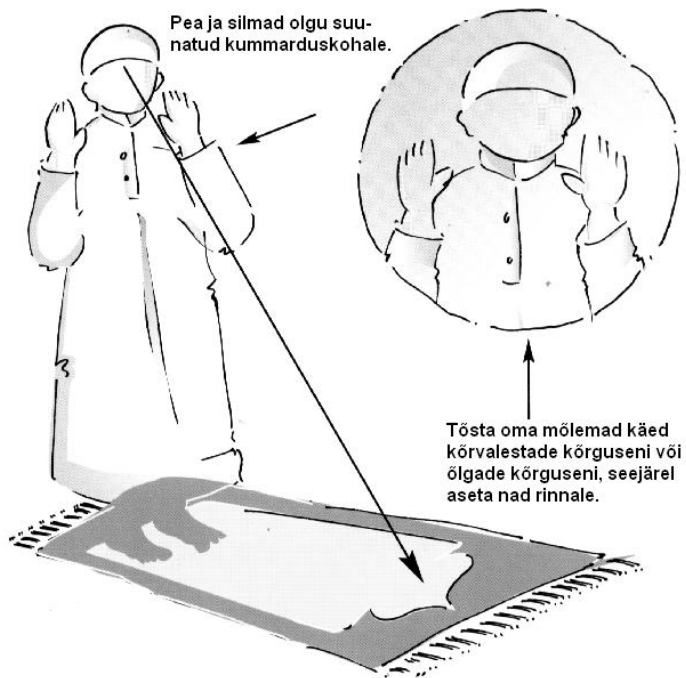

²⁶ Joonised 1-11 on pärit raamatust „My Prayer Book“ (Darussalam).

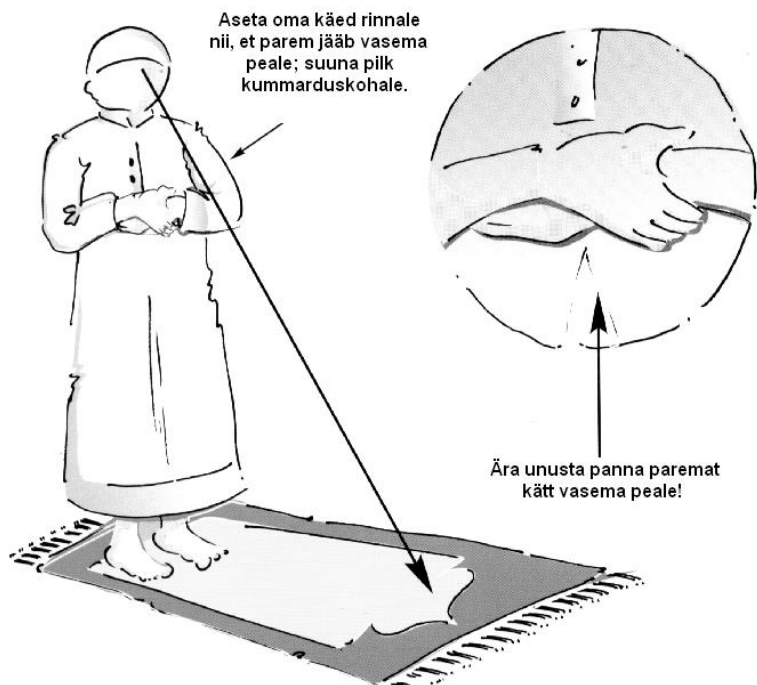
JOONIS 2:

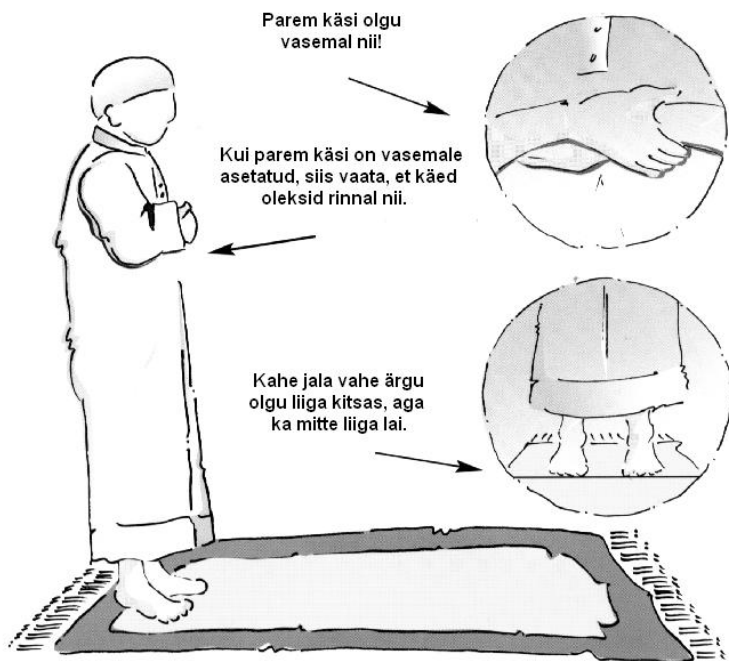
JOONIS 3:

JOONIS 4:

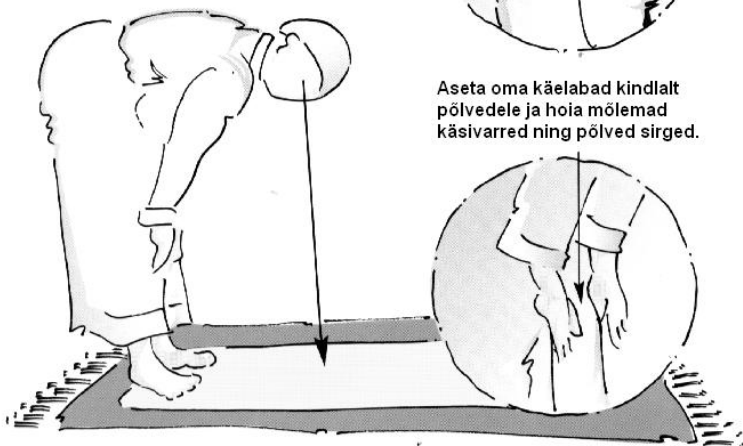
JOONIS 5:

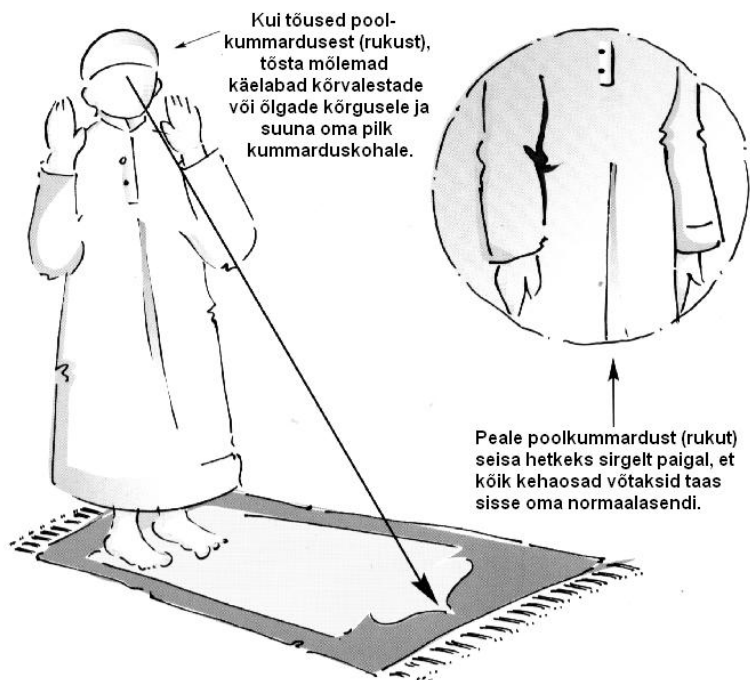
JOONIS 6:

Selg ja pea peaksid ülejäänud kehaga moodustama 90 kraadise nurga.

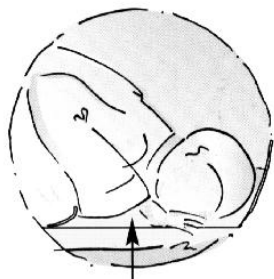
Kummardu nii, et su selg ja pea oleksid sirged ja maapinnaga horisontaalsed, hoia oma silmad maas.

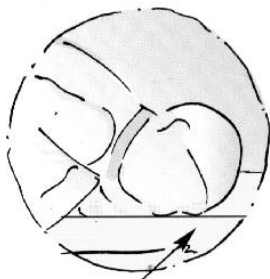
JOONIS 7:

JOONIS 8:

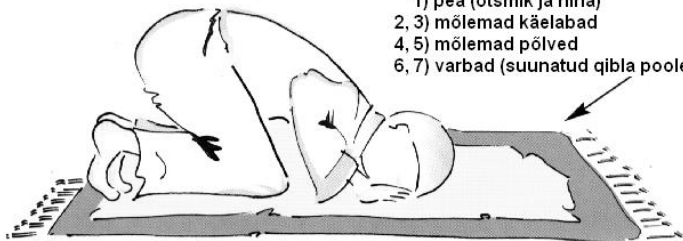
Aseta oma käelabad maha, kõrvadega samale joonele. Sinu käsivarred ei tohi maha toetuda.

Sinu otsmik ning ninaots peaksid puudutama maad.

Täiskummarduse (sužudi) ajal peavad maha puutuma sinu seitse kehaosa:

- 1) pea (otsmik ja nina)
- 2, 3) mõlemad käelabad
- 4, 5) mõlemad põlved
- 6, 7) varbad (suunatud qibla poole)

JOONIS 9:

Kahe täiskummarduse vahel istu oma vasemal jalal, parem jalg samal ajal maapinna suhtes vertikaalasendis ning varbad osutamas qibla suunas.

Istu rahulikult ja sirge seljaga, käsivarred mugavalt reite kohal ning käelabad põvedel.

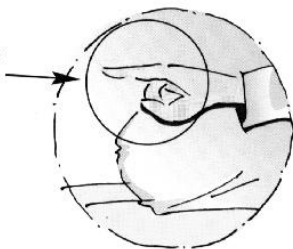
Parem jalg maapinna suhtes vertikaalasendis ning varbad osutamas qibla suunas.

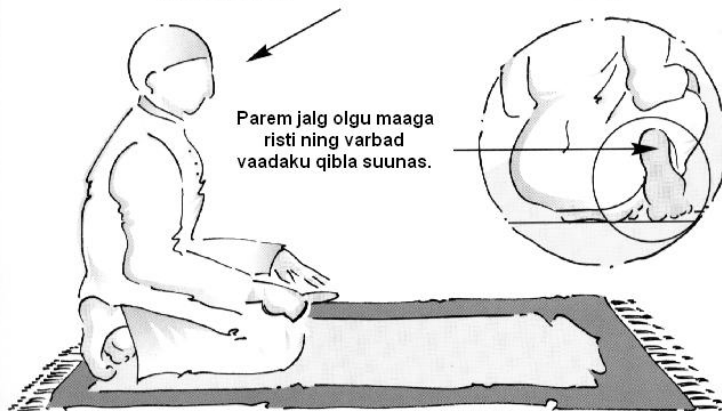
JOONIS 10:

Suuna oma nimetissõrm qibla poole ning moodusta keskmise sõrme ning põidla O.

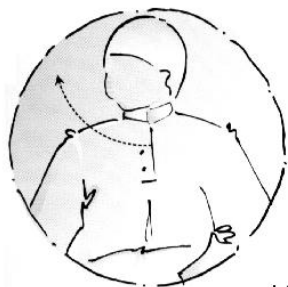
Istu rahulikult sirge seljaga esimese tašahudi jaoks. Vasak käsi olgu vasakul põlvel, parem käsi olgu paremal põlvel, kuid parema käe nimetissõrm näidaku qibla suunas ning keskmine sõrm ning põial moodustagu O. Vaata kogu tašahudi ajal oma parema käe nimetissõrmele.

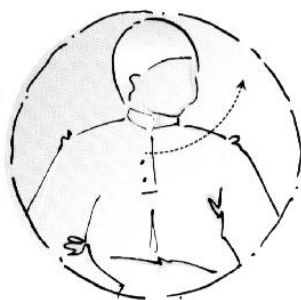
Parem jalg olgu maaga risti ning varbad vaadaku qibla suunas.

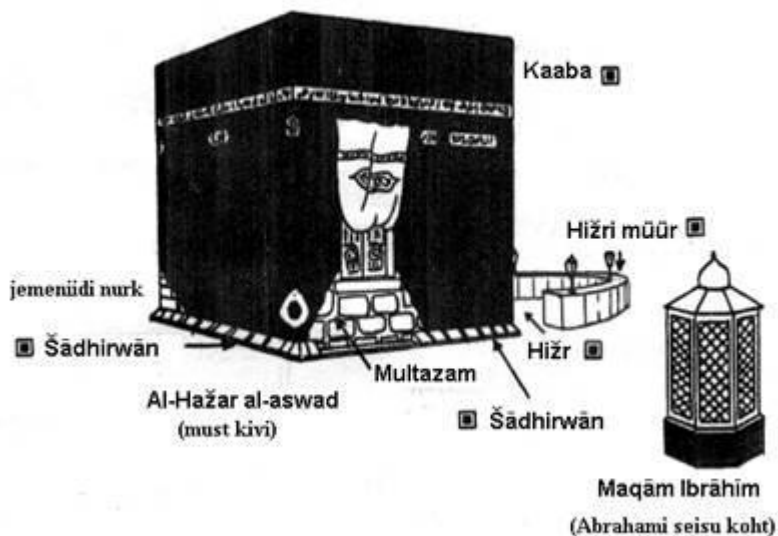
JOONIS 11:

Lõputervitused tee
kõigepealt paremale,
siis vasemale.

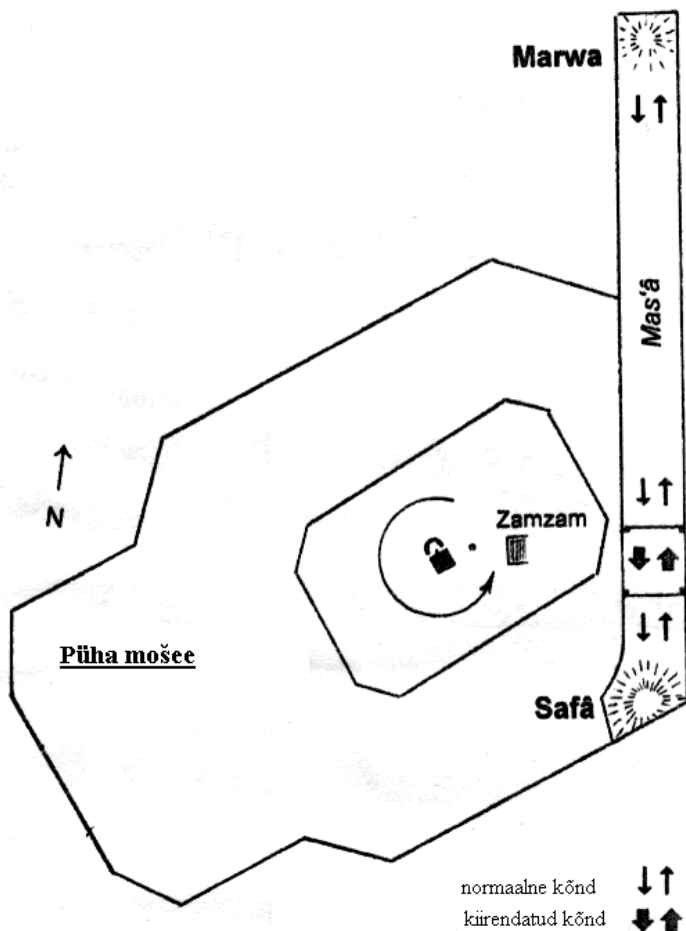
ISANDA PÜHA KODA - KAABA

■ : Püha Koja konstitutiivsed osad

²⁷ Y. Roty, Les rites du pèlerinage – guide complet. Paris: Editions Maison d'Ennour, 2000, lk 144.

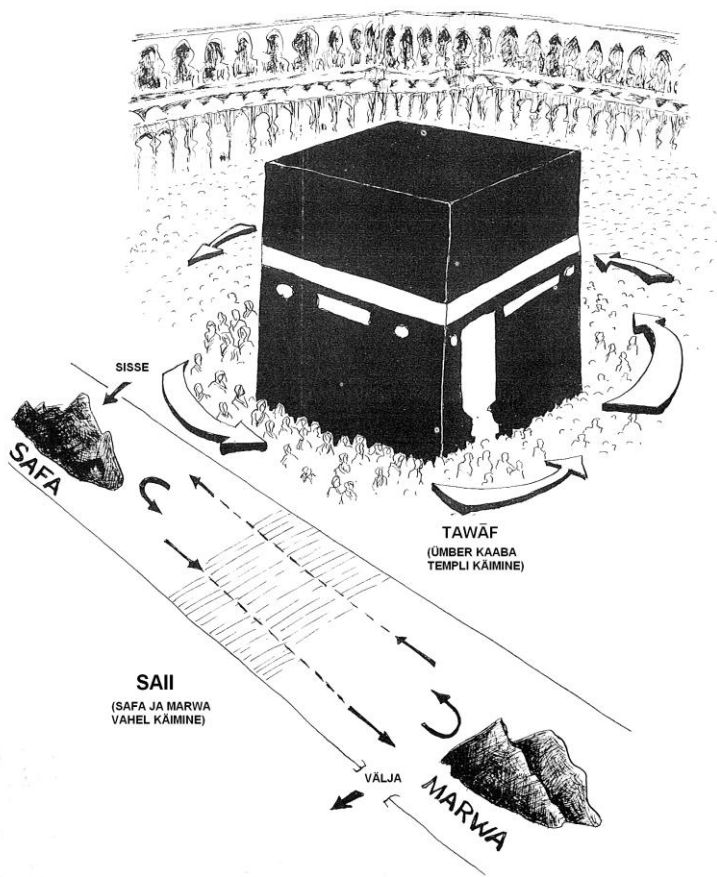
JOONIS 13: OMRA PAIGAD – Kaaba ja selle ümbrus (vaade ülevalt)²⁸

²⁸ Y. Roty, Les rites du pèlerinage – guide complet. Paris: Editions Maison d'Ennour, 2000, lk 162.

NB! Tänapäeval on Zamzam väljaspool piire.

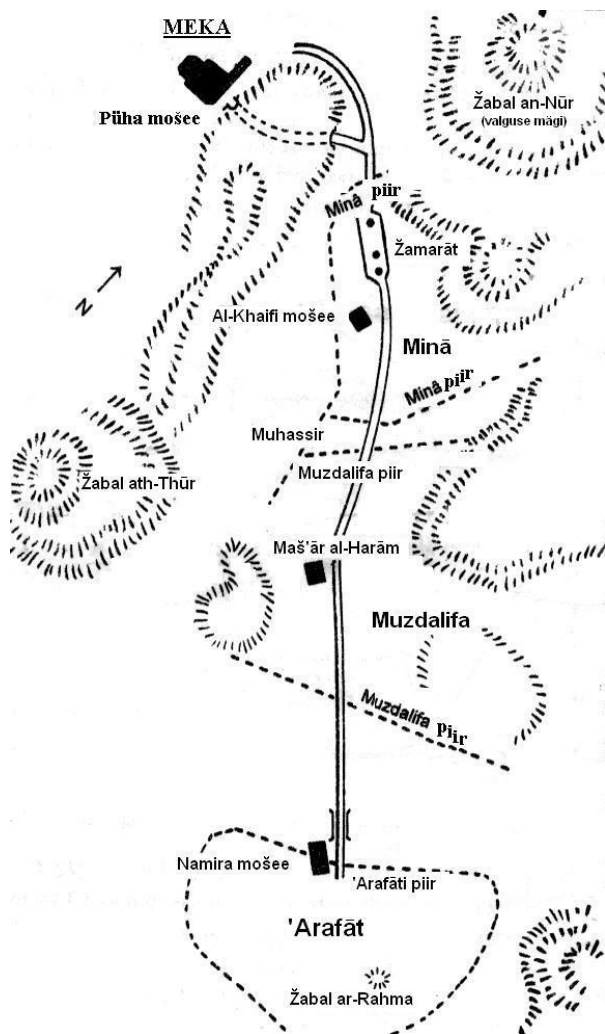
JOONIS 14: OMRA PAIGAD (vaade idast)²⁹

²⁹ allikas – Internet

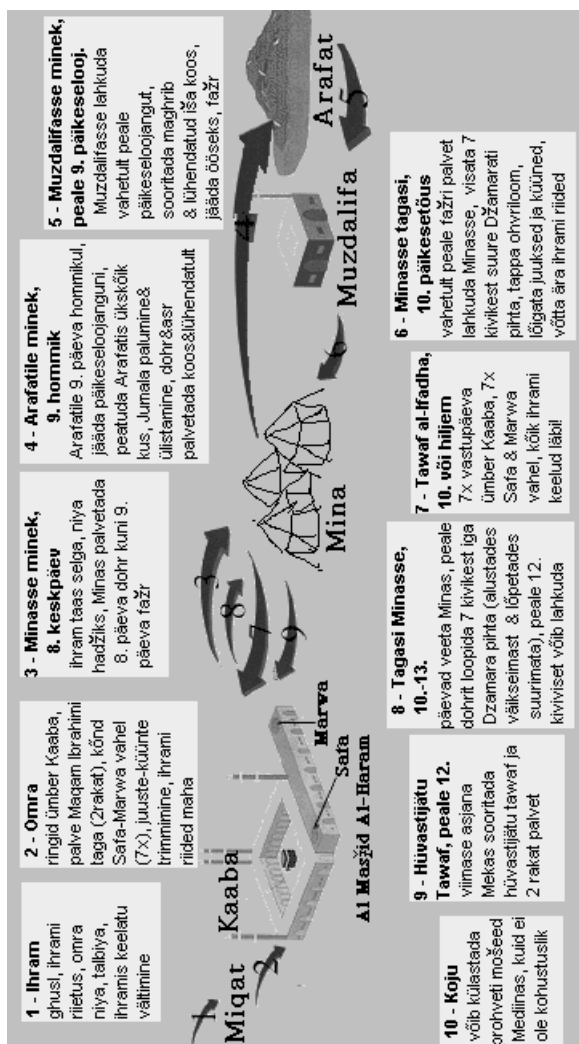
NB! Tänapäeval on Safa ja Marwa vaheline koridor mitmekorruseline kinnine hoone, mis tõuseb vaid väheke ja mäge otsida ei ole vaja.

JOONIS 15: PALVERÄNNAKU PAIGAD³⁰

³⁰ Y. Roty, Les rites du pèlerinage – guide complet. Paris: Editions Maison d'Ennour, 2000, lk 170.

JOONIS 16: PALVERÄNNAKU KOHAD JA TEOD³¹

³¹ allikas – <http://www.hajjpros.com/info.htm> - 02.11.2008

KASUTATUD KIRJANDUS

Al-Albani, Muhammad Nasir Al-Din 2001. La Prière du Prophète. Paris: Edition Dar Al-Sunna.

Al-Khattab, Nasiruddin 2007. English Translation of Sahih Muslim, 1. köide: raamat 1. Riyadh: Dar-us-Salam Publications.

Al-Khuli, Mohammed Ali 2000. The Light of Islam. Delft: Noer.

Al-Quran Al-Karim 2000. Riyadh: Dar-us-Salam Publications.

Fasting. 2008. Alexandria: Conveying Islamic Message Society.

Ibn Kathir, Abul-Fida Ismail 2003. Stories of the Prophets. Darussalam.

Muhsin Khan, Muhmmad 1997. The Translation of the Meanings of Sahih Al-Bukhari – Arabic-English, 1. köide: raamatud 4-10, 2. köide: raamatud 11-25, 3. köide: raamatud 26-33. Riyadh: Dar-us-Salam Publications.

My Prayer Book. 2000. Riyadh: Dar-us-Salam Publications.

Purification. 2008. Alexandria: Conveying Islamic Message Society.

Roty, Yacoub 2000. Les rites du pèlerinage – guide complet. Paris: Editions Maison d'Ennour.

Sahih Muslim, *Kitāb Al-Imān*.

Zeno, Muhammad bin Jamil 1996. The Pillars of Islam and Iman. Riyadh: Dar-us-Salam Publications.

KASULIK KIRJANDUS

1. AL-QURAN AL-KARIM – „Püha Koraan”

NB! Koraani originaal on vaid ARAABIA KEELES! Kõik tähenduse tõlked on paratamatult tõlkijate vähem või rohkem adekvaatsed interpretatsioonid. Seega, ärge iialgi usaldage pimesi ja sõna-sõnalt ühtki tõlget, kui te ise originaali lugeda ning mõista ei suuda. Kõige parem oleks lugeda paralleelselt mitut tõlget ja neid omavahel võrrelda. Samuti hoiduge lugemast tõlkeid, mille autorite kohta ei ole teada, kui palju või vähe neil üldse on selliseks tööks vajalikke teadmisi.

Tuntumaid Koraani tõlkeid:

Al-Hilali, Muhsin Khan – „*Interpretation of the Meaning of the Noble Quran in the English Language*”

Yusuf Ali – „*The Holy Qur’an: Text, Translation and Commentary*”

Marmaduke Pickthall – „*The Glorious Qur’an*”

Eesti keeles: <http://www.islam.pri.ee/koraan/index.html>

2. SAHIH AL-BUKHARI – autentsete *hadith*ikogude hulgas peetakse parimaks.

Autor: **Imam Al-Bukhari**

3. SAHIH MUSLIM – autentsete *hadith*ikogude hulgas paremuselt teisel kohal peale Sahih Bukharit.

Autor: **Imam Muslim**

4. RIYAD AS-SALIHIN – „Vooruslike aed” – *hadith*ikogumik valitud teemadel, sisaldab ka mõningaid nõrku *hadithe*.

Autor: **Imam An-Nawawi**

5. 110 HADITH QUDSI – Jumala otsene sõna läbi Prohvet Muhammedi (صلى الله عليه وسلم) suu.

6. 40 HADITHS – Imam Nawawi kogutud 42 *hadithi*, millest igatiüks sisaldab ja seletab islami olulisi seadusi.

Autor: **Imam An-Nawawi**

7. AR-RAHEEQ UL-MAKHTUM – THE SEALED NECTAR, BIOGRAPHY OF THE NOBLE PROHPET (صلى الله عليه وسلم) - „Pitseeritud nektar, õilsa Prohveti (صلى الله عليه وسلم) **biograafia**” – Muslim World League’i poolt parimaks peetav Prohveti (صلى الله عليه وسلم) elulugu.

Autor: **Safi Ur-Rahman Al-Mubarakpuri**

8. MUHAMMAD THE MESSENGER OF GOD – „Jumala Sõnumitooja Muhammed” – Prohveti (صلى الله عليه وسلم) biograafia koos paljude *hadithidega*, tõlgitud ka eesti keelde.

Autor: **Abdurrahman al-Sheha**

9. THE BIBLE, THE QURAN AND SCIENCE – „Piibel, Koraan ja teadus” – teaduslik raamat selle kohta, kuidas Koraani väited langevad teaduslike faktidega kokku, Piibli omad aga mitte; kirjutanud prantsuse katoliiklasest õpetlane.

Autor: **Maurice Bucaille**

10. STORIES OF THE QURAN – „Koraani lood” – lood, millest on juttu Koraanis.

Autor: **Ibn Kathir**

11. STORIES OF THE PROPHETS – „Prohvetite lood” – õpi tundma Jumala prohveteid.

Autor: **Ibn Kathir**

Kõigi eelnevate raamatute netist allalaadimise või tellimise kohta
täpsem informatsioon –
<http://www.islam.pri.ee/kasulikkirjandus.php>

EESTI KEELES:

1. „MIDA PEAKS TEADMA ISLAMIST?“ – Raamat islami põhitõdedest ning olemusest. Käsitletavad teemad – mis on islam ja kes on moslemid, väärarvamused islami kohta, Jumala idee islamis, Koraan, Sunna, Muhammed (صلى الله عليه وسلم), islami tugisammaste tutvustus, naise staatus, vanemate staatus, mõtteteri kristlastele ja ateistidele.

2. „VÄIKE VÄRVILINE ABILINE ISLAMI MÕISTMISEKS“ – Lahkab pikalt Koraani imesid ehk teaduslikke fakte, mis Koraanis on olnud juba ligi 14 sajandit, kuigi teadlaste poolt alles 20. sajandil päevavalgele toodud (näiteks inimembrüo areng, soolase ja magevee barjäärid, mägede juured, universumi algus jne) ning räägib ka islami põhitõdedest.

3. „JUMALA SÕNUMITOOJA MUHAMMED (صلى الله عليه وسلم)“ – Peale suuri karikatuuriskandaale on kõigil kindlasti huvitav lugeda ka midagi teistsugust islami prohveti Muhammedi (صلى الله عليه وسلم) kohta. Raamat on kokku pandud erinevate läänemaailma õpetlaste ning tuntud inimeste ütlustest ning samas ka *hadith*idest, mis Muhammedi (صلى الله عليه وسلم) kirjeldavad.

Tasuta lugemismaterjale islami kohta eesti keeles on võimalik tellida

www.islam.pri.ee / „Tasuta materjalid“.

Kui teil on küsimusi või kommentaare, võite need saata aadressil:

info@islam.pri.ee

KASULIKUD LINGID

MIS ON ISLAM? – www.islam.pri.ee – Esimene ja kõige põhjalikum eestikeelne kodulehekül islama kohta nii algajatele kui edasijõudnutele. Erinevaid teemasid lahatakse nii sügavuti kui laiuti, võimalus esitada küsimusi ning tellida tasuta lugemismaterjali.

VÄIKE VÄRVILINE ABILINE ISLAMI MÕISTMISEKS – www.islam-guide.com/ee - Suurepärase võimalus lugeda Interneti vahendusel paljudes maailma keeltes juba ilmunud ning nüüdseks ka värskest esimese katsena EESTI KEELES ilmunud raamatut islama kohta, mis sisaldab informatsiooni Koraanis kirjas olevate tänapäeval avastatud teaduslike faktide kohta, seletusi islama alusest ja palju muud.

MINA JA ISLAM - <http://mina-ja-islam.blogspot.com> – Blogi, kuhu moslemid kirjutavad oma kogemustest, mõtetest ja elamustest.

MEIE ELU JUHT ISLAM – <http://meie-elu-juht-islam.blogspot.com> – Eesti- ja inglisekeelne blogi islama kohta, kust võib leida arvamusi, islama õpetlaste artikleid ning palju kasulikke linke.

PALVEAEGADE TABEL – www.islamicfinder.org – Võimalus leida palveajad rohkem kui 6 miljoni asukoha jaoks maailmas ning alla laadida automaatne palvekutse oma arvutisse oma kodukoha järgi.

ISLAMRELIGION – www.islamreligion.com - Palju huvitavaid ingliskeelseid artikleid islama kohta, LIVE HELP – neile, kes tahavad anonüümselt islama kohta midagi *online* küsida, võimalus võtta ühendust („Contact Us”), jätta oma nimi, postiaadress ja soov saada tasuta Koraani tähenduse tõlge või muid raamatuid islama kohta (soovi korral kirjutage, milliseid raamatuid tahaksite ja mis keeles – inglise või vene,) ja need saadetakse teile.

AUDIOISLAM – www.audioislam.com/ - Palju erinevatel islama teemadel huvitavaid audioloenguid.

Täielikuma nimekirja kasulikest veebilehekülgedest leiate -

<http://www.islam.pri.ee/kasulikudlingid.php>